

LAITILA KODJALA
VIRILÄN VAINIONMÄKI kalmisto A 1994

Kertomus kaivauksesta rautakautisella polttokalmistolla

Museovirasto, arkeologian osasto/Jyri Saukkonen

Sisällys

1.	JOHDANTO	3
2.	PERUSTIEDOT KAIVAUSPAIKASTA	5
3.	KAIVAUSPAIKAN SIJAINTI JA ALUEEN TOPOGRAFIA	6
4.	KAIVAUSPAIKAN KUVAUS	6
5.	KAIVAUSALUE, KAIVAUSMENETELMÄ JA KAIVAUSTYÖN KULKU	6
6.	KALMISTON RAKENTEESTA	7
6.1	Ruudut 492-499/200-208 (kaivausalue)	7
6.2	Havainnot ruutujen 500-507/200-209 alueelta	8
6.2.1	Kuoppa kalmistokumpareen reunalla	8
6.2.2	Kookkaat kivet, joissa lohkeamia	9
6.2.3	Ojamainen painanne kalmistokumpareen reunalla	10
6.2.4	Havainnot tummasta kalmistomaasta kalmiston pohjassa	10
6.3	Kalmistokumpareen ent. keskuskivestä ja sen ympärillä olleesta kalmiston osasta	11
7.	KALMISTON KUPPIKIVESTÄ	11
8.	LÖYDÖT	13
8.1	Yleistä	13
8.2	Käsite löytökokonaisuus ja kokonaisuuksien dokumentointi	13
8.3	Löytökokonaisuus KM 28303:34-65 löytöineen	14
8.4	Löytökokonaisuus KM 28303:93-107 löytöineen	16
8.5	Löytökokonaisuus KM 28303:165-177 löytöineen	18
8.6	Epävarma löytökokonaisuus KM 28303:441-448 löytöineen	19
8.7	Löydöt vuonna 1993 kaivetun löytökokonaisuuden KM 27777:88-144 alueelta, ruudusta 499/202	20
8.8	Löydöt löytökokonaisuuksien ulkopuolelta	21
9.	KALMISTOKUMPAREEN POHJOISPUOLISKON ENTISÖINTI	22
10.	TIIVISTELMÄ	23
	NEGATIIVILUETTELO	24
	DIALUETTELO	34
	KARTTALUETTELO	43
	KARTAT	44
	VALOKUVAT	59

1. JOHDANTO

Museoviraston arkeologian osasto jatkoi 1986 aloitettua Laitilan kaupungin Kodjalan kylän Virilän Vainionmäen kalmiston A, polttokalmiston, kaivausta 30.5.-23.6.1994. Kenttätyöpäiviä kertyi 19. Tarkoitus on ollut alun pitäen tutkia kohde usean vuoden kuluessa arkeologian osaston (aiemmin esihistorian toimiston) tutkimushankkeena ja julkaista tutkimusten tulokset; hankkeesta on käytetty sittemmin nimeä Laitila-projekti. Tutkittava alue, kalmistokumpareen jäljellä oleva pohjoispuolisko saatiin kaivettua loppuun 1994, joten projektin kenttätyövaihe päättyi.

Kaivauksenjohtajana toimi allekirjoittanut. Kaivajina ja piirtäjinä olivat museoviraston arkeologian osastolta seuraavat henkilöt: yli-intendentti *Paula Purhonen* (30.5.-23.6.), tutkija *Helena Ranta* (30.5.-3.6.), arkistonhoitaja *Leena Söyrinki-Harmo* (6.-10.6.) tutkija *Marianne Schauman-Lönnqvist* (13.-17.6.) ja tutkija *Tuula Heikkurinen-Montell* (20.-23.6.). Kaivaukseen osallistui kaivajana ja piirtäjänä myös ruotsalainen arkeologi, FK *Gösta Bågenholm* Göteborgista.

Kaivajina toimi edellä mainittujen seitsemän henkilön lisäksi 12 muuta henkilöä. Heistä seuraavat seitsemän olivat samoja arkeologian harrastajia, jotka ovat olleet kaivajina aiemminkin: *Jouko Ahtola* Helsingistä, *Riitta Ampuja* Uudestakaupungista, *Sirpa Kittilä* Vantaalta, *Pekka Kurki* Pyhärannasta, *Jaakko Laaksonen* Uudestakaupungista (Kalannista), *Jaana Pirhonen* Vantaalta ja *Stina Savolainen* Uudestakaupungista (Pyhämaalta). Arkeologian osasto oli ottanut yhteyttä kaivajina 1993 toimineisiin harrastajiin kirjeitse 22.3.1994. Kaivajina työskentelivät harrastusluontoisesti, palkatta, myös *Hannele Partanen* Vehmaalta ja edellisenäkin vuonna kaivaukseen osallistunut *Iiro Vuorio* Uudestakaupungista. Laitilan kaupungin palkkaamina työskenteli kolme laitilalaista kaivajaa, *Olli Kilpelä* (30.5.-3.6.), *Leena Leppikangas* (30.5.-3.6.) ja *Juho Raula* (6.-22.6.). Kaivaukseen osallistui myös tutkija evp. *Anna-Liisa Hirviluoto* (30.5.-3.6.). Yksittäiset harrastajat eivät työskennelleet kaivauksella joka päivä.

Kalmistokumpareen pohjoispuoliskon entisöinnissä ja kaivaustyössäkin avusti tutkija *Teija Tiitisen* johtaman museoviraston Varsinais-Suomen muinaisjäännösten hoitoryhmä (viisi työntekijää) työnjohtajansa johdolla 20.-22.6. Viimeisenä työpäivänä, 23.6. entisöinnissä oli mukana maanomistaja *Esa Niela* traktorinsa kanssa. Entisöinnissä avustivat myös turkulaiset arkeologian harrastajat *Matti Eloranta* ja *Heimo Kumlander* 21.6.

Laitilan munamarkkinoiden ohjelmistoon otsikolla "Arkeologisia aarteita" kuulunut kaivausesittely oli 17.6. Esittelyssä oli yleisöä yli 40 henkeä. Kaivausta ja löytöjä esiteltiin Laitilan kaupunginjohtajalle ja kaupunginhallitukselle 20.6. Kaivauksella vierailivat Raumalla 13.-18.6. pidetyn Ethnos ry:n järjestämän viidennen suomalais-ugrilaisen kansatieteellisen symposiumin Encountering Ethnicities osanottajat FT *Teppo Korhosen* johdolla 15.6. Kaivauspaikan vieressä sijaitsevan Kodjalan ala-asteen oppilaat tutustuivat kaivaukseen opettajansa johdolla 3.6. (F 107288, dia 34743).

YLE:n kuvausryhmä juontajanaan *Regina Rask* kuvasi kaivausta television A-Studioon 6.6.; ohjelma tuli televisiosta 2.9. Kaivausta esiteltiin MTV 3:n uutisissa 26.7., kuten myös Vantaan Jokiniemen kivikautisen asuinpaikan kaivausta. Radion YLE 1 lähetti tunnin pituisen suoran ohjelman kaivauspaikalta 7.6.; ohjelman juonsivat *Terttu Petäjä*, *Maija Typpi* ja *Aarre Nyman*.

Kolmena ensimmäisenä keskiviikkoiltana järjestettiin muinaisjäänösretki kaivauksen henkilökunnalle. Retket suuntautuivat ensimmäisellä viikolla Nousiaisiin ja Maskuun, toisella viikolla Laitilan linnavuorille ja kolmannella viikolla Euraan ja Köyliöön. Retkiohjelmat suunnittelivat *Paula Purhonen*, *Leena Söyrinki-Harmo* ja *Marianne Schauman-Lönnqvist*.

Löydöt on puhdistanut *Kreetta Lesell*. Konservoinnin on tehnyt *Päivi Pykälä-aho* Kansallismuseon konservointilaitoksella 1994-1995. *Tuula Heikkurinen-Montell* ja *Helena Ranta* ovat luetteloineet löydöt. Allekirjoittanut on lisännyt konservoiljalta suullisesti saamansa löytöjä koskevat tiedot pääluetteloon kunkin alanumeron kohdalle. Kertomuksen kartat ovat piirtäneet puhtaaksi *Anja Siikanen* ja *Helena Ranta*. *Ranta* on avustanut allekirjoittanutta muutoinkin kertomuksen tekemisessä. *Kaisa Dauksch* ja *Leila Muhonen* ovat kirjoittaneet tekstit negatiivikuoriin ja valokuvavedoksiin.

Museoviraston arkeologian osasto oli osoittanut Laitila-projektiin vuodeksi 1994 148000 mk. Vuoden 1994 kaivaukseen jälkitöineen ja konservointeineen tästä voitiin käyttää vain osa, koska osa summasta oli varattu kaivauksen 1993 jälkitöihin ja vuoden 1993 löytöjen konservointiin, kaivauksien 1986-1994 luuaineiston analyysiin sekä muihin analyysihin Laitila-projektin julkaisua varten. Kaivauksenjohtajan osalta menot maksettiin edellä mainitusta summasta, mutta muu museoviraston henkilökuntaan kuuluvat tekivät työtä kaivauksella virkautyönään. Kaivajista palkka nauttivat vain kolme Laitilan kaupungin palkkaamaa työntekijää. Kaivauksen kuluiksi kenttä- ja jälkitöiden osalta tuli n. 76 500 mk kuitenkin niin, että summaan eivät sisälly palkkakulut löytöjen puhdistuksesta ja konservoinnista eivätkä Laitilan kaupungin maksamat palkkakulut.

2. PERUSTIEDOT KAIVAUSPAIKASTA

Kylä: Kodjala (Kotjala)

Tilat ja maanomistajat:

- RN:o 14:27, omist. Esa Niela, os. Kodjala 24 C, 23800 LAITILA, puh. 02-855228
- RN:o 14:26 Pallokenttä, omist. Laitilan kaupunki, os. Kaupunginvirasto, Keskuskatu 30, 23800 LAITILA, puh. 02-85011

Kiinteistötunnukset: 400-410-0014-0027
400-410-0014-0026

Peruskartta 1:20 000: 1131 10 KALANTI

Kalmiston peruskoordinaatit: x= 6749 10
y= 537 18
z= n. 18,8-20,8 (alareuna-laki)

Kaivauslöydöt 1994: KM 28303:1-737 (diar. 30.6.1994)

Aiemmat löydöt:

KM 22964:1-45	(diar. 7.11.1985)
KM 23274:1-316b	(diar. 10.9.1986)
KM 23593:1-302	(diar. 23.6.1987)
KM 24389:1-356	(diar. 7.10.1988)
KM 24751	(diar. 6.8.1989)
KM 24834:1-384	(diar. 15.9.1989)
KM 25636:1-183	(diar. 30.6.1990)
KM 26563:1-270	(diar. 16.8.1991)
KM 27161:1-506	(diar. 10.7.1992)
KM 27777:1-745	(diar. 1.7.1993)

Aiemmat kenttätutkimukset:

- Matti Bergström ym. 1985, tarkastus (Bergströmin kertomus)
- Matti Bergström, Juha Lauren, Timo Jussila & Tuula Heikkurinen-Montell 1986, fosfaattinäytteiden otto polttokalmiston ympäristöstä (kartta 1:500 ja muistiinpanot fosfaattinäytekuopista kaivauskertomuksen 1986 liitteenä)
- Museovirasto, esihistorian toimisto/Jyri Saukkonen 1986-1993, kaivauksia (vuosittaiset kertomukset)

Muut tutkimukset ja kertomukset:

- Tuula Auer, Kaksi konservointikertomusta vuodelta 1987 (toinen koskee löytöjä KM 22964 ja 23274 ja toinen löytöjä 23593). Esihist. toimiston top. arkisto.
- Pirjo Jussila, Makrofossiilianalyysi kaivauksen 1986 maanäytteistä (luettelo vuodelta 1987 kaivauskertomuksen 1986 liitteenä).
- Tuija Jantunen, fosfaattinäytteiden analyysi (taulukko vuodelta 1986 kaivauskertomuksen 1986 liitteenä).
- Tuula Heikkurinen-Montell, kaksi valokuvaa (neg. 65838-839) top. arkistossa.
- Sirkku Pihlman, Laitilan arkeologinen inventointi 1994, kohde 10.8.

Julkaisut:

- Jyri Saukkonen: Museoviraston kaivaukset Kodjalassa. Varelia 2/89, s. 25-29. Åbo Akademins kopieringscentral.
- Vainionmäki - a Merovingian Period Cemetery in Laitila, Finland. Editor: Paula Purhonen. Publisher: National Board of Antiquities. Vammala 1996. 221 sivua.

3. KAIVAUSPAIKAN SIJAINTI JA ALUEEN TOPOGRAFIA

(Tiekarttaote s. 44, peruskarttaote s. 45, osayleiskartta s. 46.)

Ks. selostusta paikan sijainnista ja topografiasta kaivauskertomuksesta 1986, s. 4-5.

4. KAIVAUSPAIKAN KUVAUS

(Osayleiskartta s. 46, F 107356-357, diat 34624-625.)

Ks. selostusta paikasta kaivauskertomuksesta 1986, s. 7-9.

5. KAIVAUSALUE, KAIVAUSMENETELMÄ JA KAIVAUSTYÖN KULKU

(Kaivausalue: peruskarttaote s. 45; työkuvat: F 107395; diat 34662, 34742.)

Varsinainen kaivausalue käsitti (laajimmillaan) ruudut 492-499/200-208, joka oli kalmistokumpareen pohjoispuoliskon viimeinen tutkimaton osa. Kaivausalueen koko oli siis 8 x 9 m ja pinta-ala n. 57 m². Alueelta oli edellisenä vuonna kaivettu 1. ja 2. kerros, ja 1994 alueelta kaivettiin 5 kerrosta, 3.-7. kerros. Alue kaivettiin pohjaan, joten kalmistokumpareen jäljellä oleva pohjoispuolisko on tutkittu kokonaan. Alimmasta kerroksesta (7. kerros) löydöt olivat jo varsin vähäiset, ja viimeinen tasokartta piirrettiin edellisestä tasosta. Tämä tason 6 kartta, jossa kaivausalue on jo melkein kauttaaltaan pohjassa, toimii myös kertomuksen pohjakarttana. Tason 2 kartta vuodelta 1993 on liitetty oheiseen kertomukseen (s. 47), koska tason pintavaaitus tehtiin 1994. Kaivausalue oli suojattu edellisenä vuonna muovilla, jonka alle oli kasvanut paikoin sammalta (kuvat 64-65, F 107274-275 diat 34730-731).

Edellä mainitun alueen lisäksi tutkittiin edellisenä vuonna pohjaan kaivetun alueen 500-507/200-209 reunaosia sen varmistamiseksi, että myös alueen reunaosat on kaivettu kauttaaltaan loppuun. Samalla tarkastettiin paikoin myös näiden ruutujen pohjaan kaivettuja keskusosia lapiolla, jotta saataisiin varmuus, onko alueella 1993 havaittuja tummia juovia jäljellä koskemattoman (koskemattomalta näyttävän) pohjahiekan peitossa. Havainnot ruutujen 500-507/200-209 alueelta selostetaan kalmiston rakenteen yhteydessä (luku 6.2).

Kaivausmenetelmä, kaivauksen dokumentointi, koordinaatisto ja kiintopiste on selostettu jo kaivauskertomuksessa 1986 (s. 9-11), eikä niihin puututa enää tässä, koska 1994 toimittiin pääpiirteissään edellisten vuosien tapaan, noudatettiin samaa koordinaatistoa ja käytettiin samaa kiintopistettä. Luontaisesti murenevia kiviä ei merkitty tasokartoille tänäkään vuonna. Ks. dokumentoinnin osalta myös kaivauskertomusta 1992, s. 4 ja löytökokonaisuuksien kaivamisen ja dokumentoinnin suhteen oheisen kertomuksen lukua 8.2 viitteineen.

Kaivausalueen tasojen valokuvauksesta voidaan huomauttaa seuraavaa. Taso 4 kuvattiin ennen kuin kaivausalue oli ennätetty kaivaa tasoon aivan jokaisessa ruudussa. Myös osa tason 5 kuvista otettiin, kun kaivausalueesta oli osia, pääasiassa reunaosia, kaivamatta. Mainituissa vaiheissa valokuvattiin, jotta kaivaustyötä voitiin jatkaa keskeytyksettä (ts. jotta tasojen vaaitukseen ja kaivamiseen päästiin välittömästi kuvien oton jälkeen). Kuvateksteissä tasojen keskeneräisyys mainitaan, kun sillä on kuvan kannalta merkitystä, ts. lähinnä silloin, kun kuvassa näkyy tason keskeneräisyyttä tai kun tasoa on laajalti näkyvissä. Tasoa 5 kuvattiin myös sen jälkeen, kun kaivausalue oli kaivettu osittain tasoa alemmaksi.

Kaivauksessa entisöitiin myös kalmistokumpareen pohjoispuolisko (ks. lukua 9).

6. KALMISTON RAKENTEESTA

6.1 Ruudut 492-499/200-208 (kaivausalue)

(Tasokartat s. 47-51, kuvat 1-8; F 107294-295, 107363-366, 107374-380, 107384-389; diat 34626-646.)

Yleisesti voidaan todeta, että alueella oli samankaltainen kalmistokiveys, jonka välissä oli tummaa, noensekaista kalmistomaata kuin muuallakin kalmistossa. Kalmistokiveyksen reuna oli verraten selkeä ja sijaitsi suunnilleen kalmistokumpareen alaosassa.

Kalmistokumpareen kaakkoisrinteellä, ruuduissa 496-499/203-205, oli muutamia isoja ja korkeita kiviä rivimäisesti vierekkäin lounais-koillinen -suuntaisesti n. 3½ m:n pituisella matkalla. Kivet kohosivat selvästi niitä ympäröivää kalmistokiveystä korkeammalle ja olivat myös laajempia kuin ympäristön kivet. Korkeuseron vuoksi kivet erottuvat erityisen hyvin kuvissa. (Tasojen 2-5 kartat s. 47-50; kuvat 2-5 ja 7; F 107363, 107365-366, 107375-379, 107385-386, 107388-389; diat 34626-627, 34629-635, 34639-643.)

Aivan edellä mainittujen kivien länsipuolella, ruuduissa 497-499/203-204, isojen kivien ympäröimällä alueella, kalmistokiveys koostui yhdessä vaiheessa pienemmistä kivistä kuin kalmistossa yleensä. Tätä aluetta rajoittivat idässä yllä mainitut isot ja korkeat rivimäisesti olevat kivet. (F 107386-387.)

Kaivausalueen pohjoispuoliskolla kookkaat kivet muodostivat ainakin kaksi pyöreää, kehämäistä rakennetta. Yksi tällainen oli kaivausalueen luoteisnurkassa, ruuduissa 498-499/200-201 (ks. erityisesti tason 4 karttaa s. 49, kuva 6, F 107380). Toinen oli edellä mainitun kaakkoispuolella, ruuduissa 496-498/202-203 (tasojen 4-5 kartat s. 49-50; kuvat 6-7; F 107374-

375, 107380; diat 34636-637). Molempien rakenteiden halkaisija on noin kaksi metriä. Näihin rakenteisiin voidaan rinnastaa ehkä myös edellisessä kappaleessa selostettua pienten kivien aluetta ympäröivät isot kivet (joiden itäosan muodostavat niin ikään edellä selostetut rivimäisesti olleet isot ja korkeat kivet) (tasojen 2-5 kartat s. 47-50, diat 34643-644).

Kaivausalueen eteläosassa, ruuduissa 492-494/200-202, tasossa 5, etelään viettävällä kalmistokumpareen rinteellä, kalmiston pohjassa, koskemattomassa hiekassa, erottui selvästi tumman kalmistomaan alueita. Mitään erityistä niistä ei kuitenkaan paljastunut. (Tason 5 kartta s. 50, kuva 8, F 107384, diat 34645-646.)

Kalmiston pohjassa ei havaittu jälkiä esim. vanhasta maatuneesta turvekerroksesta, kuten ei ole havaittu aiempinakaan vuosina.

Kaivausalueen kaakkoisosasta, kalmiston reunan tuntumasta, löydettiin kalmistokiveyksen välistä muovia, joten alue ei ole säästynyt täysin myöhemmältä kajoamiselta.

6.2 Havainnot ruutujen 500-507/200-209 alueelta

6.2.1 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla

(Kuvat 9-13; F 107296-302, 107304-309; diat 34647-652.)

Kun ruutuja 506/200-205 tarkastettiin lapiolla, löydettiin matala kuoppa, joka kaivettiin kaivauslastalla. Mainittujen ruutujen alueella maaperä oli lähinnä ruskeaa multaa. Kuoppa oli kalmistokumpareen pohjoisreunalla, ja sen keskikohdan koordinaatit ovat 506,20/203,20. Kuoppa oli eteläreunaansa lukuunottamatta alueella, josta oli kaivettu 1. ja 2. kerros 1992. Tämän jälkeen aluetta ei ollut kaivettu. Kuopan eteläreuna sen sijaan oli alueella, josta oli kaivettu myös 3. kerros 1992 ja 4. kerros 1993. Kuoppa oli siis alueella, jota oli pidetty aiemmin kalmiston ulkopuolisena alueena.

Kuoppa erottui aluksi tummana läikkänä sitä ympäröivässä puhtaassa hiekassa, joka tuli näkyviin multakerroksen alta. Aiemmin kuopasta ei ollut mitään näkyvissä. Kun läikkä havaittiin, sen pinta (kuopan yläpinta) oli viereistä, kaivausalueen reunalla olevaa luontaista maanpintaa n. 15-20 cm alempana. Kuopan pituus oli 52 cm pohjois-etelä -suunnassa, leveys 44 cm ja syvyys n. 8-10 cm. Kuoppa oli pitkänomainen ja jossain määrin suorakaiteenmuotoinen, mutta pyöreäkulmainen. Kuopan pohja oli suurimmaksi osaksi tasainen, mutta

sen lounaisnurkassa oli muuta kuopan (tasaista) pohjaa joitakin senttimetrejä syvempi alue. Kuopan seinämät olivat pystysuorat.

Kuopan maa-aines oli tummaa ja noensekaista. Lisäksi kuopassa oli hiiltä ja harmaata, palamatonta savea. Savea oli noin muutaman senttimetrin laajuisina alueina eri puolilla kuoppaa alle muutaman senttimetrin paksuudelta (savea in situ: diat 34647-648). Hiiltä ja palamatonta savea erottui jo siinä vaiheessa, kun kuopan yläpinta oli paljastunut tummana läikkänä. Hiiltä oli osittain saven sisällä/joukossa. Kuopan eteläosassa tuli kaivettaessa näkyviin n. 2 cm leveä hiilijuova. Se noudatti kuopan eteläreunaa aivan reunan vieressä reunan suuntaisesti ja pituudelta. Hiilijuova erottui kuitenkin heikosti kuopan tummasta maasta. Kuopassa oli joitakin kiviä, jotka näkyvät kuopasta otetuista valokuvissa ja dioissa, mutta kivet eivät olleet palaneita. Kuopan yhteydessä ei havaittu myöskään esim. palanutta hiekkaa.

Kuopassa ollut maa seulottiin ja siitä löydettiin vähäinen kuonan? pala (KM 28303:727).

6.2.2 Kookkaat kivet, joissa lohkeamia

Ruuduissa 501-502/207-208 ja suurimmaksi osaksi ruudussa 503/208 vierekkäin ollutta kolmea isoa kiveä, joissa on lohkeamia, selostetaan jo kaivauskertomuksessa 1993 (s. 14-15). Vuonna 1994 kivet kieräytettiin pois paikoiltaan, niiden alustat tutkittiin ja pohjaluvut vaaittiin. Tämän jälkeen kivet siirrettiin takaisin paikoilleen. Kivien pinta- ja pohjavaaitusluvut ovat: pl. 121/n. 184 (eteläisin kivi), pl. 108/184 (keskimmäinen kivi) ja pl. 119/178 (pohjoisin kivi).

Kaikkien kolmen kiven alla oli tummaa, noensekaista maata. Eteläisimmän kiven alustasta tehtiin vielä seuraavia havaintoja: Tummassa maassa kiven alla oli jonkin verran hiiltä ja palaneita kiviä. Palaneiden kivien koko oli n. 5 cm, ja kivet olivat läpipalaneita. Tumma maa kiven alla ei ollut niin tummaa kuin ruutujen 492-499/200-208 3. ja 4. kerroksessa, joita kaivettiin samaan aikaan, kun eteläisemmän kiven alustaa tutkittiin.

Eteläisimmän kiven alla ei ollut löytöjä, mutta kahden muun kiven alla oli saviastianpaloja (KM 28303:706-707).

Havaintojen perusteella kivet kuuluvat kalmiston rakenteeseen.

6.2.3 Ojamainen painanne kalmistokumpareen reunalla

(Kuva 14, F 107390, dia 34653).

Aivan edellä selostettujen kolmen ison kiven itäpuolella, ruuduissa 500-503/208-209, maaperä oli lähinnä kalmistomaan sekaista multaa, jonka alta tuli vastaan savi. Alue oli kalmistokumpareen reunaa tai oikeastaan jo kumpareen alareunan ulkopuolista aluetta. Ruuduissa oli kaivettu aiemmin osittain 3 kerrosta (1992) ja osittain 5 kerrosta (1993), minkä jälkeen kaivaminen oli lopetettu tuloksettomana. Kun aluetta tarkastettiin lapiolla 1994, paljastui savesta pitkänomainen, ojamainen, etelälounais-pohjoiskoillis-suuntainen painanne. Painanne oli suurinpiirtein kaivausalueen ja kalmistokumpareen reunan suuntainen.

Painanteen leveys oli noin muutama kymmenen senttimetriä ja syvyys n. 20-25 cm. Painanne oli kaarevapohjainen. Painanteen pohja oli n. 40 cm:n syvyydellä maanpinnasta (ks. jäljempänä olevia vaaitustietoja). Painannetta kaivettiin esiin n. 1½ m:n pituudelta. Ainakin eteläpäästään se jatkui kuitenkin vielä koordinaattilinjan x= 500 eteläpuolelle. Tätä aluetta, kaivausalueen itäreunaa, ei ehditty kuitenkaan tutkia syvemmälle kuin, mihin alueella oli kaivettu aiemmin. Painanteen pituutta ei siis tiedetä.

Mullan alla ollut savi jatkui painanteen kohdalla kaivausalueen reunasta kaivausalueen ulkopuolelle, itään. Painanteen vastakkaisella puolella savi ulottui vain vähän painanteen länsipuolelle, suurinpiirtein kalmistokiveyksen reunan kohdalle, missä maaperä muuttui jyrkästi savesta hiekaksi.

Painanteesta ja sen vierestä otettiin seuraavat vaaitusluvut: painanteen pohja ruudussa 500/209: pl. 203; turpeen pinta em. paikan vieressä, paikan itäpuolella: pl. 159; saven pinta painanteen länsipuolella: pl. 189.

Mainittakoon, että ruuduista 500-501/208-209 tavattiin jonkun verran löytöjä (KM 28303:412-415, :417-418, :705), mutta niiden yhteydestä painanteeseen ei voida sanoa mitään.

Painanteen merkitys ja ajoitus jäivät kaivauksessa avoimiksi.

6.2.4 Havainnot tummasta kalmistomaasta kalmiston pohjassa

Tummaa kalmistomaata paljastui koordinaattien 501,10-501,90/205,60-206,40 rajaamalta n. 90 x 80 cm:n kokoiselta alueelta. Tummaa maata oli alueella muutaman senttimetrin vahvuudelta, ja sen päällä oli enintään muutama senttimetri koskematonta (koskemattomalta

näyttävää) pohjahiekkaa. Alueen kaakkoisosassa havaittiin myös pari tumman kalmistomaan muodostamaa juovaa tai juovan katkelmaa, joiden suunta oli lähinnä länsiluode-itäkaakko. Juovat saattavat olla samoja juovia kuin 1993 kaivausalueen pohjassa havaitut tummat, noensekaisesta kalmistomaasta koostuvat juovat, mutta havainnot jäivät tässä suhteessa epävarmoiksi. Alueelta ei tullut löytöjä.

Ruudussa 505/200 oli kookas kivi, joka peitti ruudun suurimmaksi osaksi. Kiven pituus oli noin metri, se oli pystyasennossa ja selvästikin siirretty paikalle nykyaikana. Kivi ei kuulunut siis kalmiston rakenteeseen, ja se on merkitty tasokartoille kirjaimella S (= sekundaarinen kivi, ei kuulu kalmiston rakenteeseen). Kivi kieräytettiin paikaltaan kiven alustan tutkimiseksi. Alta paljastui pari tummaa, kaarevaa juovaa, jotka erottuivat hyvin vaaleasta pohjahiekasta. Juovat olivat leveämpiä kuin kalmiston pohjasta 1993 paljastuneet, tummasta kalmistomaasta koostuvat juovat. Juovien paksuus oli korkeintaan muutama senttimetri. Juovien pinnasta otettiin kaksi vaaituslukua: pl. 165 ja 170. Kiven alta löytyi pieni saviastianpala (KM 28303:603). (F 107358-359.)

6.3 Kalmistokumpareen ent. keskuskivestä ja sen ympärillä olleesta kalmiston osasta (Kuva 15; F 107355-357; diat 34624-625, 34654.)

Kalmistokumpareen jäljellä olevan osan eteläreunalla sijaitsevan ent. keskuskiven pystysuorassa eteläseinämässä kiinnitettiin huomiota siihen, miten sammaleen peittämä yläosa erottuu selvästi ja jyrkkärajaisesti kiven paljaista ala- ja keskiosista. Raja osoittaa, kuinka korkea kalmistokumpareen hävitetty eteläpuolisko on ollut aivan ent. keskuskiven eteläpuolella. Rajasta päätellen kalmistokumpare on ulottunut kiven eteläpuolella yhtä korkealle kuin muualla kiven ympärillä, jossa on ollut muuta kalmiston kaivettua pohjoispuoliskoja korkeampi, kumparemainen (rauniomainen) osa (ks. kaivauskertomus 1986, s. 12). Kumparemainen osa on kattanut siis myös ent. keskuskiven eteläpuolisen alueen ja ympäröinyt näin koko keskuskiveä (vrt. kaivauskertomuksen 1986 selostukseen).

Mainittakoon, että samainen raja erottui myös ent. keskuskiven pohjoispuolella sillä korkeudella, mihin kalmiston pinta ulottui ennen kaivauksia.

7. KALMISTON KUPPIKIVESTÄ (Kuvat 16-17, F 107381-383, diat 34655-658.)

Kalmiston kuppikivessä (ks. kaivauskertomuksia 1991, s. 6-7 ja 1993, s. 15) huomattiin 16.6. kaksi uhrikuoppaa, joita ei ollut havaittu aiemmin. Kuopat sijaitsevat irrallisessa kiven

osassa, joka on kiven lohkoutuneessa itäpäässä. Kuopat ovat kiven pohjoissivulla, kuten muutkin kiven uhrikuopat, ja myös suurinpiirtein samalla korkeudella kuin muut kuopat. Kivessä on nyt kaikkiaan kahdeksan uhrikuoppaa. Kaikki kuopat ovat itä-länsi -suuntaisessa jonossa.

Molemmat kuopat ovat syvyytensä osalta melko samanlaisia kuin entuudestaan tunnetut kuopat 3-6. Eteläisemmän kuopan, joka on aivan kivessä olevan halkeaman reunalla, koko on $4\frac{1}{2} \times 4$ cm ja syvyys muutamia millijä. Pohjoisemmän kuopan koko on $4\frac{1}{2} \times 4\frac{1}{2}$ cm ja syvyys muutamia myös millijä.

Kuopat keksittiin yllättäen kiven pintaa tunnusteltaessa. Ne lienevät kuitenkin olleet näkyvissä vuosista 1989-90 lähtien, jolloin kaivettiin se osa kalmistoa, jossa kuppikiven itäosa ja kyseiset kuopat ovat. Kuoppien mataluuden vuoksi niitä kuitenkin ei huomattu tällöin eikä 1991, jolloin kiven muut uhrikuopat paljastuivat.

Kaivauskertomuksesta 1993 ilmenee, että kuppikiven itäpää on lohkoutunut, ja että lohkoutuneisuus lienee tulen aiheuttamaa. Asiaan voidaan lisätä vielä seuraavaa. Sen irrallisen kiven osan vierestä, missä kaksi 1994 havaittua uhrikuoppaa ovat, puuttuu ainakin yksi, arviolta n. 10 cm:n syvyyteen ulottunut irrallinen kiven osa. Kiven keskivaiheilla on selkeä halkeama, joka menee aivan uhrikuopan 3 vierestä. Kuoppia 1-6 ympäröivä alue on myös jonkin verran lohkoutunut tai rapautunut; alue erottuu kiven harmaasta pinnasta kuoppia kiertävänä ruskeana, pitkänomaisena vyöhykkeenä.

Kaivauskertomuksessa 1991 todetaan, että kuppikivi on ent. keskuskiven jälkeen kalmiston kookkain kivi. Kuppikivi ei vaikuta kuitenkaan kiinteältä maakiveltä: se ei näytä ulottuvan juurikaan maanpintaa syvemmälle, vaan lienee pikemminkin kutakuinkin maanpinnalla. Koska kuppikivi on suurikokoinen, sitä ei kaivausten kuluessa siirretty pois paikaltaan sen toteamiseksi, onko kiven alla löytöjä, kalmistomaata tai muita merkkejä siitä, että kivi on muinoin siirretty nykyiselle paikalleen.

Kuppikiven kuopat jätettiin näkyviin, kun kalmistokumpare entisöitiin, vaikka kuopat ovat olleet alunperin kalmistokerroksen peitossa.

8. LÖYDÖT

8.1 Yleistä

Löytöaineisto (KM 28303:1-737) oli yleispiirteiltään samankaltaista kuin aiempina vuosina, ja löytöjen määrä oli suuri, kuten edellisenäkin vuonna. Lisäksi kaivauksella dokumentoitiin kolme löytökokonaisuutta ja yksi epävarma löytökokonaisuus. Kaikki löydöt ovat - pintapuolisen tarkastelun perusteella - merovingiaikaisia, kuten myös aiempien vuosien löydöt.

Löydöt selostetaan seuraavassa niin, että ensin selostetaan vuonna 1994 kaivetut löytökokonaisuudet (KM 28303:34-65, KM 28303:93-107, KM 28303:165-177) ja epävarma löytökokonaisuus (KM 28303:441-448) löytöineen, sitten vuonna 1993 tutkittua löytökokonaisuutta KM 27777:88-144 tutkittaessa kaivetulta alueelta löydetty löydöt (KM 28303:205-222) ja lopuksi löydöt kokonaisuuksien ulkopuolelta (KM 28303:1-33, :66-92, :108-204, :223-440, :449-737).

Ilmoitettaessa löytöjen painoja alle gramman painoiset löydöt on laskettu mukaan ½ g:n suuruisina.

8.2 Käsite löytökokonaisuus ja kokonaisuuksien dokumentointi

(Kokonaisuuksia koskevat työkuvat: diat 34662-663, 34674, 34693-694.)

Käsite löytökokonaisuus, kokonaisuuksien dokumentointi kaivauksella ja mm. luettelointi on selostettu kaivauskertomuksessa 1993 (s. 16-17), eikä selostukseen ole paljoa lisättävää, koska 1994 toimittiin edellisen vuoden tapaan. Seuraaviin seikkoihin voidaan kuitenkin kiinnittää huomiota.

Kaivauksella kokonaisuuksista käytettiin juuri nimitystä löytökokonaisuus, kuten tässä kertomuksessakin. Ne numeroitiin numeroilla 1-4 kertomuksessa esiteltävässä järjestyksessä. Epävarma löytökokonaisuus KM 28303:441-448 oli kaivauksella siis löytökokonaisuus 4, mutta se huomioitiin muistiinpanoissa "kaivausteknisenä" löytökokonaisuutena, johon tulitaiisiin laskemaan paljastuneiden keihäänkärjen ja rengasneulan alueelta ja lähiympäristöstä mahdollisesti esiin tulevat muutkin löydöt. Nimitys "epävarma löytökokonaisuus" otettiin käyttöön kertomusta tehtäessä. Kaivauksessa ilmeni siis ongelmia sen suhteen, mikä itse asiassa on löytökokonaisuus ja mikä ei (ks. myös jäljempänä olevaa epävarman löytökoko

naisuuden KM 28303:441-448 selostusta). Löytöluettelossa ja kertomuksessa on ilmoitettu ne kaivauskerrokset, joissa kokonaisuudet sijaitsivat kaivaushavaintojen perusteella.

Päälueellussa olevat löytöjen koordinaatit on mitattu enimmäkseen kokonaisuuksien in situ -kartoilta tehtäessä kertomusta ja löytöluetteloa; vain osalle löydöistä ennätettiin mitata koordinaatit kaivauksen kuluessa. Kertomusta tehtäessä kaivauksella mitattuja löytöjen koordinaatteja verrattiin lisäksi in situ -karttoihin, ja kun kaivauksella mitatut koordinaatit erosivat kartasta löytöluetteloon merkittiin koordinaatit karttojen mukaan, koska tämä vaikutti järkevimmältä aineiston vastaista käyttöä ajatellen. Kaivauksen koordinaattien mittaamismenettelmä (kaivauksen päälinjoja pitkin narut, joista koordinaatit mitattiin mitoilla) oli siis aiheuttanut jonkin verran epätarkkuutta koordinaatteihin.

Edellä selostettuun asiaan liittyen sanottakoon, että kun löytökokonaisuuksien in situ -karttoja vertailtiin valokuviiin ja dioihin kaivauskertomusta tehtäessä, havaittiin, että löytökokonaisuuden 28303:34-65 in situ -kartat eivät ole niin tarkkoja kuin kahden muun löytökokonaisuuden kartat.

Löytökokonaisuuksien yhteydessä ollut palanut otettiin talteen osittain ilman tarkempia tietoja sijainnista ao. kokonaisuudessa, mutta osittain luuta talletettiin tarkemmin löytötiedoin.

Sellaisia kokonaisuuksien kaivausta ja dokumentointia koskevia tietoja, jotka koskevat vain jotakin yhtä kokonaisuutta, esitetään myös jäljempänä ao. kokonaisuuden selostuksen yhteydessä.

8.3 Löytökokonaisuus KM 28303:34-65 löytöineen

(In situ: kartat s. 52-56; kuva 18-35; F 107285-286, 107289-293, 107310-321, 107336-340; diat 34659-688; työkuvat: diat 34662-663, 34674.)

Löytökokonaisuuteen kuuluvat löydöt KM 28303:34-65. Kokonaisuus sijaitsi ruudussa 495/201, 3.-5. kerroksessa; kokonaisuuteen kuuluvia löytöjä alkoi tulla esiin. 3. kaivauskerroksessa, ja alimmat löydöt olivat vähän tason 4 alapuolella, siis 5. kerroksessa.

Kokonaisuuden löydöt ovat:

Aseita:

- miekka :34
- väkipuukko :35
- kilvenkupura :36

Työvälineitä/tarvekaluja:

- kuolaimet :37
- atulat, rautaa :38

- rautalevyn katkelma (suitsista/valjaista) :39
- rautalevyn katkelmia (kuolaimista?) 17 kpl :40a-48, :59-60

Muita rautalöytöjä:

- niitti, rautaa :49

Pronssilöytöjä:

- sulanutta pronssia 2 kpl/9 g :50-51

Muita löytöjä:

- saviastianpaloja 62 kpl/136 g :52, :61-63
- kuonaa? 44 kpl/13,5 g :58, 65
- palanutta luuta 712 kpl/284,5 g :53a-57, :64

Kokonaisuuden yhteydestä otettiin seuraava näyte:

- hiilinäyte :735, näyte 1

Kokonaisuuden keskeinen esinekombinaatio käsitti siis miekan, väkipuukon, kilvenkupuran, kuolaimet ja atulat. Esineistö muodosti kokonaisuudessaan tiiviin ryväkseen. Kokonaisuuden laajuus oli 40 x 20 cm in situ -kartalla olevien esinelöytöjen äärikohdista mitattuna. Esineiden keskinäinen sijainti ilmenee hyvin kartoista ja kuvista, eikä tässä selosteta asiaa erikseen.

On mahdollista, että löytökokonaisuuteen kuuluvat edellä mainittujen löytöjen lisäksi myös kokonaisuuden vieressä olleen epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 löydöt (ks. jäljempänä olevaa epävarman löytökokonaisuuden selostusta).

Löytökokonaisuuteen ei liittynyt kivi- tai muita rakenteita, eikä kokonaisuudella ollut havaittavia rajoja tai reunoja esinelöytöjen ulko- tai alapuolella.

Kokonaisuudesta piirrettiin poikkeuksellisesti neljä karttaa eri vaiheissa, koska esineiden keskinäisen aseman vuoksi kokonaisuutta ei ollut mahdollista kaivaa siten, että kaikki löydöt olisivat olleet yhtä aikaa näkyvissä. Tämän vuoksi kullekin kenttäkartalle tuli vain osa löydöistä. Samoin kokonaisuudesta otettiin kuvia jo siinä vaiheessa, kun kokonaisuuden kookkaat esineet olivat vasta osittain näkyvissä. Kertomusta tehtäessä kartoista piirrettiin vielä koostekartta, johon merkittiin vain kokonaisuuden esinelöydöt ilman alanumeroita ja vaaituslukuja. Kahdelle kenttäkartoista piirrettiin myös viereisen epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 löydöt. Kokonaisuuden kaivoi pääasiassa Gösta Bågenholm, joka piirsi myös kartat.

Kokonaisuuden osalta voidaan mainita vielä seuraavaa.

Kokonaisuudessa oli poikkeuksellisen paljon pienikokoisia löytöjä, ja kirjoitettaessa kertomuksen negatiivi- ja diatekstejä sekä merkittäessä alanumeroita tussilla vedoksiin tehtiin niin, että pienikokoiset löydöt tunnistettiin ja paikallistettiin ensin diojen avulla, koska erityi-

sesti pienet löydöt erottuva hyvin dioissa. Alanumeron 55 niiden löytöjen osalta, jotka sijaitsevat löytöjen :42 ja :44 välillä, vedoksien tussimerkinnöissä on vedetty yksi viiva jossain määrin kaavamaisesti löytöjen :42 ja :44 väliin (ks. tarkemmin alanumeroon 55 kuuluvien löytöjen sijaintia dioista ja in situ -kartasta). Silloin kun joku löytö ei käytännössä juuri erotu esim. jossakin tavanomaista kauempaa otetussa kuvassa, löytöä ei ole huomioitu kuvatekstissä (esim. kartoille merkittyä hiiltä, joka on merkitty vedoksille H-kirjaimella, ei mainita sellaisissa kuvissa ja dioissa, missä se ei käytännössä juurikaan erotu ympäristöstään).

Alanumeron 55 osalta, joka käsittää palanutta luuta 12 kpl, joista yhdessä on vihertävää pronssihometta, on syytä sanoa myös, että kaivauksessa pronssihometta oli näkyvissä useammassa luunpalassa löytöjen :42 ja :44 välillä (pääluettelon koordinaatit 495,26-30/201,18-22). Luunpalojen pronssihometta erottuu selvästi dioissa, kuten myös kun in situ -kartoille merkitty, yhdessä kohdassa kokonaisuutta ollut, pienialainen pronssiväri-esiintymä.

Kertomusta tehtäessä havaittiin, että löytö :50 sijaitsee negatiiveissa F107285 ja 107286 vähän eri paikassa ja eri asennossa, kun myöhemmin otetuissa kuvissa ja in situ -kartassa; löytö lienee kaivettaessa siirtynyt jonkin verran, eikä tätä seikkaa mainita kuvateksteissä.

8.4 Löytökokonaisuus KM 28303:93-107 löytöineen

(In situ: kartta s. 57; kuvat 23-24, 39-48; F 107303, 107316-317, 107328-335, 107349-352, 107360-362; diat 34664-665, 34692-708; työkuvat: diat 34662, 34693-694.)

Löytökokonaisuuteen kuuluvat löydöt KM 28303:93-107. Kokonaisuus sijaitsi ruudussa 496/200-201, 3. ja 4. kerroksessa; löydöistä vain niitti (:98) oli juuri ja juuri ruudun 496/200 puolella, kun taas muut löydöt olivat ruudussa 496/201.

Kokonaisuuden löydöt ovat:

Aseita:

- miekka :93
- keihäänkärki :94
- kilvenkupura :95

Työvälineitä/tarvekaluja:

- veitsi :96

Koruja/koristeita:

- paimensauvaneula, rautaa :97

Muita rautalöytöjä:

- niitti, rautaa :98
- ruostepaloja 10 kpl/7 g :99

Muita löytöjä:

- saviastianpaloja 70 kpl/145,5 g :100-103
- palanutta luuta 852 kpl/289 g :104-106a

- palamatonta luuta 1 kpl/<1 g :106b
- eläimen hampaan katkelmia 3 kpl/<1 g :107

Kokonaisuuden esinekombinaatioon kuuluivat siis miekka, keihäänkärki, kilvenkupura, veitsi ja paimensauvaneula. Kokonaisuuden laajuus oli n. 58 x 51 cm in situ -kartalla olevien esinelöytöjen äärikohdista mitattuna. Esineet olivat vierekkäin suurinpiirtein samalla syvyydellä eivätkä koskettaneet toisiaan miekkaa ja kilvenkupuraa lukuunottamatta; kokonaisuus ei muodostanut siis senkaltaista tiivistä ryvästä kuin löytökokonaisuudet KM 28303:34-65 ja KM 28303:165-177.

Ensimmäisenä kokonaisuudesta tuli näkyviin kilvenkupura (:95). Mistään ei tässä vaiheessa voinut vielä havaita, että se on osa löytökokonaisuutta. Kupurasta otettiin kuitenkin kuvia in situ. Sitten paljastuivat miekka (:93), keihäänkärki (:94) ja paimensauvaneula (:97). Kaikki edellä mainitut esineet olivat ison kiven vieressä, kilvenkupuraa lukuunottamatta osittain sen (ulostyöntyvän reunan) allakin (ks. erityisesti kuvia, joissa näkyy ison kiven pohja sen jälkeen, kun kivi on otettu pois). Kun iso kivi oli otettu pois paikaltaan ja sen alustaa jonkin verran kaivettu, paljastuivat veitsi (:96) ja niitti (:98). Ne eivät olleet siis näkyvissä heti kiven poiston jälkeen. Kun veitsi ja niitti paljastuivat, kokonaisuuden muut löydöt oli otettu jo pois. Veitsi ja niitti laskettiin kaivauksessa vielä 4. kerrokseen kuuluviksi.

Edellä mainittu iso kivi oli ns. morokiveä, jota murennettiin esineiden puoleiselta reunalta kokonaisuutta kaivettaessa. Kiven alkuperäinen laajuus näkyy diasta 34692, mutta muissa kuvissa ja in situ -kartalla kivi ei ole täydessä laajuudessaan. Miekka, keihäänkärki ja paimensauvaneula ovat olleet alunperin siis enemmänkin kiven alla, kun mitä voidaan päätellä in situ -kartasta ja muista kuvista kuin diasta 34692.

Löytökokonaisuuteen ei liittynyt kivi- tai muita rakenteita - huomattakoon kuitenkin iso kivi, joka oli osittain kokonaisuuden päällä - eikä kokonaisuudella ollut havaittavia rajoja tai reunoja esinelöytöjen ulko- tai alapuolella.

Kokonaisuuden kaivoi pääasiassa Leena Söyrinki-Harmo, joka piirsi myös in situ -kartan.

8.5 Löytökokonaisuus KM 28303:165-177 löytöineen

(In situ: kartta s. 58; kuvat 49-56; F 107322-327, 107343-348; diat 34709-724; työkuvat: dia 34662.)

Löytökokonaisuuteen kuuluvat löydöt KM 28303:165-177. Kokonaisuus sijaitsi ruudussa 498-499/201, 3. ja 4. kaivauskerroksessa.

Kokonaisuuden löydöt ovat:

Aseita:

- miekka :165
- keihäänkärki :166
- kilvenkupura :167

Työvälineitä/tarvekaluja:

- veitsi :168

Koruja/koristeita:

- rengasneula, rautaa:169

Muita rautalöytöjä:

- ruostepaloja 26 kpl/13 g :170, :175
- ruostepala?, paino 1 g :171

Muita löytöjä:

- saviastianpaloja 6 kpl/3,5 g :173, :176-177
- palanutta luuta 11 kpl/<1 g :172
- palamatonta luuta 1 kpl/<1 g :174

Kokonaisuuden yhteydestä otettiin seuraavat näytteet:

- hiilinäyte :735, näyte 2
- maanäytteitä 2 kpl :737, näytteet 1 ja 2

Kokonaisuuden esinekombinaatioon kuuluivat siis miekka, keihäänkärki, kilvenkupura, veitsi ja rengasneula. Esineet muodostivat tiiviin ryvoksen. Kokonaisuuden laajuus oli 38 x 19 cm in situ -kartalla olevien esinelöytöjen äärikohdista mitattuna. Esineistä miekka, keihäänkärki, veitsi ja rengasneula olivat päällekkäin, kiinni toisissaan - alimpana oli miekka säilä taitettuna. Kilvenkupura oli aivan muiden esineiden vieressä. Kuten yllä olevasta luettelosta näkyy, luuta kokonaisuuden yhteydessä oli hyvin vähän.

Löytökokonaisuuteen ei liittynyt kivi- tai muita rakenteita, eikä kokonaisuudella ollut havaittavia rajoja tai reunoja esinelöytöjen ulko- tai alapuolella.

Kokonaisuuden kaivoi pääasiassa Paula Purhonen, joka piirsi myös in situ -kartan. Kuvia kokonaisuudesta otettiin kahteen otteeseen; jälkimmäisissä kuvissa kokonaisuuden yhteydestä on otettu pois aiemmissä kuvissa näkyvät pari kiveä. Ennen jälkimmäisten kuvien ottoa sattui pieni erehdys, kun kokonaisuudessa päällimmäisenä ollut keihäänkärki otettiin pois ennen kuvausta. Keihäänkärjestä jäi kuitenkin sen alla oleviin esineisiin ruostejäljet, joiden

perusteella kärki voitiin panna tarkalleen alkuperäiselle paikalleen kuvausta varten. Se että keihäänkärki ei ole näissä kuvissa kuitenkaan in situ on huomioitu myös kuvateksteissä.

8.6 Epävarma löytökokonaisuus KM 28303:441-448 löytöineen

(In situ: kartat s. 54-56, kuvat 31-38, F 107336-342, diat 34679-691.)

Epävarmaan löytökokonaisuuteen kuuluvat löydöt KM 28303:441-448. Kokonaisuus sijaitsi ruudussa 495/201, 5. kerroksessa, ja löydöt tulivat esiin kohta tason 4 alapuolelta.

Kokonaisuuden löydöt ovat:

Aseita:

- keihäänkärki :441

Koruja/koristeita (rautaa):

- rengasneula :442

- hakanen :443

Muita rautalöytöjä:

- hela :444

- rautavartaan katkelma :445

Muita löytöjä:

- palanutta luuta 15 kpl/6,5 g :446-448

Kokonaisuuden yhteydestä otettiin seuraavat näytteet:

- hiilinäyte :735, näyte 3 (josta :448)

- puunkuorinäyte :736, näyte 1 (hiilinäytteen :735, näyte 3 joukosta)

Epävarma löytökokonaisuus sijaitsi löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 vieressä, ja sen löydöt tulivat esiin, kun viimeksi mainittua kokonaisuutta tutkittiin ja kun tämän esineitä oli näkyvissä in situ. Kaivauksessa ei voitu olla varmoja, kuuluvatko epävarman löytökokonaisuuden löydöt itse asiassa löytökokonaisuuteen KM 28303:34-65 vai eivät, joten epävarma kokonaisuus dokumentoitiin omana "kaivausteknisenä" kokonaisuutenaan (ks. s. 13-14). Tämän vuoksi se käsitellään myös kertomuksessa erikseen kaivauskertomuksessa 1993 (s. 16-17) selostetun periaatteen ja käsittelytavan mukaisesti. Käytännöllisyyden vuoksi epävarman löytökokonaisuuden löydöt piirrettiin kentällä yhdelle löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 kartalle, ja molempien kokonaisuuksien esineitä on myös paljon samoissa kuvissa.

Huomattavimmat epävarman löytökokonaisuuden esineistä olivat keihäänkärki ja rengasneula. Kokonaisuuden löydöt kaikkiaan olivat n. 50 x 30 cm:n laajuisella alueella, ja varsin tarkoin samalla syvyydellä. Rengasneulan (:442) kärjestä oli löytökokonaisuuteen KM 28303:34-65 vain n. 20 cm.

Epävarmaan löytökokonaisuuteen ei liittynyt kivi- tai muita rakenteita, eikä kokonaisuudella ollut havaittavia rajoja tai reunoja esinelöytöjen ulko- tai alapuolella.

Kokonaisuuden kaivoi pääasiassa Gösta Bågenholm, kuten myös viereisen löytökokonaisuuden KM 28303:34-65.

8.7 Löydöt vuonna 1993 kaivetun löytökokonaisuuden KM 27777:88-144 alueelta, ruudusta 499/202

Kaivauksessa 1993 löytökokonaisuus KM 27777:88-144 kaivettiin kuopalle niin, että esiin ei jäänyt mitään kokonaisuuteen kuuluvia löytöjä. Kaivauksessa 1994 edellisenä vuonna kaivetun alueen ympäristö kaivettiin tavanomaisena tasokaivauksena, eikä aluetta dokumentoitu mitenkään erikseen. Otsikossa mainitulta alueelta, ts. vuonna 1993 kuopalle kaivetulta alueelta, löydöt otettiin kuitenkin talteen omana ryhmänään, ja ne on myös luetteloitu pääluetteloon yhden otsikon alle. Tämä ei tietenkään merkitse sitä, että kaikki alla luetellut löydöt ovat ehdottomasti löytökokonaisuudesta KM 27777:88-144. Ensimmäisenä mainitun keihäänkärjen kärjen lisäksi kuitenkin ainakin pronssisen koruneulan katkelmat ovat löytökokonaisuudesta.

Otsikossa mainitulta alueelta saatiin seuraavat löydöt (KM 28303:205-222):

Aseita:

- keihäänkärjen kärki (vuonna 1993 löydetyn keihäänkärjen KM 27777:91 kärkiosa) :205
Työvälineitä/tarvekaluja:

- veitsi :218 (in situ: kuvat 68-69, F 107353-354, diat 34733-734)
- veitsen tupen hela, rautaa:209

Koruja/koristeita (pronssia):

- tasavartinen solki :210 (in situ: kuvat 66-67, F 107372-373, dia 34732)
- koruneulan katkelmia 2 kpl : 206-207

Muita pronssilöytöjä:

- pronssiesineen katkelmia 4 kpl :211-214
- pronssivartaan katkelma :208
- sulanutta pronssia 1 kpl :215
- sulanutta pronssia? 2 kpl :216

Muita metallilöytöjä:

- metallipisara :217

Muita löytöjä:

- saviastianpaloja 10 kpl/4 g :219-220
- palanutta luuta 487 kpl/142,5 g :221-222

Osittain otsikolta mainitulta alueelta löytyi lisäksi:

- palanutta luuta 735 kpl/456 g :223 (in situ: kuvat 70-71, F 107367-371, diat 34735-738)
- tuohta 3 kpl/<1 g (palaneen luun :223 joukosta) :581

8.8 Löydöt löytökokonaisuuksien ulkopuolelta

Nämä löydöt on luetteloitu numeroilla KM 28303:1-33, :66-92, :108-204, :223-440 ja :449-737. Löydöt olivat kalmistossa hajallaan, eivätkä kaivaushavaintojen perusteella muodostaneet kokonaisuuksia tai kuuluneet sellaisiin. Seuraavassa luettelossa mainitaan esinelöytöjen osalta löytöjen määrät ja alanumerot, mutta muiden löytöjen osalta mainitaan vain löytöryhmän nimi.

Koruja/koristeita (pronssia, jollei toisin mainita):

- krapusolki :66 (in situ: F 107287)
- tasavartinen solki :245
- koruneulan katkelmia 3 kpl :380, :382, :573
- spiraalisormus :67 (in situ: kuvat 60-61, F 107279-282)
- spiraalisormuksen katkelmia 5 kpl :497
- pronssivartaan katkelmia (kaularenkaasta?) 2 kpl:306, :715 (in situ: kuvat 74-75, F 107393-394, dia 34741)
- spiraalikierteinen hakanen, rautaa :159
- helmi 5 kpl, lasia :434, :625, :717-718, :731

Aseita:

- miekan nupin? katkelma, pronssia :122
- miekan väistimen? helan reunakatelma, pronssia :430

Työvälineitä/tarvekaluja:

- veitsi :624 (in situ: kuvat 72-73, F 107391-392, diat 34739-740)
- veitsen tupen hela, rautaa:351
- rautaesineen katkelma (veitsestä?) :734
- kuutiokivi :82 (in situ: kuvat 64-65, F 107274-275, diat 34730-731)
- hioimen katkelma :340

Muita pronssilöytöjä:

- pronssiesineen katkelma :350
- pronssivartaan katkelmia 3 kpl :381, :383
- sulanutta pronssia :68, :271, :385, :617, :729

Muita rautalöytöjä:

- niittejä 16 kpl :13, :19 (in situ: kuvat 57-59, F 107276-278, diat 34725-727), :25-26, :27 (in situ: kuvat 57-59, F 107276-278, diat 34725-727), :28, :29 (in situ: kuvat 27-29, F 107276-278, diat 34725-727), :70 (in situ: kuvat 62-63, F 107283-284, diat 34728-729), :108, :281, :293, :428, :453, :678, :716, :728
- niitin kanta :130
- niitin katkelma:313
- nauvoja 4 kpl :6, :129, :470, :732
- naulojen katkelmia 5 kpl :123, :256
- helan katkelma :198
- helan? katkelma :160
- rautaesineen katkelmia 2 kpl :339, :612
- rengas :69
- rautalevy :161
- rautalevyn katkelma :574
- rauta?levyn kappaleita 3 kpl :449
- rautavartaan katkelma :299
- ruostunut rautamuru (spiraalikierrettyä varrasta?):419

Muita metallilöytöjä:

- metallipisara (lyijyä) :384

Muita esinelöytöjä:

- kivikiekko :403
- puuesineen katkelma (katkelmassa kiinni kaksi rautaniittiä) :156
- savikiekon katkelmia 7 kpl :431, :457, :484, :600
- savikiekon? katkelma :263
- saviesineen katkelma? :420
- saviesineen? katkelmia 2 kpl :567, :670

Muita löytöjä (alla olevassa listassa löydöt on ryhmitelty niin, että erikseen ei ole merkitty sellaisia löytöjä, joiden löytömääritys pääluettelossa on epävarma; esim. kuonaa? sis. alla olevan listan kuonaan jne.):

- saviastianpaloja (:20 in situ: kuvat 57-59, F 107276-278, diat 34725-727)
- palanutta savea
- rautakuonaa
- kuonaa
- savikuonaa
- piitä
- kvartsia
- palanutta luuta
- palamatonta luuta
- eläimen hampaita ja hampaiden katkelmia
- hampaan katkelmia
- yhteen palanutta ainesta (koostuu mm. palaneesta luusta ja kivistä)
- ruostepaloja
- hiiltynyttä orgaanista ainesta (nahkaa?)

Näytteet:

- hiilinäytteitä 10 kpl :735, näytteet 4-13
- puunkuorinäytteitä 2 kpl :736, näytteet 2-3
- maanäytteitä 4 kpl :737, näytteet 3-6
- näytteiksi voidaan katsoa myös tuohi ja kaarna, jotka on luetteloitu löytöluetteloon eri numeroille

9. KALMISTOKUMPAREEN POHJOISPUOLISKON ENTISÖINTI

(Kuvat 76-77, F 107395-398.)

Kalmistokumpareen pohjaan kaivettuja alueita on aiempina vuosina peitetty kalmistosta siirrettyillä kivillä ja maalla, kuten kaivauskertomuksista ilmenee. Mitään aluetta ei ole tällöin kuitenkaan entisöity valmiiksi.

Kaivauksessa 1994 kalmistokumpareen tutkittu pohjoispuolisko entisöitiin alkuperäiseen asuunsa siirtämällä paikalle kaivauksissa kalmistosta poistetut kivet ja maa (johdannossa s. 3 on selostus entisöintiin osallistuneista). Työtä tehtiin ensin kottikärryillä ja ämpäreillä sekä kantamalla kiviä käsin, mutta loppuun työ saatettiin traktorilla. Traktori osoittautuikin ratkaisevan tärkeäksi, koska sillä kivien ja maan siirto kalmistokumpareen päälle sujuivat niin nopeasti, että koko työ olisi itse asiassa kannattanut tehdä alusta lähti tällä tavalla. Kalmistokumpareen päällä kivet ja maa jouduttiin levittämään kuitenkin lapioilla ja haravilla, koska traktorin kauhalla ei levitystä pystytty tekemään.

Kalmistokumpareen pinta tehtiin alkuperäiseen muotoonsa ja korkeuteensa silmämääräisesti. Kuppikiven kuopat jätettiin näkyviin, kuten jo sivulla 12 todetaan, vaikka kuopat ovat olleet alunperin kalmistokerroksen peitossa. Profiilileikkaus, johon kalmistokumpareen pohjoispuolisko rajautuu eteläosassaan, peitettiin kivillä ja maalla ent. keskuskiven itäpuolella, missä leikkaus on jyrkin, jotta paikalla käyvät ihmiset välttäisivät kulkua leikkauksen kohdalta ja jotta leikkaus säästyisi vähittäiseltä sortumiselta. Entisöinnin päätteeksi kalmistokumpareelle kylvettiin nurmen siemeniä.

Traktorilla kuljetettiin pois kalmistokumpareen reunoilla olleita kookkaita kiviä, jotka on selvästi siirretty paikalle nykyaikana. Kumpareen pohjoisreunalle jäi vielä joitakin kiviä, jotka eivät mahtuneet traktorin kauhaan.

Entisöinnissä havaittiin kaivetussa maassa vain yksi löytö, sulanut pronssipala :729, ja tästä voidaan päätellä, että kaivausmaan seulonta on ollut vuosien varrella varsin tarkkaa.

10. TIIVISTELMÄ

Virilän Vainionmäen kalmiston A jäljellä olevan pohjoispuoliskon tutkiminen kokonaan - tavoite, johon on pyritty kaivausten alusta, vuodesta 1986 lähtien - saatiin valmiiksi 1994. Kaivauksen päätteeksi kalmistokumpareen pohjoispuolisko entisöitiin. Museoviraston arkeologian osaston tutkimukset alueella ovat siis päättyneet.

Kaivausten 1986-1994 löydöt olivat runsaat ja monipuoliset, ja vuosien kuluessa tutkittiin mm. useita asehautoja. Myös Virilän Vainionmäeltä, kaivauspaikan lähiympäristöstä, löydettiin kaivausten aikana useita entuudestaan tuntemattomia kiinteitä muinaisjäännöksiä. Kokonaisuutena kaivausten tulokset ylittivät odotukset.

Helsingissä 2.3.2001

Jyri Saukkonen

FK

NEGATIIVILUETTELO

(F 107274-398)

Foto: Jyri Saukkonen (J.S.), Helena Ranta (H.R.)

- 107274 Kuutiokivi KM 28303:82 (kuvan keskustan alapuolella) in situ. (Kuutiokiven pinnalla, kuten paikoin muuallakin kaivausalueella, on vihreää sammalta, joka on kasvanut paikalle muovin alla, jolla kaivausalue suojattiin edellisenä vuonna). Kuva kaakosta. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 64](#).
- 107275 Kuutiokivi KM 28303:82 (kuvan keskellä) in situ. (Kuutiokiven pinnalla, kuten paikoin muuallakin kaivausalueella, on vihreää sammalta, joka on kasvanut paikalle muovin alla, jolla kaivausalue suojattiin edellisenä vuonna). Kuva kaakosta. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 65](#).
- 107276 Niitit KM 28303:19 (oik.), :27 (kesk.), :29 (vas.) ja saviastianpaloja :20 (niitin :19 ympärillä) in situ. Kuva lounaasta. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 59](#).
- 107277 Niitit KM 28303:19 (oik.), :27 (kesk. osittain kiven takana) ja :29 (vas.) ja saviastianpaloja :20 (niitin :19 ympärillä) in situ. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa itä. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 58](#).
- 107278 Niitit KM 28303:19 (oik.), :27 (vas. osittain kiven takana), :29 (kesk. etualalla) ja saviastianpaloja :20 (niitin :19 ympärillä) in situ. Kuva luoteesta. Foto: J.S.
- 107279 Spiraalisormus KM 28303:67 (kuvan keskellä, aivan kiven alapuolella) in situ. Kuva luoteesta. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 60](#).
- 107280 Spiraalisormus KM 28303:67 (kuvan keskellä, aivan kiven alapuolella) in situ. Kuva luoteesta. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 61](#).
- 107281 Spiraalisormus KM 28303:67 (kuvan keskellä, kiven varjon reunalla) in situ. Kuva länsilounaasta. Foto: J.S.
- 107282 Spiraalisormus KM 28303:67 (kuvan keskellä, kiven varjon reunalla) in situ. Kuva länsilounaasta. Foto: J.S.
- 107283 Niitti KM 28303:70 (kuvan keskellä, kivien välissä) in situ. Kuva lännestä. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 62](#).
- 107284 Niitti KM 28303:70 (kuvan keskellä, kivien välissä) in situ. Kuva lännestä. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 63](#).
- 107285 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :45, :52 ja :53b in situ, kun esineet ovat vasta osittain näkyvissä. Kuva kaakosta. Foto: H.R.
- 107286 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :45, :52 ja :53b in situ, kun esineet ovat vasta osittain näkyvissä. Kuva kaakosta. Foto H.R.
- 107287 Krapusolki KM 28303:66 in situ. Kuva etelästä. Foto: H.R.
- 107288 Kaivauspaikan vieressä sijaitsevan Kodjalan ala-asteen oppilaita tutustuttamassa kaivaukseen opettajansa johdolla 3.6.1994. Kaivausta selostaa Paula Purhonen (edessä keskellä). Kuva itäkoillisesta. Foto: J.S.

- 107289 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :45, :49 (osittain kiven takana), :50, :52 ja :53b in situ, kun esineet ovat vasta osittain näkyvissä. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa etelä. Foto: J.S.
- 107290 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :45, :49, :50, :52 ja :53b in situ, kun esineet ovat vasta osittain näkyvissä. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa etelä. Foto: J.S.
- 107291 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :45, :49, :50, :52 ja :53b (kuvan keskellä) in situ, kun esineet ovat vasta osittain näkyvissä. Kuva luoteesta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 18.
- 107292 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :45, :49, :50, :52 ja :53b in situ, kun esineet ovat vasta osittain näkyvissä. Kuva lännestä. Foto: J.S.
- 107293 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :45, :49, :50, :52 ja :53b in situ, kun esineet ovat vasta osittain näkyvissä. Kuva lännestä. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 21.
- 107294 Ruudut 492-499/200-208 tasossa 3. Kuva itäkoillisesta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 1.
- 107295 Ruudut 492-499/200-208 tasossa 3. Kuva itäkaakosta. Foto: J.S.
- 107296 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla (kuopan keskiosan koordinaatit: 506,20/203,20), kun kuopan sisus on vielä kaivamatta. Kuva kaakosta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 9.
- 107297 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla (kuopan keskiosan koordinaatit: 506,20/203,20), kun kuopan sisus on vielä kaivamatta. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 107298 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla (kuopan keskiosan koordinaatit: 506,20/203,20), kun kuopan sisus on vielä kaivamatta. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa etelässä. Foto: J.S.
- 107299 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla (kuopan keskiosan koordinaatit: 506,20/203,20), kun kuopan sisus on vielä kaivamatta. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa etelässä. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 10.
- 107300 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla (kuopan keskiosan koordinaatit: 506,20/203,20), kun kuopan sisus on vielä kaivamatta. Kuopassa ollutta harmaata, palamatonta savea on paljastettu kuitenkin esiin, ja savea näkyy kuvassa näkyä pieninä alueina. Kuva lounaasta. Foto: J.S.
- 107301 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla (kuopan keskiosan koordinaatit: 506,20/203,20), kun kuopan sisus on vielä kaivamatta. Kuopassa ollutta harmaata, palamatonta savea on paljastettu kuitenkin esiin, ja savea näkyy kuvassa näkyä pieninä alueina. Kuva kaakosta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 11.
- 107302 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla (kuopan keskiosan koordinaatit: 506,20/203,20), kun kuopan sisus on vielä kaivamatta. Kuopassa ollutta harmaata, palamatonta savea on paljastettu kuitenkin esiin, ja savea näkyy ku-

- vassa näkyy pieninä alueina. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa etelässä. Foto: J.S.
- 107303 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 kilvenkupura :95 (kuvan keskustasta oikealle, ison kiven alapuolella) in situ, kun kokonaisuuden muita löytöjä ei ole vielä näkyvissä. Kuva koillisesta. Foto: J.S.
- 107304 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla (kuopan keskiosan koordinaatit: 506,20/203,20), kun kuopan eteläpuoliskosta on kaivettu pois 5 cm. Kuva lounaasta. Foto: J.S.
- 107305 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla (kuopan keskiosan koordinaatit: 506,20/203,20), kun kuopan eteläpuoliskosta on kaivettu pois 5 cm. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa etelä. Foto: J.S.
- 107306 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla (kuopan keskiosan koordinaatit: 506,20/203,20), kun kuopan eteläpuolisko on kaivettu kokonaan pohjaan. Kuva etelälounaasta. Foto J.S. Kertomuksen kuva 12.
- 107307 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla (kuopan keskiosan koordinaatit: 506,20/203,20), kun kuopan eteläpuolisko on kaivettu kokonaan pohjaan. Kuva etelästä. Foto: J.S.
- 107308 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla (kuopan keskiosan koordinaatit: 506,20/203,20) kokonaan pohjaan kaivettuna. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa etelässä. Foto: J.S.
- 107309 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla (kuopan keskiosan koordinaatit: 506,20/203,20) kokonaan pohjaan kaivettuna. Kuva kaakosta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 13.
- 107310 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :42 sekä kookas pala palanutta luuta (miekan säilän vieressä) ja saviastianpaloja (esineiden keskellä) in situ. Kuvassa näkyvät myös in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58, näkyy osittain) ja yhdelle kartoista merkitty pronssiväri. Kuva idästä. Foto: J.S.
- 107311 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :42 sekä kookas pala palanutta luuta (miekan säilän vieressä) ja saviastianpaloja (esineiden keskellä) in situ. Kuvassa näkyvät myös in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58, näkyy osittain) ja yhdelle kartoista merkitty pronssiväri. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 107312 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :42 sekä kookas pala palanutta luuta (miekan säilän vieressä) ja saviastianpaloja (esineiden keskellä) in situ. Kuvassa näkyvät myös in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) ja yhdelle kartoista merkitty pronssiväri. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa pohjoinen. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 27.
- 107313 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :42 sekä kookas pala palanutta luuta (miekan säilän vieressä) ja saviastianpaloja (esineiden keskellä) in situ. Kuvassa näkyvät myös in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) ja yhdelle kartoista merkitty pronssiväri. Kuva koillisesta. Foto: J.S.

- 107314 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37 in situ. Kuvassa näkyy myös in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58). Kuva luoteesta. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 22](#).
- 107315 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37 ja saviastianpaloja (esineiden keskellä) in situ. Kuvassa näkyvät myös in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) ja yhdelle kartoista merkitty pronssiväri. Kuva luoteesta. Foto: J.S.
- 107316 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :42, kookas pala palanutta luuta (miekan säilän vieressä) ja saviastianpaloja (esineiden keskellä) (etualalla) sekä löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :94 ja :95 (takana) in situ. Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 osalta näkyy myös in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58). Taustalla Leena Leppikangas (vas.) ja Oili Kilpelä. Kuva etelästä. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 23](#).
- 107317 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :42, kookas pala palanutta luuta (miekan säilän vieressä) ja saviastianpaloja (esineiden keskellä) (etualalla) sekä löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :94 ja :95 (takana) in situ. Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 osalta näkyy myös in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58). Kuva etelästä. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 24](#).
- 107318 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :40a, :42, :44, :51 ja :55 in situ. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa pohjoinen. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 30](#).
- 107319 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :40a, :42, :44, :51 ja :55 in situ. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa pohjoinen. Foto: J.S.
- 107320 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :40a, :42, :44, :51 ja :55 in situ. Kuva lounaasta. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 29](#).
- 107321 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :42, :44, :51 ja :55 in situ. Kuva eteläkaakosta. Foto: J.S.
- 107322 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa länsiluode. Foto: J.S.
- 107323 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa länsiluode. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 51](#).
- 107324 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ. Kuva lännestä. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 50](#).
- 107325 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ. Kuva luoteesta. Foto: J.S.
- 107326 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä (kupuran puolella) länsi. Foto: J.S.
- 107327 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä (kupuran puolella) länsi. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 52](#).

- 107328 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa itä. Foto: J.S.
- 107329 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa itä. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 41.
- 107330 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Kuva idästä. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 40.
- 107331 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Kuva idästä. Foto: J.S.
- 107332 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :97 ja :104 in situ. Kuva idästä. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 44.
- 107333 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 107334 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Kuva etelästä. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 43.
- 107335 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä itä. Foto: J.S.
- 107336 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :40a (osittain kilvenkupuran varjossa), :42, :44, :51, :55 ja in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) sekä epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 löydöt :441-443 ja :445 in situ. Kuva idästä. Foto: J.S.
- 107337 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :40a (osittain kilvenkupuran varjossa), :42, :44, :51, :55 ja in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) sekä epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 löydöt :441-443 ja :445 in situ. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa pohjoinen. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 33.
- 107338 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :40a (osittain kilvenkupuran varjossa), :42, :44, :51, :55 ja in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) sekä epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 löydöt :441-443 ja :445 in situ. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa pohjoinen. Foto: J.S.
- 107339 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :40a (osittain kilvenkupuran varjossa), :42, :44, :51, :55 ja in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) sekä epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 löydöt :441-443 ja :445 in situ. Kuva luoteesta. Foto: J.S.
- 107340 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :40a (osittain kilvenkupuran varjossa), :42, :44, :51 ja :55 sekä epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 löydöt :441-443 ja :445 in situ. Kuva luoteesta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 32.
- 107341 Epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 rengasneula :442 in situ. Kuva lounaasta. Foto: J.S.

- 107342 Epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 löydöt :441, :443 ja :445 in situ. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä länsi. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 37](#).
- 107343 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ (keihäänkärki :166 on kuitenkin pantu takaisin paikalleen sen jälkeen, kun se oli otettu erehdyksessä pois kokonaisuudesta). Kuva luoteesta. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 56](#).
- 107344 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ (keihäänkärki :166 on kuitenkin pantu takaisin paikalleen sen jälkeen, kun se oli otettu erehdyksessä pois kokonaisuudesta). Kuva luoteesta. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 53](#).
- 107345 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ (keihäänkärki :166 on kuitenkin pantu takaisin paikalleen sen jälkeen, kun se oli otettu erehdyksessä pois kokonaisuudesta). Kuva päältä, kuvassa ylhäällä länsi. Foto: J.S.
- 107346 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ (keihäänkärki :166 on kuitenkin pantu takaisin paikalleen sen jälkeen, kun se oli otettu erehdyksessä pois kokonaisuudesta). Kuva idästä. Foto: J.S.
- 107347 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ (keihäänkärki :166 on kuitenkin pantu takaisin paikalleen sen jälkeen, kun se oli otettu erehdyksessä pois kokonaisuudesta). Kuva idästä. Foto: J.S.
- 107348 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ (keihäänkärki :166 on kuitenkin pantu takaisin paikalleen sen jälkeen, kun se oli otettu erehdyksessä pois kokonaisuudesta). Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa itäkoillinen. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 54](#).
- 107349 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Aiemmissä kuvissa oleva iso kivi on otettu pois, ja kiven alustaa on vähän kaivettu; kiven paikka näkyy kuvassa tummana alueena. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa pohjoinen. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 45](#).
- 107350 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Aiemmissä kuvissa oleva iso kivi on otettu pois, ja kiven alustaa on vähän kaivettu; kiven paikka näkyy kuvassa tummana alueena. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä länsi. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 46](#).
- 107351 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Aiemmissä kuvissa oleva iso kivi on otettu pois, ja kiven alustaa on vähän kaivettu; kiven paikka näkyy kuvassa tummana alueena. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 107352 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Aiemmissä kuvissa oleva iso kivi on otettu pois, ja kiven alustaa on vähän kaivettu; kiven paikka näkyy kuvassa tummana alueena. Kuva etelästä. Foto: J.S.
- 107353 Veitsi KM 28303:218 (kuvan keskellä, kiven alapuolella) in situ. Kuva lännestä. Foto: J.S. [Kertomuksen kuva 68](#).

- 107354 Veitsi KM 28303:218 (kuvan keskustan alapuolella) in situ. Kuva lännestä. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 69.
- 107355 Kalmistokumpareen ent. keskuskivi. Kuva etelästä. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 15.
- 107356 Kalmistokumpareen pohjoispuolisko ja kumpareen ent. keskuskivi. Kuva etelästä. Foto: J.S.
- 107357 Kalmistokumpareen pohjoispuolisko (länsi- ja itälaitaansa lukuunottamatta) ja kumpareen ent. keskuskivi. Kuva etelästä. Foto: J.S.
- 107358 Ruudussa 505/200 pystyssä olleen ison kiven, joka ei kuulunut kalmiston rakenteeseen, alustaa tasoon kaivettuna. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa etelässä. Foto: J.S.
- 107359 Ruudussa 505/200 pystyssä olleen ison kiven, joka ei kuulunut kalmiston rakenteeseen, alustaa tasoon kaivettuna. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa etelässä. Foto: J.S.
- 107360 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 veitsi :96 (kuvan keskustan alapuolella) in situ. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa pohjoinen. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 47.
- 107361 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 veitsi :96 in situ. Kuva kaakosta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 48.
- 107362 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 veitsi :96 in situ. Kuva luoteesta. Foto: J.S.
- 107363 Ruudut 493-499/200-206 tasossa 4, kun kaivausaluetta ei ole kaivettu tasoon aivan jokaisessa ruudussa. Kuvan oik. puoliskolla näkyvät kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva itäkoillisesta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 2.
- 107364 Ruudut 492-499/200-205 tasossa 4, kun kaivausaluetta ei ole kaivettu tasoon aivan jokaisessa ruudussa. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 107365 Ruudut 494-499/200-205 tasossa 4, kun kaivausaluetta ei ole kaivettu tasoon aivan jokaisessa ruudussa. Kuvan keskustan alapuolella näkyvät kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 107366 Ruudut 495-499/200-205 tasossa 4, kun kaivausaluetta ei ole kaivettu tasoon aivan jokaisessa ruudussa. Kuvassa etualalla näkyvät kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva idästä. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 3.
- 107367 Palanutta luuta KM 28303:223 (kuvan keskellä, kiven alapuolella) in situ. Kuva lännestä. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 70.
- 107368 Palanutta luuta KM 28303:223 in situ. Kuva lännestä. Foto: J.S.

- 107369 Palanutta luuta KM 28303:223 in situ. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa lounas. Foto: J.S.
- 107370 Palanutta luuta KM 28303:223 in situ. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa lounas. Foto: J.S.
- 107371 Palanutta luuta KM 28303:223 in situ. Kuva lännestä. Foto: J.S.
- 107372 Tasavartinen solki KM 28303:210 (kuvan keskustan alapuolella) in situ. Kuva lännestä. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 66.
- 107373 Tasavartinen solki KM 28303:210 in situ. Kuva luoteesta. Foto: J.S.
- 107374 Ruudut 492-498/200-205 tasossa 5, kun kaivausalueesta on osia, pääasiassa reunaosia, kaivamatta. Kuvan vas. alakulmassa näkyy osittain kertomuksessa selostettu kookkaiden kivien muodostama pyöreä, kehämäinen rakenne ruuduissa 496-498/202-203. Kuva pohjoisluoteesta. Foto: J.S.
- 107375 Ruudut 492-498/202-205 tasossa 5, kun kaivausalueesta on osia, pääasiassa reunaosia, kaivamatta. Kuvassa kertomuksessa selostetut kookkaiden kivien muodostama pyöreä, kehämäinen rakenne ruuduissa 496-498/202-203 ja tämän takana (vas.) rivimäisesti olevista isoista ja korkeista kivistä eteläisimmät. Kuva luoteesta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 7.
- 107376 Ruudut 497-499/203-207 tasossa 5, kun kaivausalueesta on osia, pääasiassa reunaosia, kaivamatta. Kuvan yläosassa näkyvät kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva länsiluoteesta. Foto: J.S.
- 107377 Ruudut 495-499/200-206 tasossa 5, kun kaivausalueesta on osia, pääasiassa reunaosia, kaivamatta. Kuvassa etualalla kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva itäkoillisesta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 5.
- 107378 Ruudut 493-499/200-206 tasossa 5, kun kaivausalueesta on osia, pääasiassa reunaosia, kaivamatta. Kuvan keskustasta alaoikealle näkyvät kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva itäkaakosta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 4.
- 107379 Ruudut 494-499/200-206 tasossa 5, kun kaivausalueesta on osia, pääasiassa reunaosia, kaivamatta. Kuvan keskustassa näkyvät kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 107380 Ruudut 496-499/201-206 tasossa 5, kun kaivausalueesta on osia, pääasiassa reunaosia, kaivamatta. Kuvassa oikealla kertomuksessa selostettu kookkaiden kivien muodostama pyöreä, kehämäinen rakenne ruuduissa 496-498/202-203, ja kuvan vas. alakulmassa näkyy ruuduissa 498-499/200-201 olleen vastaavanlaisen rakenteen kiviä. Kuva lounaasta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 6.
- 107381 Kalmiston kuppikivi. Kiven kuopat on ympäröity liidulla, mukaan lukien kaivauksen aikana kivistä löydetyt kaksi uutta kuoppaa. Kuva kaakosta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 16.

- 107382 Kalmiston kuppikivi. Kiven kuopat on ympäröity liidulla, mukaan lukien kaivauksen aikana kivistä löydetty kaksi uutta kuoppaa. Kuva itäkaakosta. Foto: J.S.
- 107383 Kalmiston kuppikivi; (kiven kuopat eivät näy kuvassa). Kuva pohjoisesta, kalmiston ulkopuolelta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 17.
- 107384 Ruudut 492-494/200-202 tasossa 5. Kuvassa tumman kalmistomaan alueita kalmiston pohjassa, koskemattomassa hiekassa. Kuva kaakosta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 8.
- 107385 Ruudut 493-499/200-206, kun alue on osittain tasossa 5 (kiveys kuvan vas. puoliskolla) ja osittain kaivettu tasoa alemmaksi (kuvan oik. puolisko). Kuvassa näkyvät kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva idästä. Foto: J.S.
- 107386 Ruudut 493-499/201-206, kun alue on osittain tasossa 5 (kiveys kuvan keskustasta ylävasemmalle) ja osittain kaivettu tasoa alemmaksi (etualalla). Kuvassa jälkimmäistä aluetta ympäröivät isot kivet, joiden itäosan muodostavat vasemmalla kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva pohjoisesta. Foto: J.S.
- 107387 Ruudut 497-499/203-204, kun alue on kaivettu tasoa 5 alemmaksi. Kuvassa myös aluetta ympäröiviä isoja kiviä. Kuva pohjoisesta. Foto: J.S.
- 107388 Ruudut 494-497/202-206 (kuvan etualan kiveys) tasossa 5. Kuvan yläosassa näkyy kertomuksessa selostettuja rivimäisesti olleita isoja ja korkeita kiviä. Kuva idästä. Foto: J.S.
- 107389 Ruudut 494-499/200-206, kun alue on osittain tasossa 5 (etualan kiveys) ja osittain kaivettu tasoa alemmaksi (aivan kuvan yläosassa ja oik. reunassa). Kuvan yläosassa näkyvät kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 107390 Ojamainen painanne kalmistokumpareen reunalla, ruuduissa 500-503/208-209. Kuva pohjoiskoillisesta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 14.
- 107391 Veitsi KM 28303:624 (kuvan keskellä) in situ. Kuva luoteesta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 72.
- 107392 Veitsi KM 28303:624 in situ. Kuva luoteesta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 73.
- 107393 Pronssivartaan katkelma KM 28303:715 (kuvan keskellä oleva kaareva, nauhamainen katkelma) in situ. Kuva kaakosta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 74.
- 107394 Pronssivartaan katkelma KM 28303:715 (kuvan keskellä oleva kaareva, nauhamainen katkelma) in situ. Kuva kaakosta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 75.
- 107395 Kalmistokumpareen 1986-1994 tutkittua pohjoispuoliskoa entisöidään kaivauksen päätteeksi. Traktorilla työskentelee maanomistaja Esa Niela, ja työtä seuraavat oikealla Gösta Bågenholm ja Paula Purhonen. Kuva kaakosta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 76.

- 107396 Kalmistokumpareen 1986-1994 tutkittu pohjoispuolisko entisöitynä kaivauksen päätyttyä. Kuva kaakosta. Foto: J.S. Kertomuksen kuva 77.
- 107397 Kalmistokumpareen 1986-1994 tutkittu pohjoispuolisko entisöitynä kaivauksen päätyttyä. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 107398 Kalmistokumpareen 1986-1994 tutkittu pohjoispuolisko entisöitynä kaivauksen päätyttyä. Kuva pohjoisesta. Foto: J.S.

DIALUETTELO

(Diat 34624-743)

Foto: Jyri Saukkonen (J.S.), Leena Söyrinki-Harmo (L.S-H.)

- 34624 Kalmistonkumpareen pohjoispuolisko ja kumpareen ent. keskuskivi. Kuva etelästä. Foto: J.S.
- 34625 Kalmistonkumpareen pohjoispuolisko (länsi- ja itälaitaansa lukuunottamatta) ja kumpareen ent. keskuskivi. Kuva etelästä. Foto: J.S.
- 34626 Ruudut 493-499/200-206 tasossa 4, kun kaivausaluetta ei ole kaivettu tasoon aivan jokaisessa ruudussa. Kuvan oik. puoliskolla näkyvät kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva itäkaakosta. Foto: L.S-H.
- 34627 Ruudut 492-499/200-207 tasossa 4, kun kaivausaluetta ei ole kaivettu tasoon aivan jokaisessa ruudussa. Kuvan oik. puoliskolla näkyvät kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva itäkoillisesta. Foto: J.S.
- 34628 Ruudut 492-498/200-204 tasossa 4, kun kaivausaluetta ei ole kaivettu tasoon aivan jokaisessa ruudussa. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 34629 Ruudut 495-499/200-206 tasossa 4, kun kaivausaluetta ei ole kaivettu tasoon aivan jokaisessa ruudussa. Kuvan yläosassa näkyvät kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 34630 Ruudut 495-499/200-205 tasossa 4, kun kaivausaluetta ei ole kaivettu tasoon aivan jokaisessa ruudussa. Kuvassa etualalla kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva idästä. Foto: J.S.
- 34631 Ruudut 493-499/200-206 tasossa 5, kun kaivausalueesta on osia, pääasiassa reunaosia, kaivamatta. Kuvan oik. puoliskolla näkyvät kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 34632 Ruudut 493-499/200-206 tasossa 5, kun kaivausalueesta on osia, pääasiassa reunaosia, kaivamatta. Kuvassa näkyvät kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva itäkoillisesta. Foto: J.S.
- 34633 Ruudut 494-499/201-205 tasossa 5, kun kaivausalueesta on osia, pääasiassa reunaosia, kaivamatta. Kuvan yläosassa näkyvät kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 34634 Ruudut 496-499/200-206 tasossa 5, kun kaivausalueesta on osia, pääasiassa reunaosia, kaivamatta. Kuvan yläosassa näkyvät kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva itäkaakosta. Foto: J.S.
- 34635 Ruudut 497-499/203-206 tasossa 5, kun kaivausalueesta on osia, pääasiassa reunaosia, kaivamatta. Kuvassa näkyvät kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva lännestä. Foto: J.S.
- 34636 Ruudut 496-499/200-206 tasossa 5, kun kaivausalueesta on osia, pääasiassa reunaosia, kaivamatta. Kuvan oik. puoliskolla kertomuksessa selostettu kook-

- kaiden kivien muodostama pyöreä, kehämäinen rakenne ruuduissa 496-498/202-203. Kuva lounaasta. Foto: J.S.
- 34637 Ruudut 493-498/201-206 tasossa 5, kun kaivausalueesta on osia, pääasiassa reunaosia, kaivamatta. Kuvassa kertomuksessa selostettu kookkaiden kivien muodostama pyöreä, kehämäinen rakenne ruuduissa 496-498/202-203. Kuva luoteesta. Foto: J.S.
- 34638 Ruudut 498-499/200-203 tasossa 5, kun kaivausalueesta on osia, pääasiassa reunaosia, kaivamatta. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 34639 Ruudut 494-499/200-206, kun alue on osittain tasossa 5 (etualan kiveys) ja osittain kaivettu tasoa alemmaksi (aivan kuvan yläosassa ja oik. reunassa). Kuvan yläosassa näkyvät kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 34640 Ruudut 495-499/201-206, kun alue on osittain tasossa 5 (etualan kiveys) ja osittain kaivettu tasoa alemmaksi (aivan kuvan yläosassa ja oik. reunassa). Kuvan yläosassa näkyvät kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva itäkaakosta. Foto: J.S.
- 34641 Ruudut 493-499/200-206, kun alue on osittain tasossa 5 (kiveys kuvan vas. puoliskolla) ja osittain kaivettu tasoa alemmaksi (kuvan oik. puolisko). Kuvassa näkyvät kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva koillisesta. Foto: J.S.
- 34642 Ruudut 493-499/201-206, kun alue on osittain tasossa 5 (kiveys kuvan vas. puoliskolla) ja osittain kaivettu tasoa alemmaksi (etualalla isojen kivien keskellä ja kuvan oik. puoliskolla). Kuvassa keskellä kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva koillisesta. Foto: J.S.
- 34643 Ruudut 493-499/201-206, kun alue on osittain tasossa 5 (kuvan yläosa ja kiveys kuvan keskustasta ylävasemmalle) ja osittain kaivettu tasoa alemmaksi (etualalla). Kuvassa jälkimmäistä aluetta ympäröivät isot kivet, joiden itäosan muodostavat vasemmalla olevat kertomuksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva pohjoisesta. Foto: J.S.
- 34644 Ruudut 497-499/203-204, kun alue on kaivettu tasoa 5 alemmaksi. Kuvassa myös aluetta ympäröiviä isoja kiviä. Kuva pohjoisesta. Foto: J.S.
- 34645 Ruudut 492-494/200-202 tasossa 5. Kuvassa tumman kalmistomaan alueita kalmiston pohjassa, koskemattomassa hiekassa. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 34646 Ruudut 492-494/200-202 tasossa 5. Kuvassa tumman kalmistomaan alueita kalmiston pohjassa, koskemattomassa hiekassa. Kuva lounaasta. Foto: J.S.
- 34647 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla (kuopan keskiosan koordinaatit: 506,20/203,20), kun kuopan sisus on vielä kaivamatta. Kuopassa ollutta harmaata, palamatonta savea on paljastettu kuitenkin esiin, ja savea näkyy kuvassa pieninä alueina. Kuva lounaasta. Foto: J.S.
- 34648 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla (kuopan keskiosan koordinaatit: 506,20/203,20), kun kuopan sisus on vielä kaivamatta. Kuopassa ollutta har-

- maata, palamatonta savea on paljastettu kuitenkin esiin, ja savea näkyy kuvassa näkyy pieninä alueina. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 34649 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla (kuopan keskiosan koordinaatit: 506,20/203,20), kun kuopan eteläpuoliskosta on kaivettu pois 5 cm. Kuva lounaasta. Foto: J.S.
- 34650 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla (kuopan keskiosan koordinaatit: 506,20/203,20), kun kuopan eteläpuolisko on kaivettu kokonaan pohjaan. Kuva etelästä. Foto: J.S.
- 34651 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla (kuopan keskiosan koordinaatit: 506,20/203,20) kokonaan pohjaan kaivettuna. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 34652 Kuoppa kalmistokumpareen reunalla (kuopan keskiosan koordinaatit: 506,20/203,20) kokonaan pohjaan kaivettuna. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa etelä. Foto: J.S.
- 34653 Ojamainen painanne kalmistokumpareen reunalla, ruuduissa 500-503/208-209. Kuva pohjoiskoillisesta. Foto: J.S.
- 34654 Kalmistokumpareen ent. keskuskivi. Kuva etelästä. Foto: J.S.
- 34655 Kalmiston kuppikivi. Kiven kuopat on ympäröity liidulla, mukaan lukien kaivauksen aikana kivistä löydetyt kaksi uutta kuoppaa. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 34656 Kalmiston kuppikivi (länsipuoliskoaan lukuunottamatta). Kiven kuopat on ympäröity liidulla, mukaan lukien kaivauksen aikana kivistä löydetyt kaksi uutta kuoppaa. Kuva etelästä. Foto: J.S.
- 34657 Kalmiston kuppikivi. Kiven kuopat on ympäröity liidulla, mukaan lukien kaivauksen aikana kivistä löydetyt kaksi uutta kuoppaa. Kuva idästä. Foto: J.S.
- 34658 Kalmiston kuppikivi; (kiven kuopat eivät näy kuvassa). Kuva pohjoisesta, kalmiston ulkopuolelta. Foto: J.S.
- 34659 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :45, :49, :50, :52 ja :53b in situ, kun esineet ovat vasta osittain näkyvissä. Kuva luoteesta. Foto: J.S.
- 34660 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :45, :50, :52 ja :53b in situ, kun esineet ovat vasta osittain näkyvissä. Kuva koillisesta. Foto: J.S. Kopio diasta kertomuksen kuva 20.
- 34661 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :45, :49 (osittain kiven takana), :50, :52 ja :53b in situ, kun esineet ovat vasta osittain näkyvissä. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa etelä. Foto: J.S. Kopio diasta kertomuksen kuva 19.
- 34662 Työkuva. Etualalla tutkitaan löytökokonaisuutta KM 28303:34-65, jonka löydöistä näkyvät in situ :34-37. Taaempaan tutkitaan muita löytökokonaisuuksia ja kaivetaan kalmistokiveystä. Etualalla käyttää ilmapumppua Gösta Bågenholm paljastettaessa löytökokonaisuutta KM 28303:34-65. Kuva etelälounaasta. Foto: L.S-H.

- 34663 Työkuva. Löytökokonaisuus KM 28303:34-65 tutkittavana. Kuvassa Gösta Bågenholm (vas.) ja joukko kaivausvälineitä. Kokonaisuuden löydöistä näkyvät in situ :34-37, :42, kookas pala palanutta luuta (miekan säilän vieressä) ja in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58). Kuva itäkoillisesta. Foto: L.S-H.
- 34664 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37 ja kookas pala palanutta luuta (miekan säilän vieressä)(vas.) ja löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95 (oik.) in situ. Jälkimmäisen kokonaisuuden muut löydöt eivät ole vielä näkyvissä. Kuva koillisesta. Foto: L.S-H.
- 34665 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :42, kookas pala palanutta luuta (miekan säilän vieressä) ja saviastianpaloja (esineiden keskellä) (etualalla) sekä löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :94 ja :95 (takana) in situ. Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 osalta kuvassa näkyvät myös in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) ja yhdelle kartoista merkitty pronssiväri. Taustalla Leena Leppikangas (vas.) ja Oili Kilpelä. Kuva etelästä. Foto: J.S.
- 34666 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37 in situ. Kuvassa näkyy myös situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) in situ. Kuva luoteesta. Foto: J.S.
- 34667 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :42 sekä kookas pala palanutta luuta (miekan säilän vieressä), saviastianpaloja (esineiden keskellä) ja in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) in situ. Kuvassa näkyy myös yhdelle kartoista merkitty pronssiväri. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa pohjoinen. Foto: J.S
- 34668 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :42 sekä saviastianpaloja (esineiden keskellä) ja in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) in situ. Kuvassa näkyy myös yhdelle kartoista merkitty pronssiväri. Kuva luoteesta. Foto: J.S. Kopio diasta kertomuksen kuva 26.
- 34669 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :42 sekä kookas pala palanutta luuta (miekan säilän vieressä), saviastianpaloja (esineiden keskellä) ja in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) in situ. Kuvassa näkyy myös yhdelle kartoista merkitty pronssiväri. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 34670 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :42 sekä kookas pala palanutta luuta (miekan säilän vieressä), saviastianpaloja (esineiden keskellä) ja in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) in situ. Kuvassa näkyy myös yhdelle kartoista merkitty pronssiväri. Kuva idästä. Foto: J.S. Kopio diasta kertomuksen kuva 25.
- 34671 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :42 sekä kookas pala palanutta luuta (miekan säilän vieressä) ja saviastianpaloja (esineiden keskellä) in situ. Kuvassa näkyy myös yhdelle kartoista merkitty pronssiväri. Kuva idästä. Foto: J.S.
- 34672 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :42 sekä kookas pala palanutta luuta (miekan säilän vieressä) ja saviastianpaloja (esineiden keskellä) in situ. Kuvassa näkyy myös yhdelle kartoista merkitty pronssiväri. Kuva idästä. Foto: J.S.

- 34673 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :34-37, :42 sekä kookas pala palanutta luuta (miekan säilän vieressä) ja saviastianpaloja (esineiden keskellä) in situ. Kuvassa näkyy myös yhdelle kartoista merkitty pronssiväri. Kuva itäkoillisesta. Foto: J.S.
- 34674 Työkuva. Löytökokonaisuus KM 28303:34-65 tutkittavana. Kokonaisuuden löydöistä näkyvät kuvassa in situ :36, :37, :39, :40a ja :42. Kuvassa näkyy myös yhdelle kartoista merkitty pronssiväri. Kuva koillisesta. Foto: J.S.
- 34675 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :40a (suurimmaksi osaksi kilvenkupuran varjossa), :42, :44, :51 ja :55 in situ. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä länsi. Foto: L.S-H. Kopio diasta kertomuksen kuva 28.
- 34676 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :40a (suurimmaksi osaksi kilvenkupuran varjossa), :42, :44 ja :51 in situ. Kuva lounaasta. Foto: J.S.
- 34677 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :40a (suurimmaksi osaksi kilvenkupuran varjossa), :42, :44, :51 ja :55 in situ. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä itä. Foto: J.S.
- 34678 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :42, :44, :51 ja :55 in situ. Kuva lounaasta. Foto: J.S.
- 34679 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :40a (osittain kilvenkupuran varjossa), :55 ja in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) sekä epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 löydöt :441-443 ja :445 in situ. Kuva luoteesta. Foto: J.S. Kopio diasta kertomuksen kuva 31.
- 34680 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :40a (osittain kilvenkupuran varjossa), :42, :44, :51, :55 ja in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) sekä epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 löydöt :441-443 ja :445 in situ. Kuva luoteesta. Foto: J.S.
- 34681 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :40a (osittain kilvenkupuran varjossa), :42, :44, :51, :55 ja in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) sekä epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 löydöt :441-443 ja :445 in situ. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä etelä. Foto: J.S.
- 34682 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :40a (osittain kilvenkupuran varjossa), :42, :44, :51, :55 ja in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) sekä epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 löydöt :441-443 ja :445 in situ. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä länsi. Foto: L.S-H.
- 34683 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :40a (osittain kilvenkupuran varjossa), :42, :44, :51, :55 ja in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) sekä epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 löydöt :441-443 ja :445 in situ. Kuva lännestä. Foto: L.S-H.
- 34684 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :40a (osittain kilvenkupuran varjossa), :42, :44, :51, :55 ja in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) sekä epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448

- löydöt :441-443 ja :445 in situ. Kuva päältä, kuvassa latan suunnassa pohjoinen. Foto: L.S-H.
- 34685 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :40a (osittain kilvenkupuran varjossa), :42, :44, :51, :55 ja in situ -kartoille merkitty hiili (josta :735, näyte 1 ja :58) sekä epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 löydöt :441-443 ja :445 in situ. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä etelä. Foto: J.S.
- 34686 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :40a (osittain kilvenkupuran varjossa), :42, :44, :51 ja :55 sekä epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 löydöt :441-443 ja :445 in situ. Kuva länsilounaasta. Foto: J.S. Kopio diasta kertomuksen kuva 34.
- 34687 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :39, :40a (osittain kilvenkupuran varjossa), :42, :44, :51 ja :55 sekä epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 löydöt :441-443 ja :445 in situ. Kuva idästä. Foto: J.S.
- 34688 Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :42, :44, :51 ja :55 in situ. Kuvan oik. alakulmassa näkyy myös vähän epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 rengasneulan :442 vartta. Kuva etelästä. Foto: L.S-H. Kopio diasta kertomuksen kuva 35.
- 34689 Epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 löydöt :441-443 ja :445 in situ. Kuva luoteesta. Foto: L.S-H. Kopio diasta kertomuksen kuva 36.
- 34690 Epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 löydöt :441, :443 ja :445 in situ. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä länsi. Foto: J.S.
- 34691 Epävarman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 rengasneula :442 in situ. Kuva lounaasta. Foto: J.S. Kopio diasta kertomuksen kuva 38.
- 34692 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 kilvenkupura :95 (kuvan keskellä, ison kiven alapuolella) in situ, kun kokonaisuuden muita löytöjä ei ole vielä näkyvissä. Kuva koillisesta. Foto: J.S. Kopio diasta kertomuksen kuva 39.
- 34693 Työkuva. Löytökokonaisuus KM 28303:93-107 tutkimuksen alaisena. Kokonaisuuden löydöistä näkyvät in situ :93 ja :95. Kuva koillisesta. Foto: L.S-H.
- 34694 Työkuva. Löytökokonaisuus KM 28303:93-107 tutkimuksen alaisena. Kokonaisuuden löydöistä näkyvät in situ :93-95 ja :97; löydön :97 rengas ei näy vielä. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä kaakko. Foto: L.S-H.
- 34695 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95 ja :97 in situ; löydön :97 rengas ei näy vielä. Kuva lounaasta. Foto: L.S-H.
- 34696 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 34697 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Kuva idästä. Foto: J.S.
- 34698 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Kuva idästä. Foto: L.S-H.

- 34699 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Kuva kaakosta. Foto: J.S. Kopio diasta kertomuksen kuva 42.
- 34700 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Kuva idästä. Foto: J.S.
- 34701 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä itä. Foto: J.S.
- 34702 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä itä. Foto: J.S.
- 34703 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Kuva etelästä. Foto: J.S.
- 34704 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :97 ja :104 in situ. Kuva idästä. Foto: J.S.
- 34705 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Aiemmissä kuvissa oleva iso kivi on otettu pois, ja kiven paikka näkyy tummana alueena kuvan yläosassa. Kuva idästä. Foto: J.S.
- 34706 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-95, :97 ja :104 in situ. Aiemmissä kuvissa oleva iso kivi on otettu pois, ja kiven paikka näkyy tummana alueena kuvan yläosassa. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä länsi. Foto: J.S.
- 34707 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 veitsi :96 in situ. Kuva eteläkaakosta. Foto: J.S.
- 34708 Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 veitsi :96 in situ. Kuva eteläkaakosta. Foto: J.S.
- 34709 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ. Kuva lännestä. Foto: J.S. Kopio diasta kertomuksen kuva 49.
- 34710 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä länsiluode. Foto: J.S.
- 34711 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ. Kuva länsiluoteesta. Foto: J.S.
- 34712 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä länsiluode. Foto: J.S.
- 34713 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ. Kuva lännestä. Foto: J.S.
- 34714 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä länsiluode. Foto: J.S.
- 34715 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä länsiluode. Foto: J.S.

- 34716 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ (keihäänkärki :166 on kuitenkin pantu takaisin paikalleen sen jälkeen, kun se oli otettu erehdyksessä pois kokonaisuudesta). Kuva luoteesta. Foto: J.S.
- 34717 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ (keihäänkärki :166 on kuitenkin pantu takaisin paikalleen sen jälkeen, kun se oli otettu erehdyksessä pois kokonaisuudesta). Kuva päältä, kuvassa ylhäällä länsilounas. Foto: L.S-H.
- 34718 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ (keihäänkärki :166 on kuitenkin pantu takaisin paikalleen sen jälkeen, kun se oli otettu erehdyksessä pois kokonaisuudesta). Kuva luoteesta. Foto: L.S-H.
- 34719 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ (keihäänkärki :166 on kuitenkin pantu takaisin paikalleen sen jälkeen, kun se oli otettu erehdyksessä pois kokonaisuudesta). Kuva päältä, kuvassa ylhäällä länsi. Foto: J.S.
- 34720 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ (keihäänkärki :166 on kuitenkin pantu takaisin paikalleen sen jälkeen, kun se oli otettu erehdyksessä pois kokonaisuudesta). Kuva lounaasta. Foto: J.S.
- 34721 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ (keihäänkärki :166 on kuitenkin pantu takaisin paikalleen sen jälkeen, kun se oli otettu erehdyksessä pois kokonaisuudesta). Kuva päältä, kuvassa ylhäällä länsi. Foto: J.S.
- 34722 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ (keihäänkärki :166 on kuitenkin pantu takaisin paikalleen sen jälkeen, kun se oli otettu erehdyksessä pois kokonaisuudesta). Kuva päältä, kuvassa ylhäällä länsiluode. Foto: J.S. Kopio diasta kertomuksen kuva 55.
- 34723 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ (keihäänkärki :166 on kuitenkin pantu takaisin paikalleen sen jälkeen, kun se oli otettu erehdyksessä pois kokonaisuudesta). Kuva päältä, kuvassa ylhäällä länsi. Foto: J.S.
- 34724 Löytökokonaisuuden KM 28303:165-177 löydöt :165-169 in situ (keihäänkärki :166 on kuitenkin pantu takaisin paikalleen sen jälkeen, kun se oli otettu erehdyksessä pois kokonaisuudesta). Kuva päältä, kuvassa ylhäällä länsi. Foto: J.S.
- 34725 Niitit KM 28303:19 (oik.), :27 (kesk.), :29 (vas.) ja saviastianpaloja :20 (niitin :19 ympärillä) in situ. Kuva lounaasta. Foto: J.S.
- 34726 Niitit KM 28303:19 (oik.), :27 (vas. osittain kiven takana), :29 (kesk. etualalla) ja saviastianpaloja :20 (niitin :19 ympärillä) in situ. Kuva luoteesta. Foto: J.S. Kopio diasta kertomuksen kuva 57.
- 34727 Niitit KM 28303:19 (oik.), :27 (vas. osittain kiven takana), :29 (kesk. etualalla) ja saviastianpaloja :20 (niitin :19 ympärillä) in situ. Kuva luoteesta. Foto: J.S.
- 34728 Niitti KM 28303:70 (kuvan keskellä, kivien välissä) in situ. Kuva lännestä. Foto: J.S.

- 34729 Niitti KM 28303:70 in situ. Kuva lännestä. Foto: J.S.
- 34730 Kuutiokivi KM 28303:82 (kuvan keskustan alapuolella) in situ. (Kuutiokiven pinnalla, kuten paikoin muuallakin kaivausalueella, on vihreää sammalta, joka on kasvanut paikalle muovin alla, jolla kaivausalue suojattiin edellisenä vuonna). Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 34731 Kuutiokivi KM 28303:82 (kuvan keskellä) in situ. (Kuutiokiven pinnalla, kuten paikoin sen ympäristössäkin, on vihreää sammalta, joka on kasvanut paikalle muovin alla, jolla kaivausalue suojattiin edellisenä vuonna). Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 34732 Tasavartinen solki KM 28303:210 in situ. Kuva luoteesta. Foto: J.S. Kopio diasta kertomuksen kuva 67.
- 34733 Veitsi KM 28303:218 (kuvan keskellä, kiven alapuolella) in situ. Kuva lännestä. Foto: J.S.
- 34734 Veitsi KM 28303:218 in situ. Kuva lännestä. Foto: J.S.
- 34735 Palanutta luuta KM 28303:223 (kuvan keskellä, kiven alapuolella) in situ. Kuva lännestä. Foto: J.S.
- 34736 Palanutta luuta KM 28303:223 in situ. Kuva lännestä. Foto: J.S. Kopio diasta kertomuksen kuva 71.
- 34737 Palanutta luuta KM 28303:223 in situ. Kuva lounaasta. Foto: J.S.
- 34738 Palanutta luuta KM 28303:223 in situ. Kuva lännestä. Foto: J.S.
- 34739 Veitsi KM 28303:624 in situ. Kuva luoteesta. Foto: J.S.
- 34740 Veitsi KM 28303:624 in situ. Kuva luoteesta. Foto: J.S.
- 34741 Pronssivartaan katkelma KM 28303:715 (kuvan keskellä oleva kaareva, nauhamainen katkelma) in situ. Kuva kaakosta. Foto: J.S.
- 34742 Työkuva. Kerrosta 3 kaivetaan. Kuva itäkoillisesta. Foto: J.S.
- 34743 Kaivauspaikan vieressä sijaitsevan Kodjalan ala-asteen oppilaita tutustumassa kaivaukseen opettajansa johdolla 3.6.1994. Kaivausta selostaa Paula Purhonen (edessä keskellä). Kuva itäkoillisesta. Foto: J.S.

KARTTALUETTELO

Ote Suomen tiekartasta 2, pain. 1977 (kaivauspaikan sijainti)	1:200 000	A4	s. 44
Ote peruskartasta 1131 10 KALANTI, pain. 1984 (kaivauspaikan sijainti)	1:20 000	A4	s. 45
Osayleiskartta	1:500	A4	s. 46
Ruudut 492-499/200-208, taso 2	1:50	A4	s. 47
Ruudut 492-499/200-208, taso 3	1:50	A4	s. 48
Ruudut 492-499/200-207, taso 4	1:50	A4	s. 49
Ruudut 492-499/200-207, taso 5	1:50	A4	s. 50
Ruudut 492-499/200-207, taso 6 ja pohjataso	1:50	A4	s. 51
Löytökokonaisuus KM 28303:34-65 (osa) in situ, kartta 1	1:2	A2	s. 52
Löytökokonaisuus KM 28303:34-65 (osa) in situ, kartta 2	1:2	A2	s. 53
Löytökokonaisuus KM 28303:34-65 (osa), kartta 3 ja epävarma löytökokonaisuus KM 28303:441-448 (osa) in situ	1:2	A2	s. 54
Löytökokonaisuus KM 28303:34-65 (osa), kartta 4 ja epävarma löytökokonaisuus KM 28303:441-448 (osa) in situ	1:2	A2	s. 55
Löytökokonaisuus KM 28303:34-65 ja epävarma löytö- kokonaisuus KM 28303:441-448, koostekartta in situ - karttojen löydöistä	1:2	A2	s. 56
Löytökokonaisuuden KM 28303:93-107 löydöt :93-97 ja 104 in situ	1:2	A2	s. 57
Löytökokonaisuuden KM 28303:165:177 löydöt :165-169 in situ	1:2	A3	s. 58

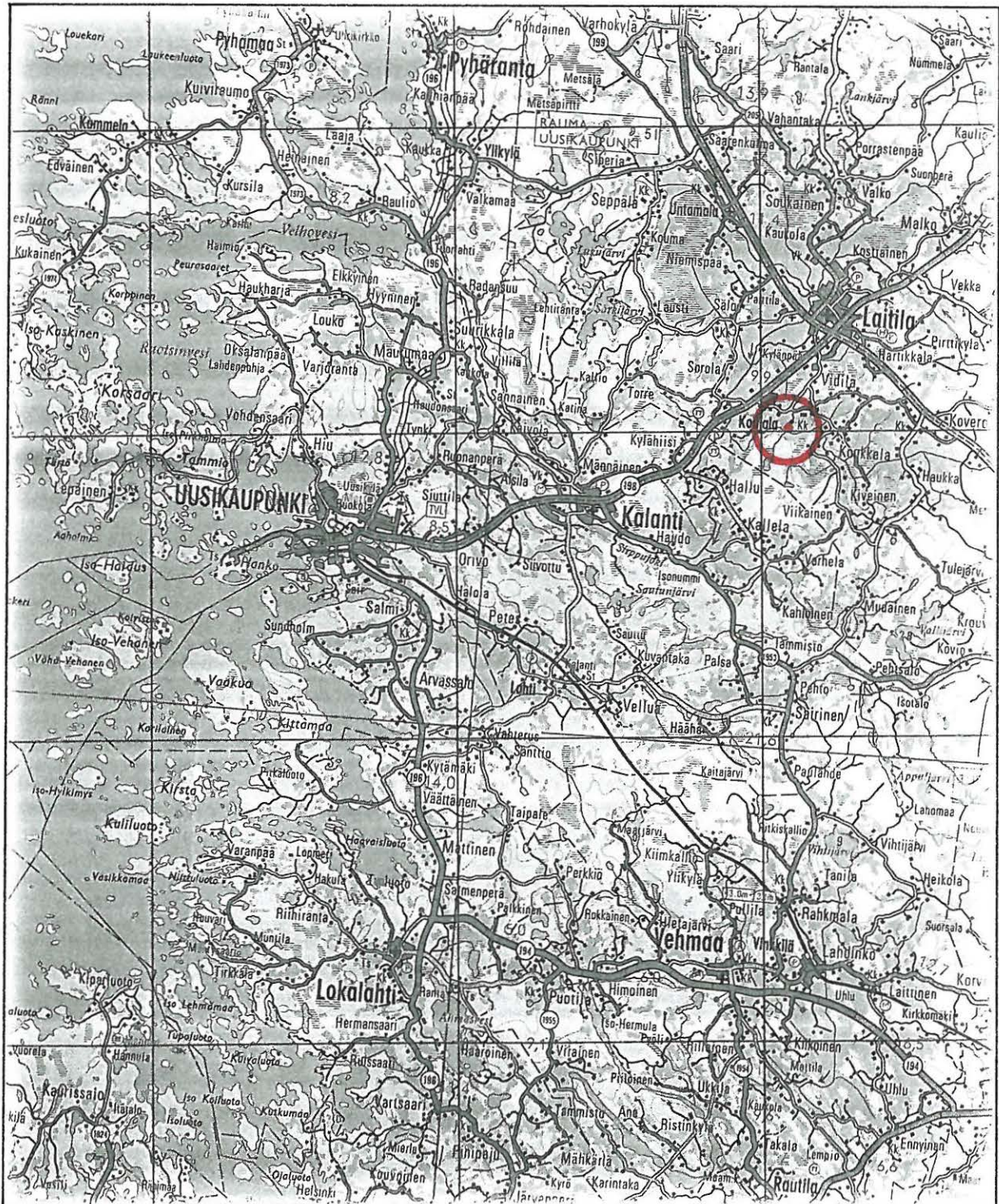
LAILILA KODJALA VIRILÄN VAINIONMÄKI kalmisto A 1994

Karttaliite Jyri Saukkosen kaivauskertomukseen

Ote Suomen tiekartasta 2, pain. 1977

1:200 000

Kaivauspaikan sijainti

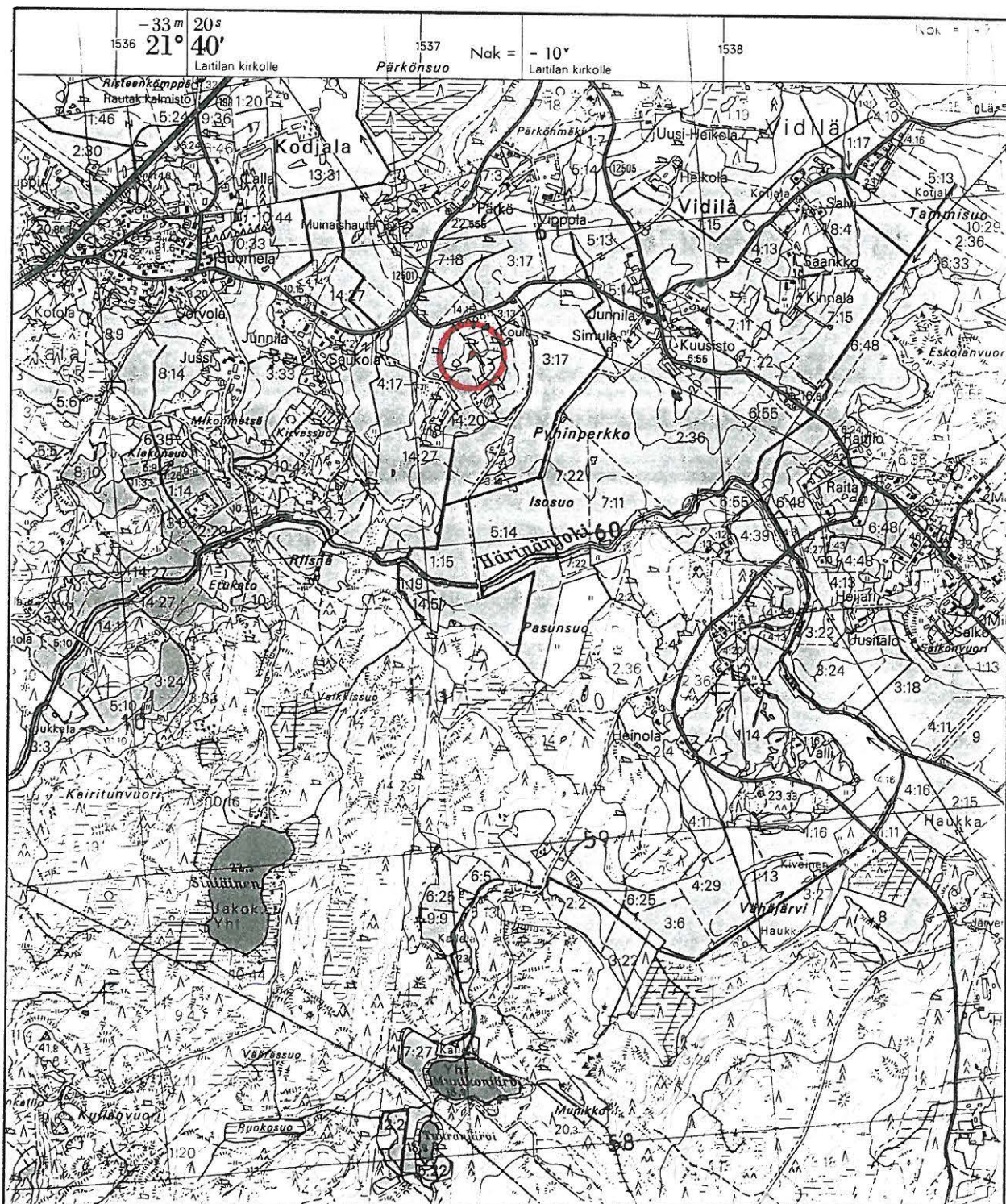
LAITILA KODJALA VIRILÄN VAINIONMÄKI kalmisto A 1994

Karttaliite Jyri Saukkosen kaivauskertomukseen

Ote peruskartasta 1131 10 KALANTI, pain. 1984

1:20 000

Kaivauspaikan sijainti

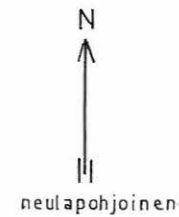
LAITILA KODJALA VIRILÄN VAINIONMÄKI, kalmisto A
 Museovirasto, arkeologian osasto / Jyri Saukkonen 1994
 Osayleiskartta

Mk. 1 500 25m

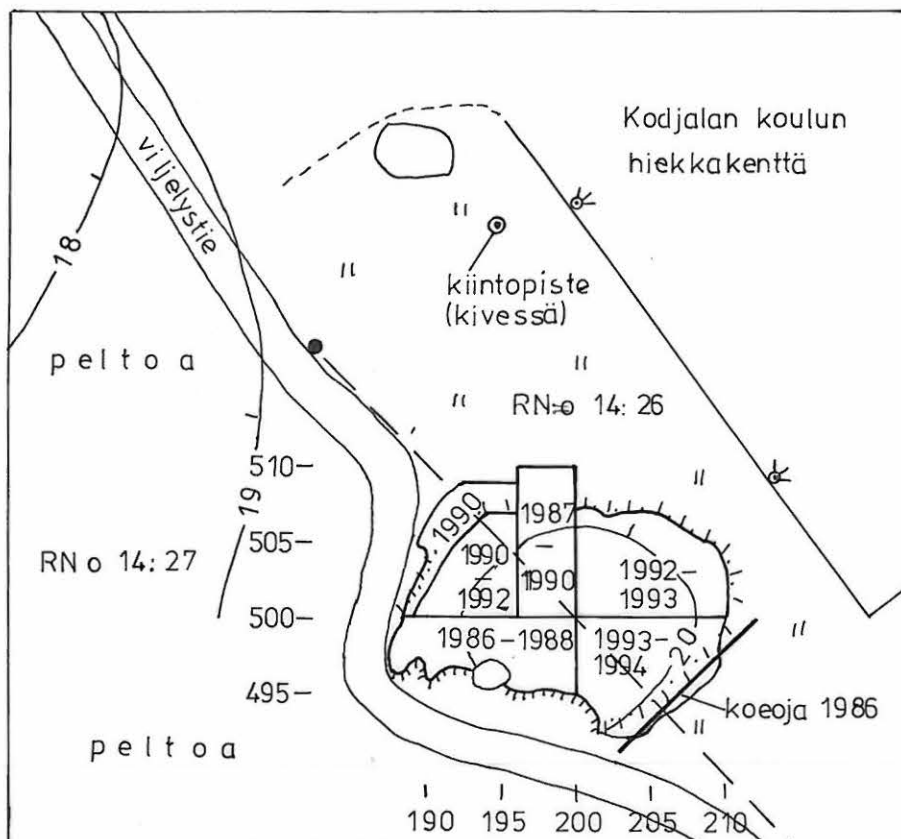
Karttapohjana käytetty osayleiskarttaa 1992

Kiintopiste korkeus 19,93 m mpy/pl 139

Piirt. Kreetta Lesell

	kaivausalue, kaivausvuosi		rajapyykki ja tilusraja
	kalmistokumpareen eteläpuoliskon hävityksessä 1985 syntynyt profiilileikkaus		heinää kasvavaa maastoa
	kalmistokumpareen jäljellä olevan osan alareuna (merkitty käsitävisaraisesti)		korkeuskäyrä ja korkeus m mpy
	iso kivi		
	valaisinpylväs		

LAITILA KODJALA VIRILÄN VAINIONMÄKI, kalmisto A Museovirasto, arkeologian osasto / Jyri Saukkonen 1993-1994

RUUDUT 492 - 499 / 200-208

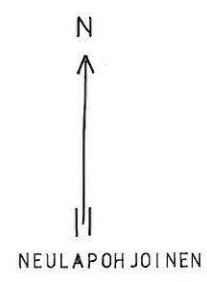
TASO 2

MK. 1:50 1 m

KP. PL. 139=19,93 m mpy

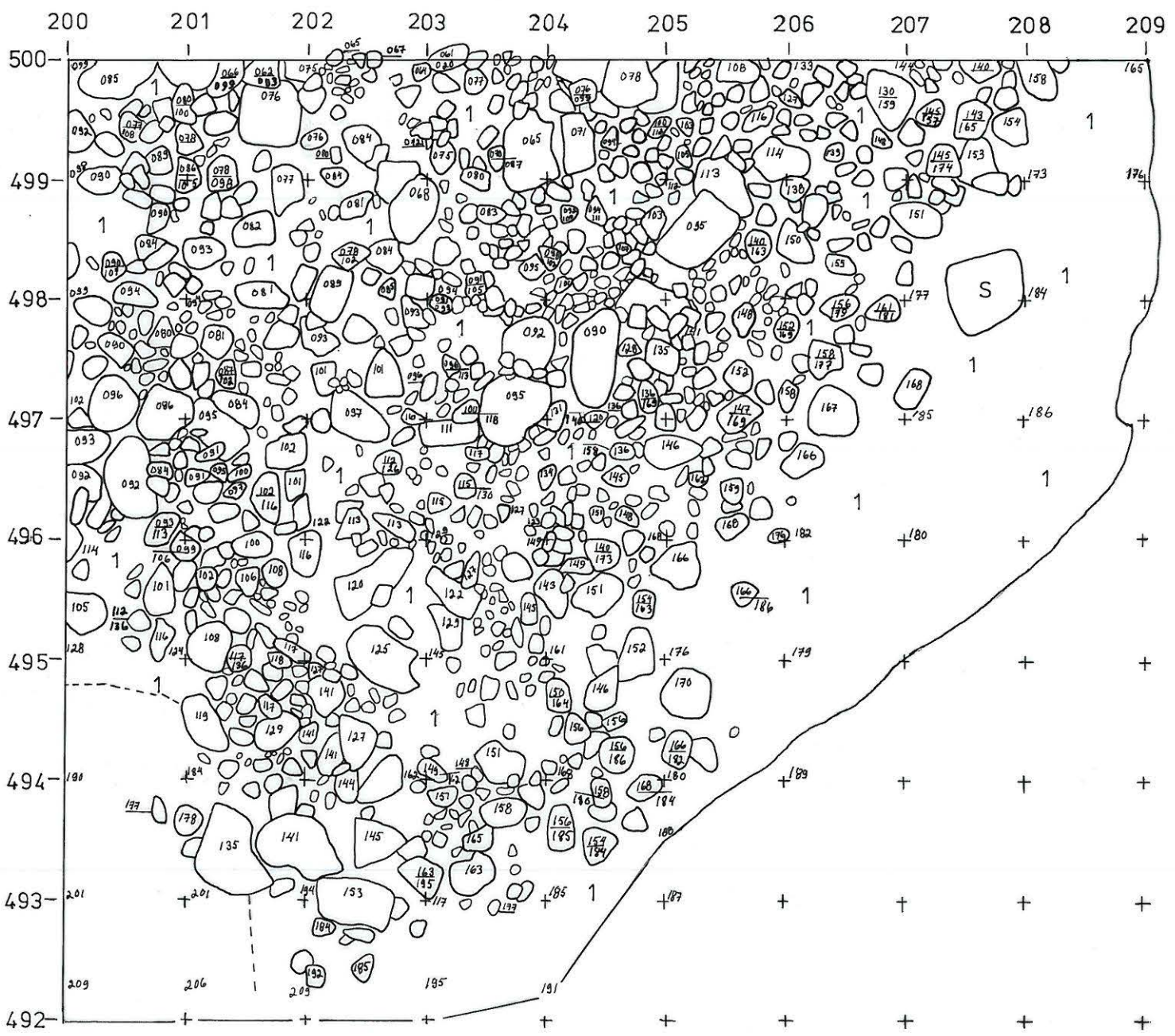
KENTTÄPIIRT. HELENA RANTA

PUHTAAK SIPIIRT. TUULA PIILI JA KREETTA LESELL

1 tumma noensekainen kalmistomaa, joka luontaisen maan sekaista kaivausalueen ja kalmistokumpareen reunaosassa / reunaosan tuntumassa

S sekundaarinen kivi, ei maakivi

LAITILA KODJALA VIRILÄN VAINIONMÄKI, kalmisto A
 Museovirasto, arkeologian osasto / Jyri Saukkonen 1994

RUUDUT 492-499 / 200-208

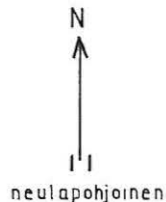
TASO 3

MK 1:50 1m

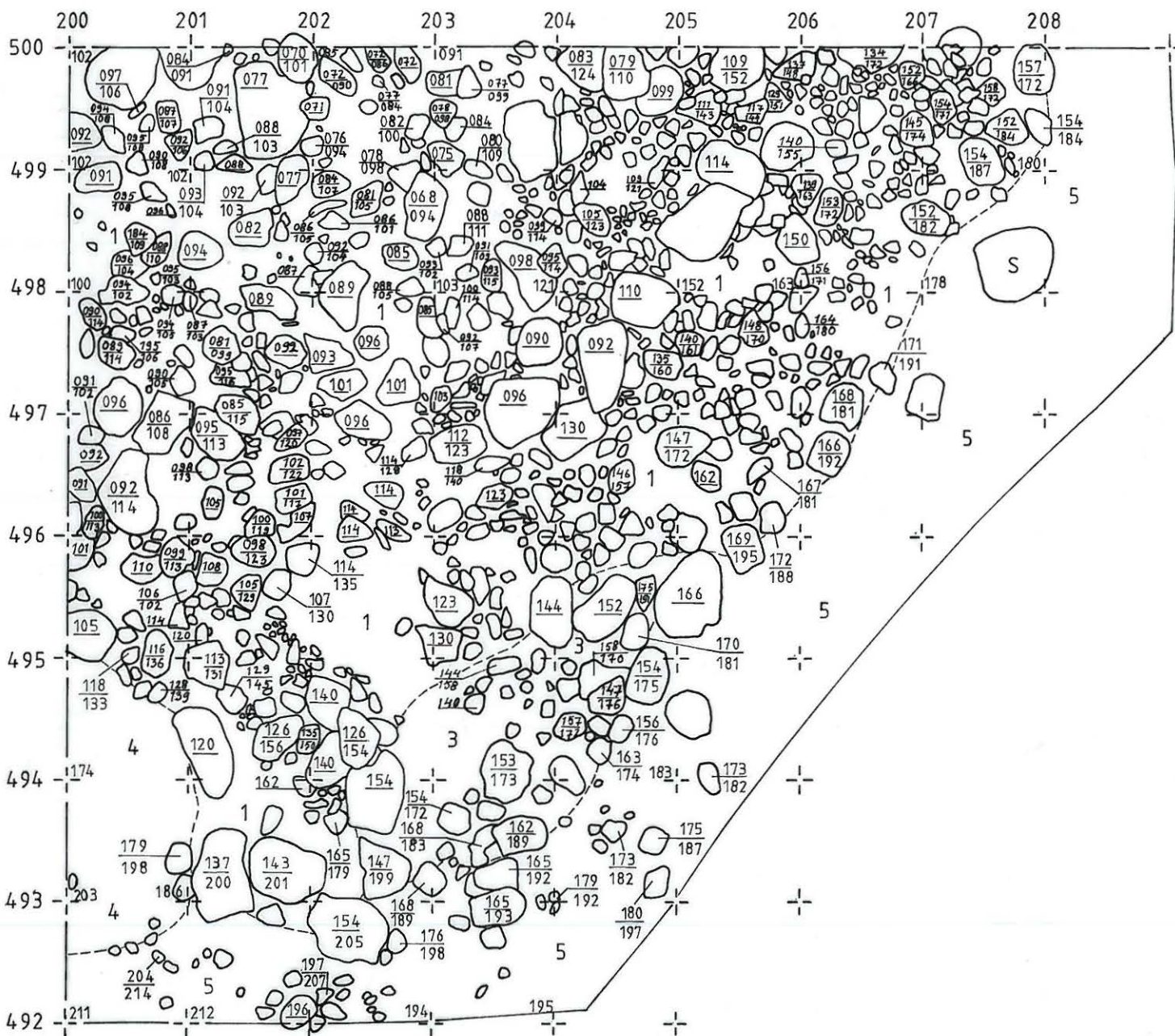
KP. PL. 139 = 19,93 mmpy

KENTTÄPIIRT. HELENA RANTA, PAULA PURHONEN

PUHTAAKSIPIIRT. ANJA SIIKANEN

- 1 tumma noensekainen kalmistomaa
- 3 nokinen maa ja peltomulta
- 4 hiekka
- 5 peltomulta ja savi
- S sekundaarinen kivi, ei maakivi

LAITILA KODJALA VIRILÄN VAINIONMÄKI, kalmisto A
 Museovirasto, arkeologian osasto / Jyri Saukkonen 1994

RUUDUT 492-499 / 200 - 207

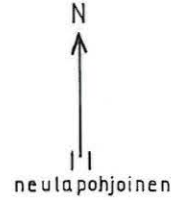
TASO 4

MK 1:50 1m

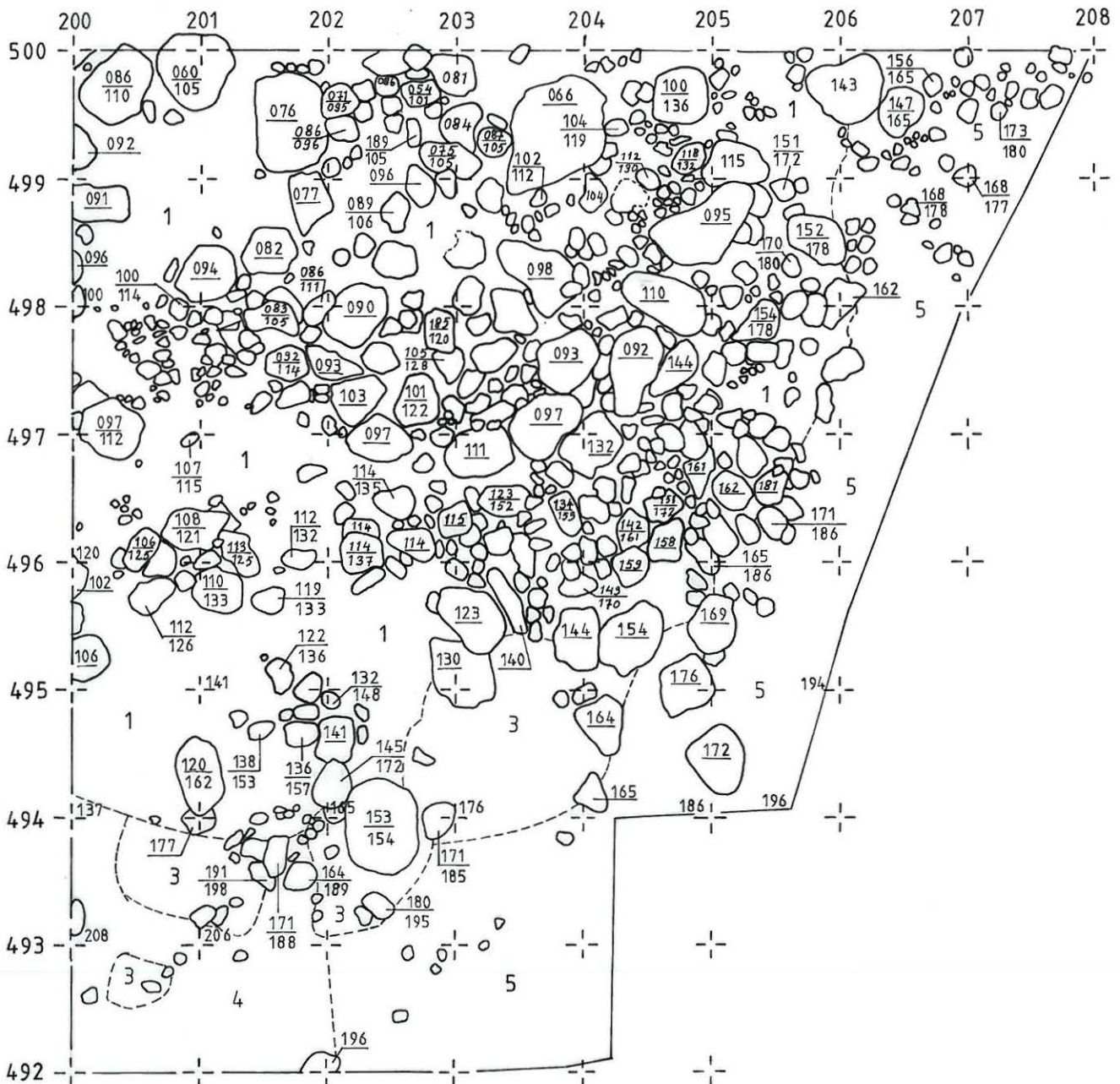
KP. PL. 139 = 19,93mmpy

KENTTÄPIIRT. PAULA PURHONEN

PUHTAAKSIPIIRT. ANJA SIIKANEN

- 1 tumma noensekainen kalmistomaa
- 3 nokinen maa ja peltomulta
- 4 hiekka
- 5 peltomulta ja savi

LAITILA KODJALA VIRILÄN VAINIONMÄKI, kalmisto A
 Museovirasto, arkeologian osasto / Jyri Saukkonen 1994

RUUDUT 492-499 / 200-207

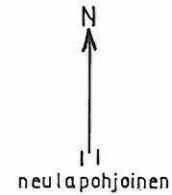
TASO 5

MK 1:50 1m

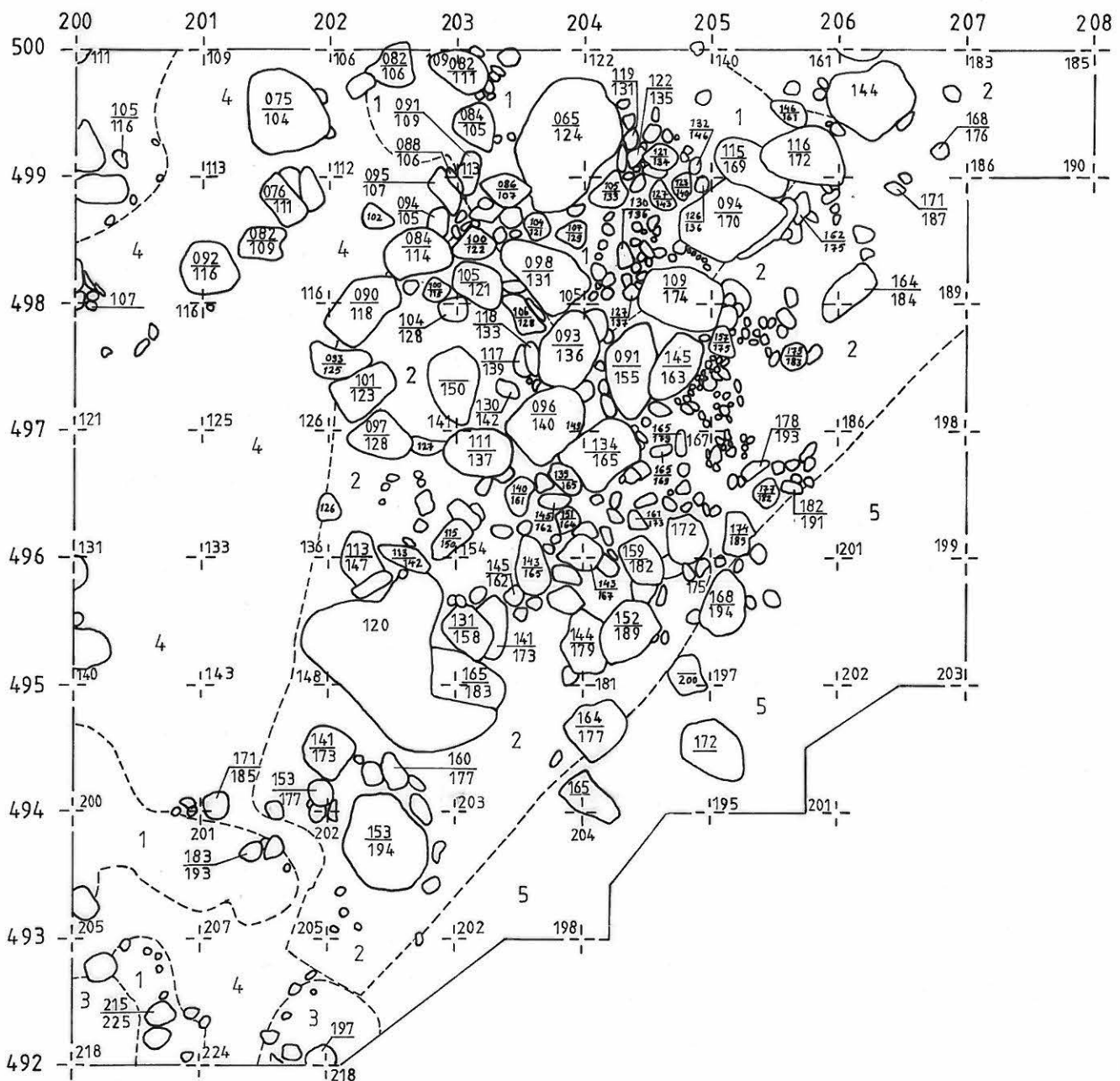
KP. PL. 139 = 19,93 mmpy

KENTTÄPIIRT. MARIANNE SCHAUMAN-LÖNNQVIST, PAULA PURHONEN

PUHTAAKSIPIIRT. ANJA SIIKANEN

- 1 tumma noensekainen kalmistomaa
- 2 vaaleampi kalmistomaa
- 3 nokinen maa ja peltomulta
- 4 hiekka
- 5 peltomulta ja savi

LAITILA KODJALA VIRILÄN VAINIONMÄKI, kalmisto A
 Museovirasto, arkeologian osasto / Jyri Saukkonen 1994

RUUDUT 492-499 / 200 - 207

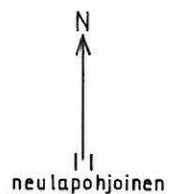
TASO 6 JA POHJATASO

MK 1:50 1m

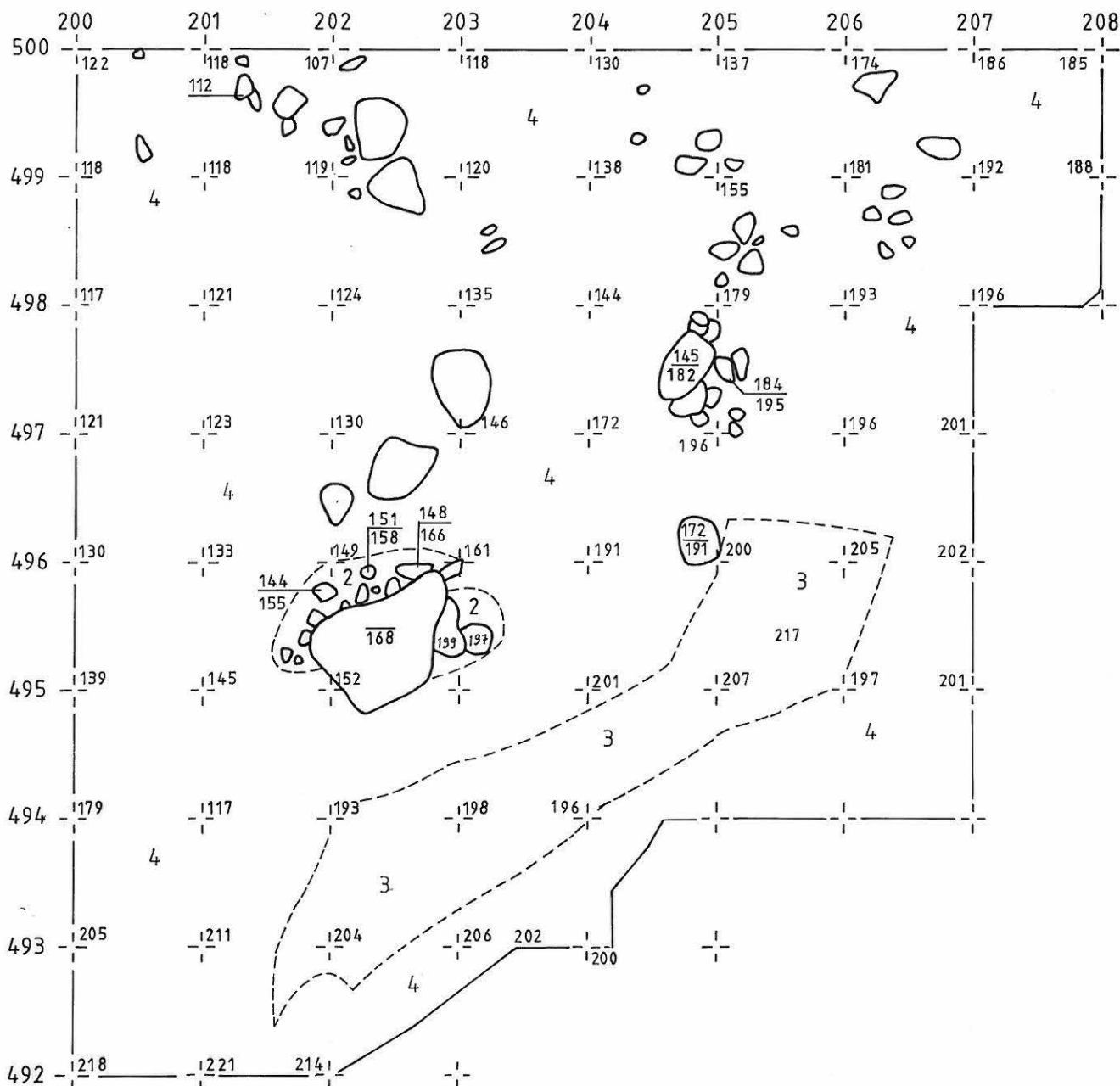
KP. PL. 139 = 19,93 mm py

KENTTÄPIIRT. TUULA HEIKKURINEN - MONTELL

PUHTAAKSIPIIRT. ANJA SIIKANEN

- 2 vaaleampi kalmistomaa
- 3 nokinen maa ja peltomulta
- 4 hiekka

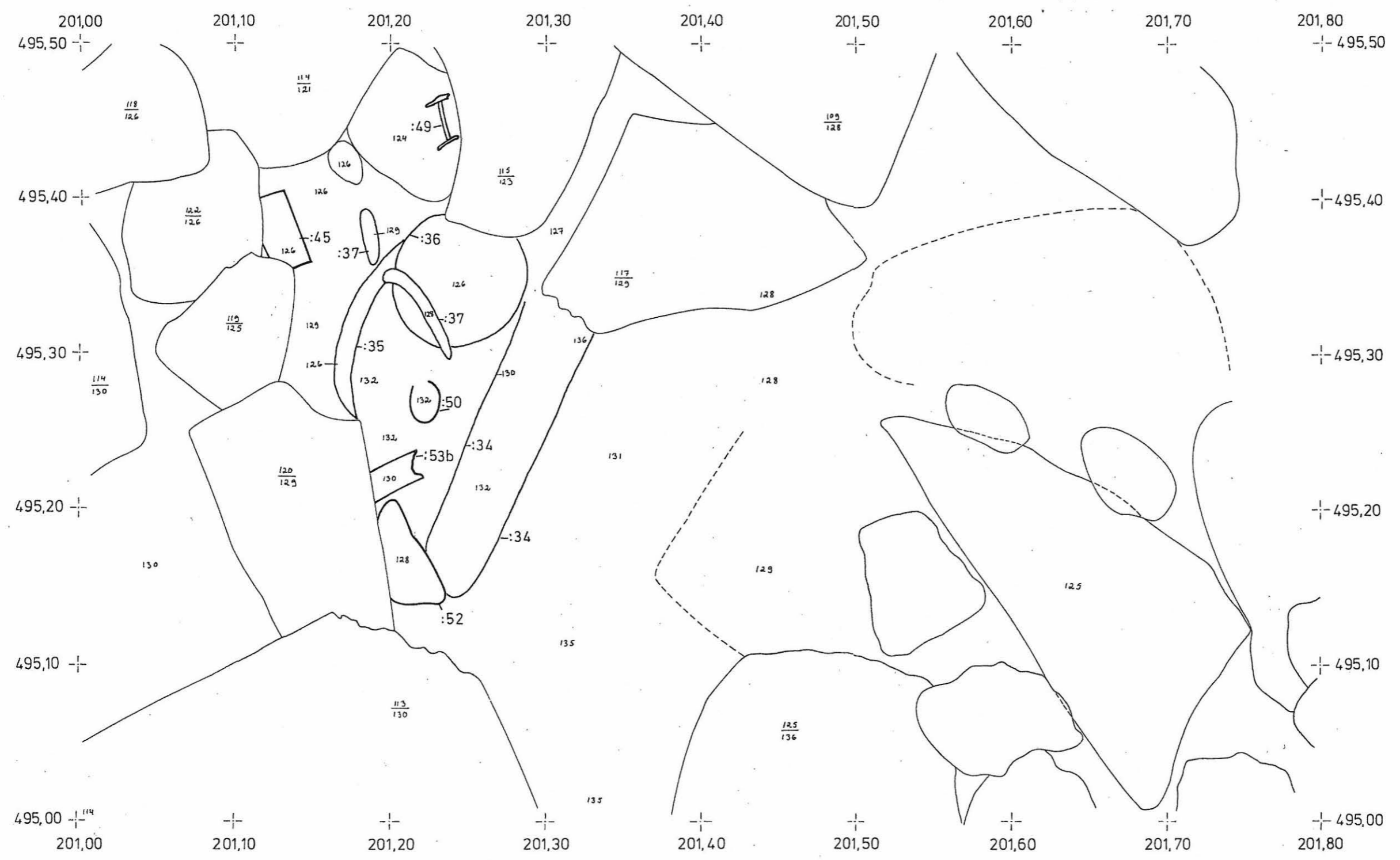

LAITILA KODJALA VIRILÄN VAINIONMÄKI, kalmisto A
Museovirasto, arkeologian osasto/Jyri Saukkonen 1994
LÖYTÖKOKONAISUUS KM 28303: 34-65 (OSA) IN SITU

KARTTA 1
RUUTU 495 / 201
3.-5. KERROS (KOKO LÖYTÖKOKONAISUUS)

MK 1+2 5cm
KR. PL. 139=19,93 MMPY

KENTTÄPIIRT. GÖSTA BÄGENHOLM
PUHTAAKSIPIIRT. ANJA SIIKANEN JA HELENA RANTA

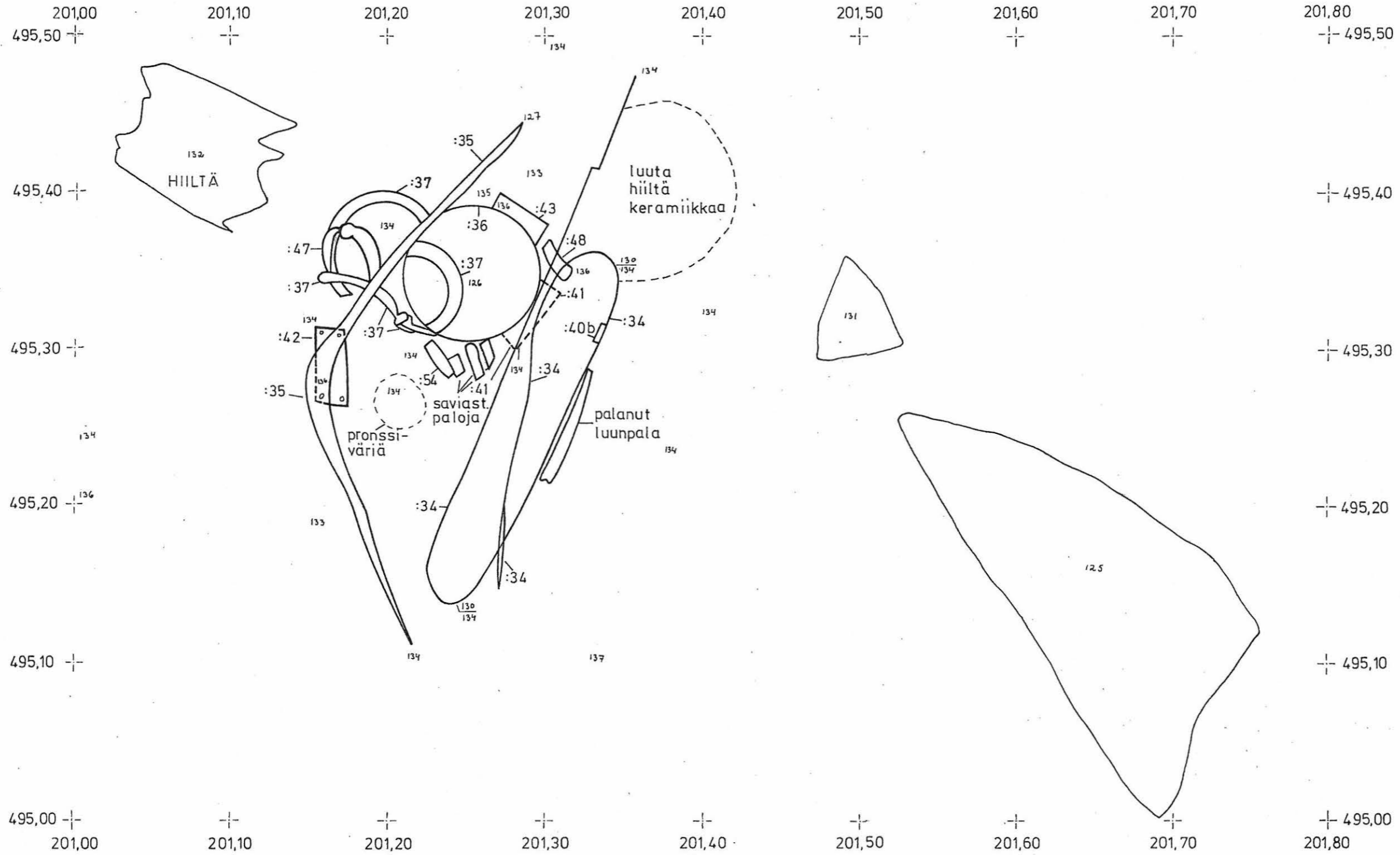
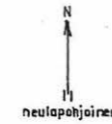
LAITILA KODJALA VIRILÄN VAINIONMÄKI, kalmisto A
Museovirasto, arkeologian osasto/Jyri Saukkonen 1994
LÖYTÖKOKONAISUUS KM 28303:34-65 (OSA) IN SITU

KARTTA 2
RUUTU 495/201

3.-5. KERROS (KOKO LÖYTÖKOKONAISUUS)

MK 1:2 5cm
KR.PL. 139=19,93 MMPY

KENTTÄPIIRT. GÖSTA BÄGENHOLM
PUHTAAKSIPIIRT. ANJA SIIKANEN JA HELENA RANTA

LAITILA KODJALA VIRILÄN VAINIONMÄKI, kalmisto A

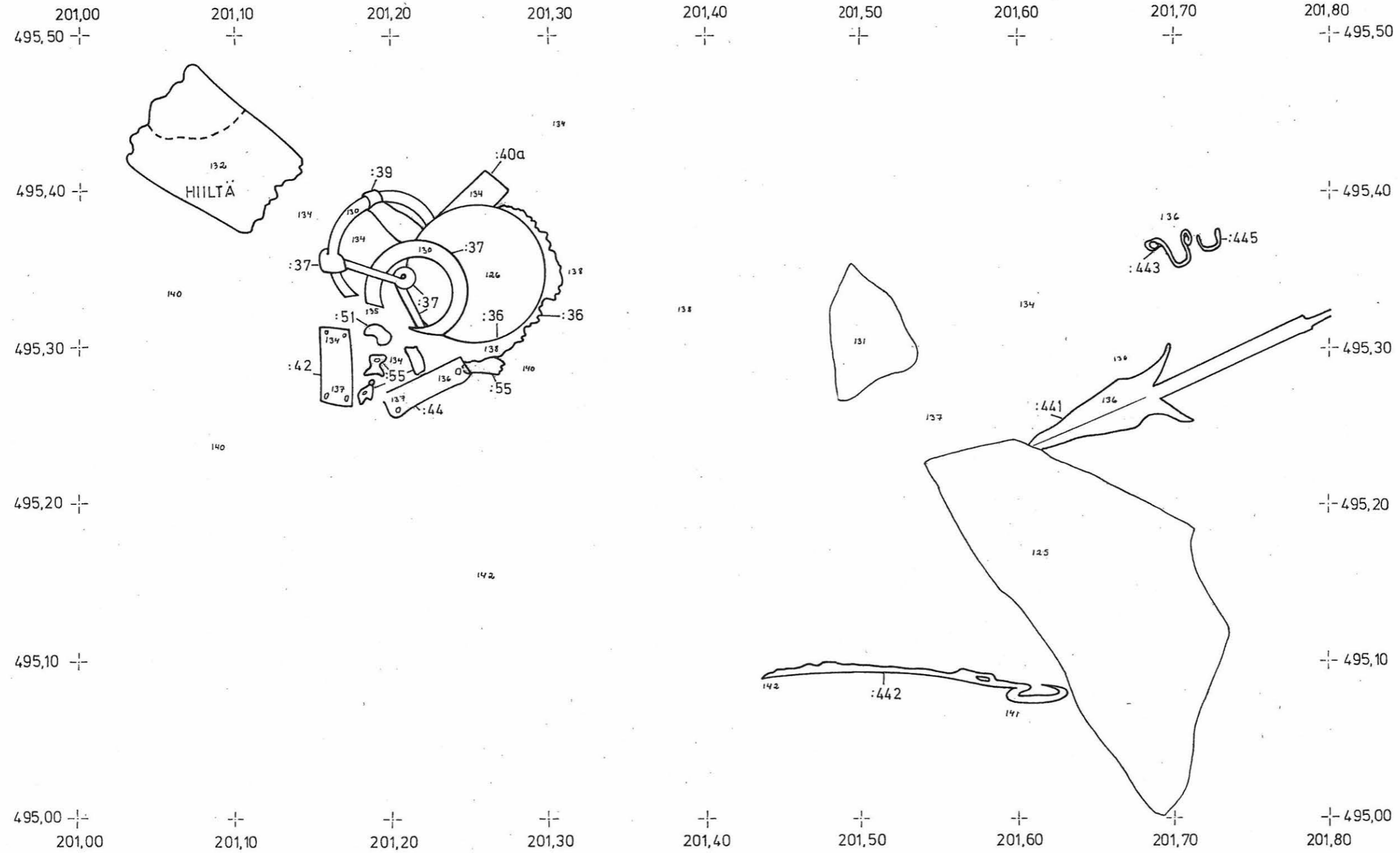
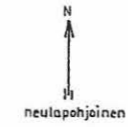
Museovirasto, arkeologian osasto/Jyri Saukkonen 1994

LÖYTÖKOKONAISUUS KM 28303:34-65 (OSA), KARTTA 3, 3-5. KERROS (KOKO LÖYTÖKOKONAISUUS) JA EPÄVARMA LÖYTÖKOKONAISUUS KM 28303:441-448 (OSA), 5. KERROS, IN SITU

RUUTU 495/201

MK 1:2 5 cm
K.P. PL. 139 = 19,93 MMPY

KENTÄPIIIRT. GÖSTA BÄGENHOLM
PUHTAAKSIPIIRT. ANJA SIIKANEN, HELENA RANTA

LAITILA KODJALA VIRILÄN VAINIONMÄKI kalmisto A

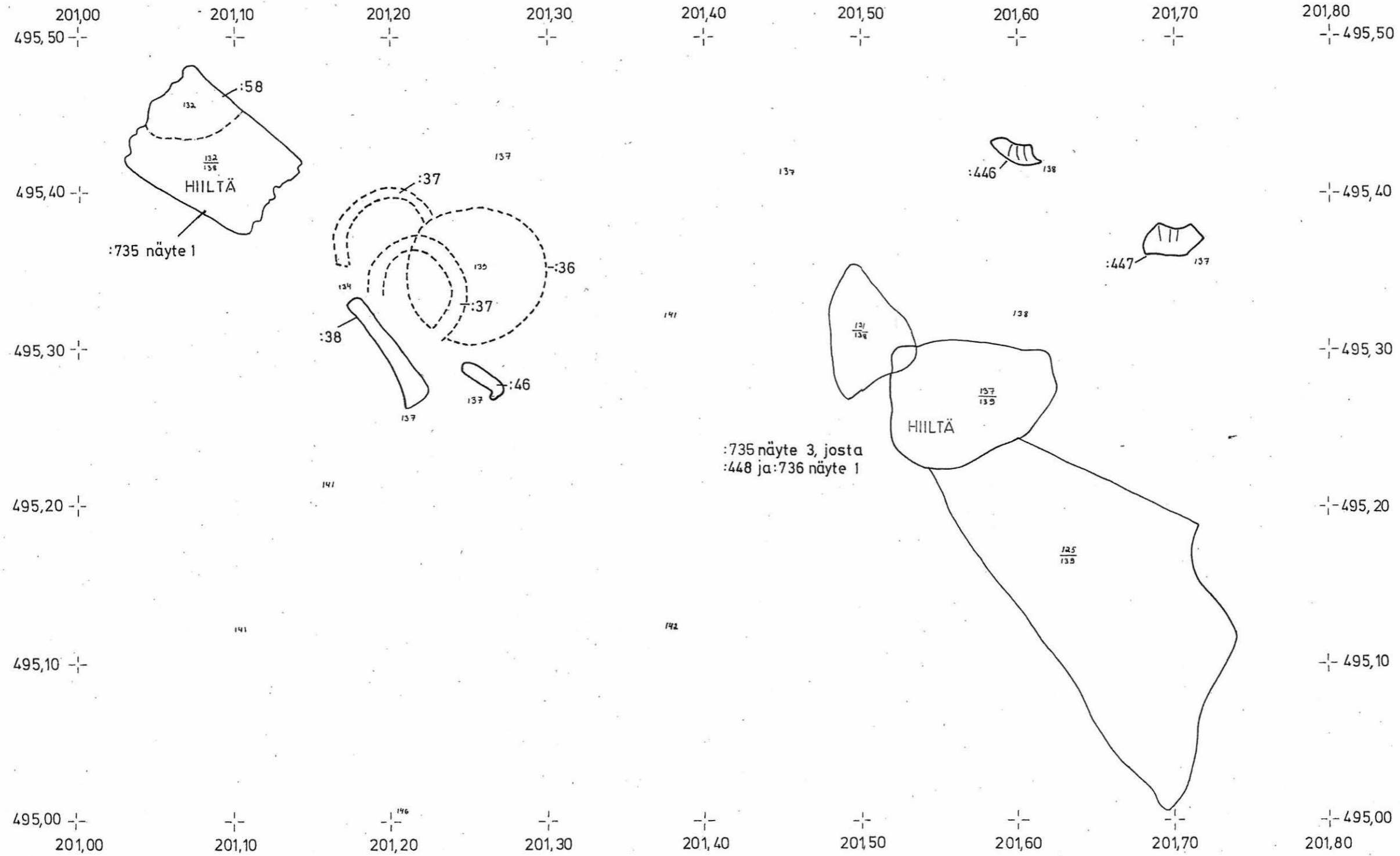
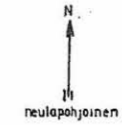
Museovirasto, arkeologian osasto/Jyri Saukkonen 1994

LÖYTÖKOKONAISUUS KM 28303:34-65 (OSA), KARTTA 4, 3-5. KERROS (KOKO LÖYTÖKOKONAISUUS) JA EPÄVARMA LÖYTÖKOKONAISUUS KM 28303:441-448 (OSA), 5. KERROS, IN SITU

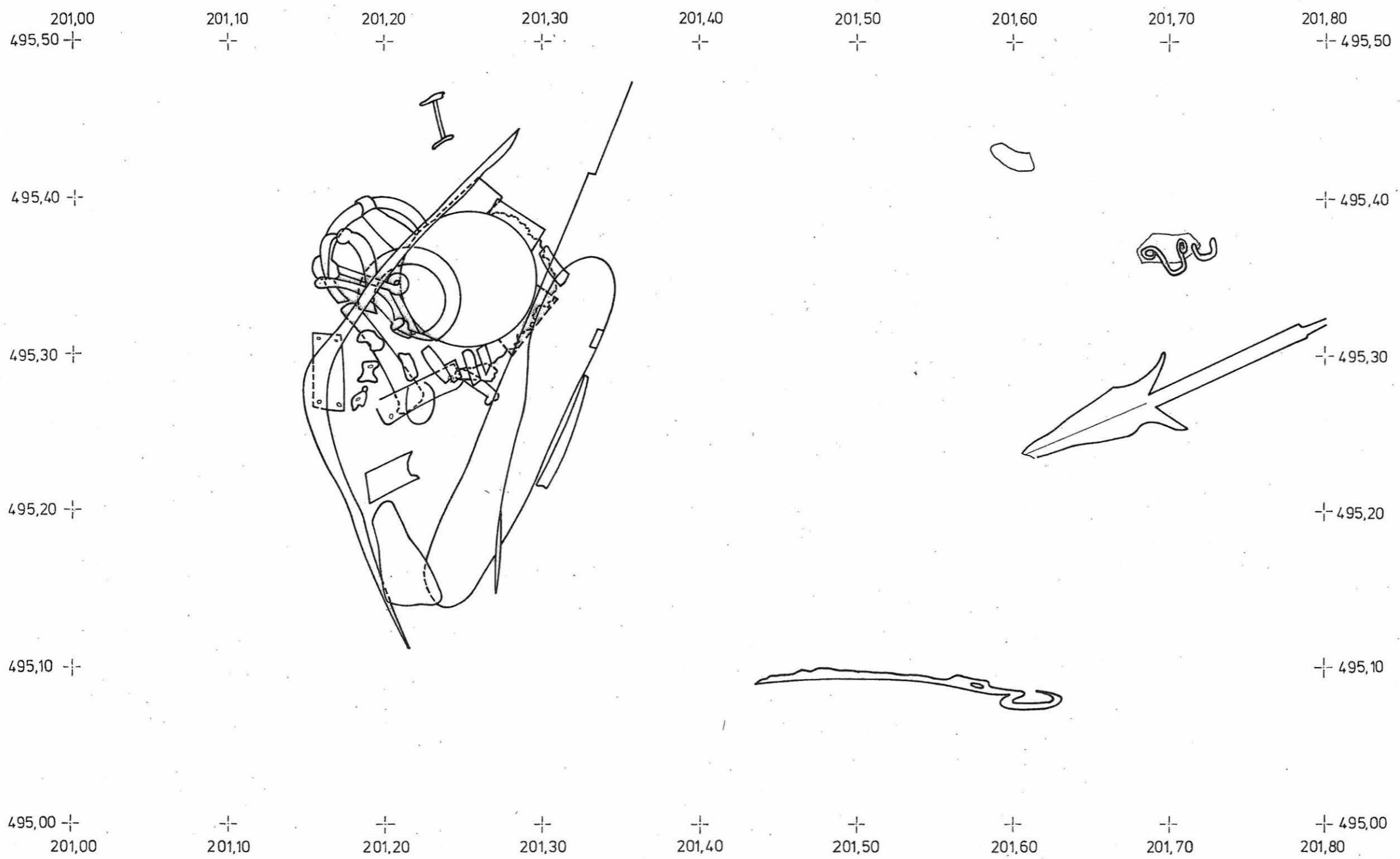
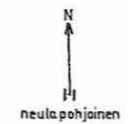
RUUTU 495/201

MK 1:2 5cm
 KP.PL. 139=19,93 MMPY

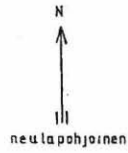
KENTTÄPIIRT. GÖSTA BÄGENHOLM
 PUHTAAKSIPIIRT. ANJA SIIKANEN, HELENA RANTA

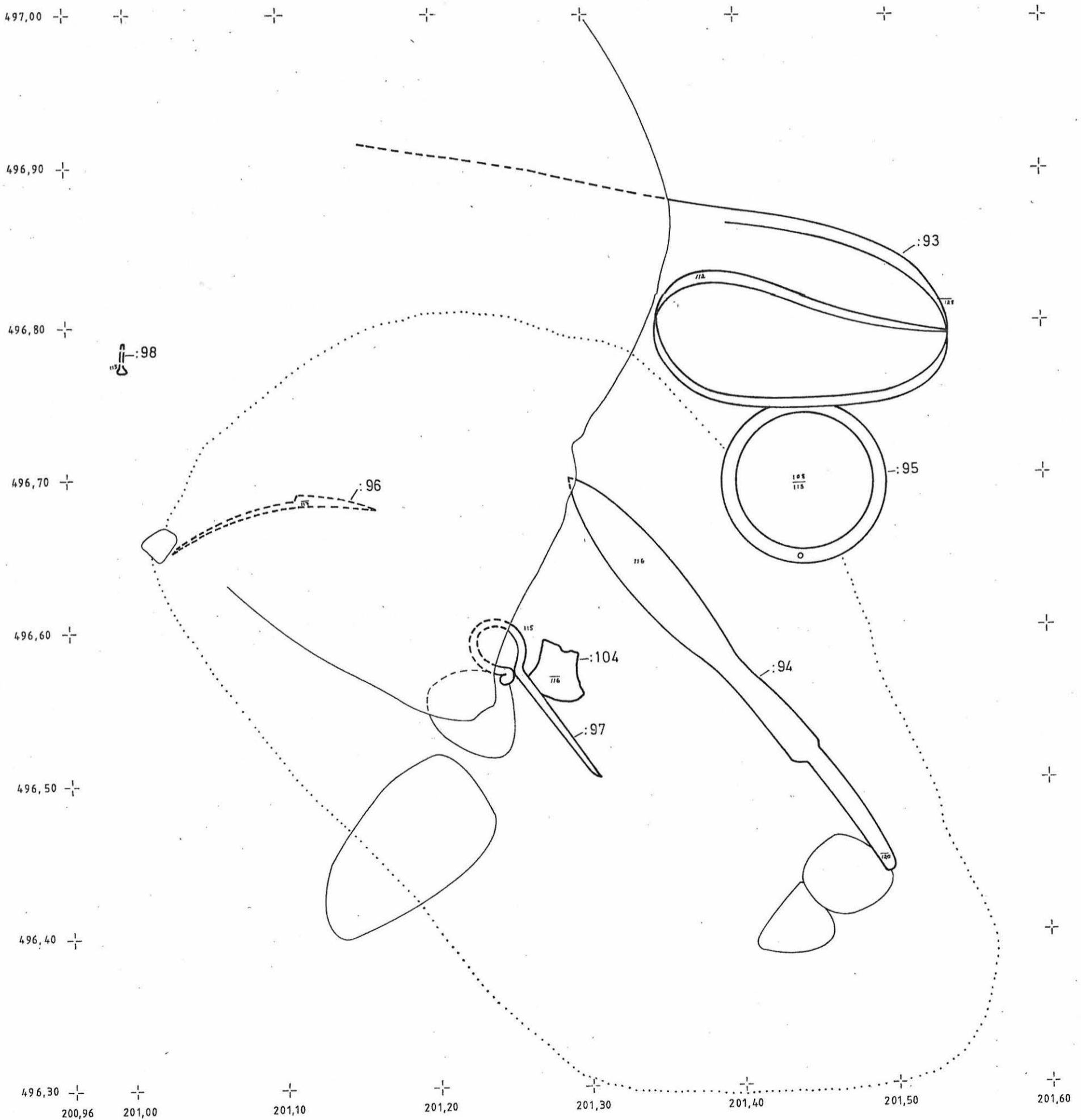
LAITILA KODJALA VIRILÄN VAINIONMÄKI, kalmisto A
 Museovirasto, arkeologian osasto/Jyri Saukkonen 1994
 Löytökokonaisuus KM 28303: 34-65 JA EPÄVARMA LÖYTÖKOKONAISUUS KM 28303:441-448 IN SITU
 KOOSTEKARTTA IN SITU -KARTTOJEN LÖYDÖISTÄ
 RUUTU 495/201 MK 1:2 5cm
 3.-5. KERROS PIIRT. ANJA SIIKANEN, HELENA RANTA

LAITILA KODJALA VIRILÄN VAINIONMÄKI, kalmisto A
 Museovirasto arkeologian osasto / Jyri Saukkonen 1994
 LÖYTÖKOKONAISUUDEN KM 28303:93-107 LÖYDÖT 93-97 JA 104 IN SITU
 RUUDUT 496-200/201
 3.-4. KERROS
 MK 1:2 5 cm
 KP. PL. 139 = 19,93 MMPY
 KENTTÄPIIRT. LEENA SÖYRINKI-HARMO
 PUHTAAKSIPIIRT. ANJA SIIKANEN JA HELENA RANTA

- ESINE TAI ESINEEN OSA KIVEN ALLA
- ARVIOITU VAHVIMMAN NOKI- JA LUUALUEEN RAJA

LÖYTÖKOKONAISUUDEN KM 28303:165-177 LÖYDÖT :165-169 IN SITU

RUUDUT 498-499 / 201

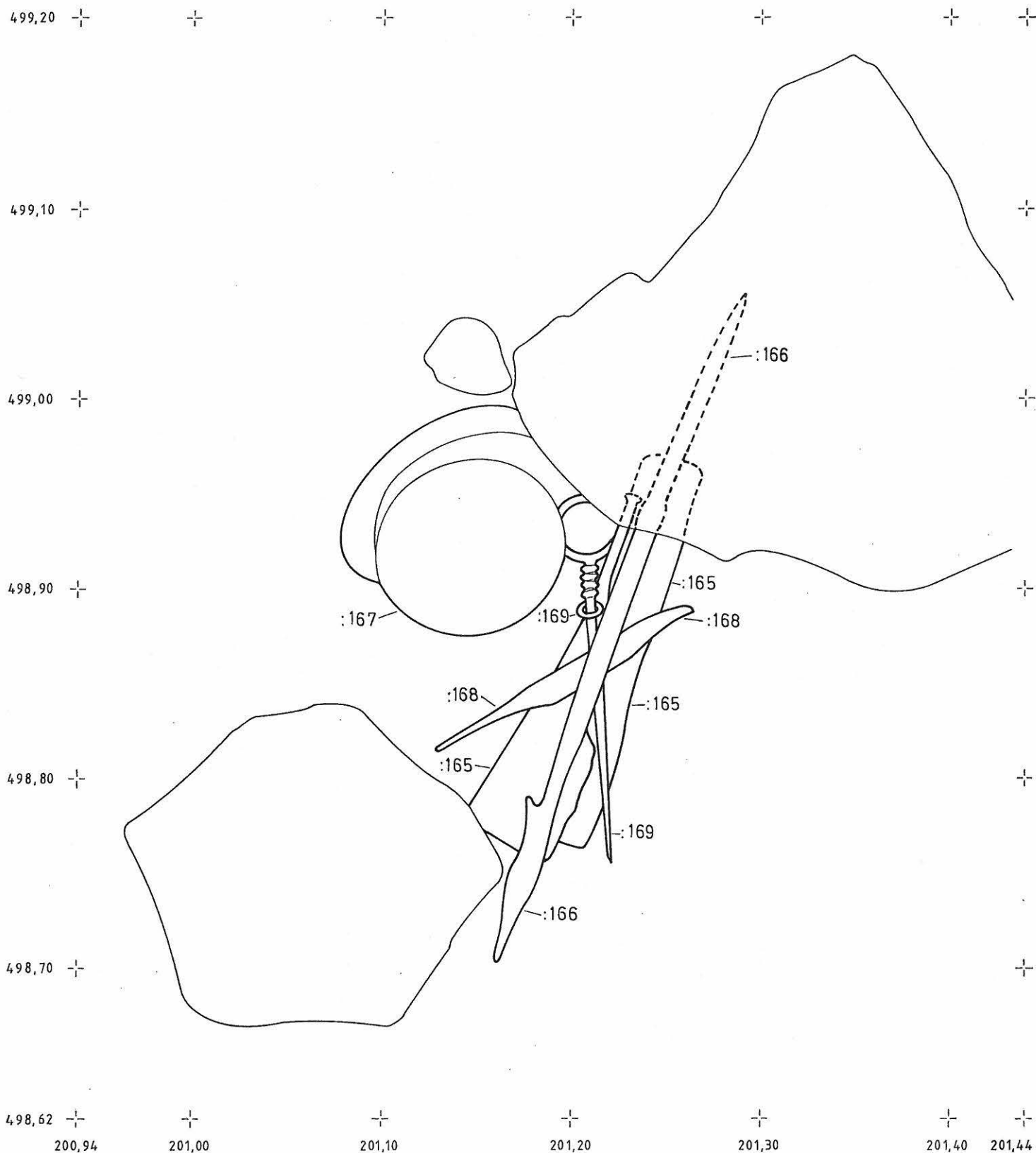
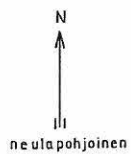
3.-4. KERROS

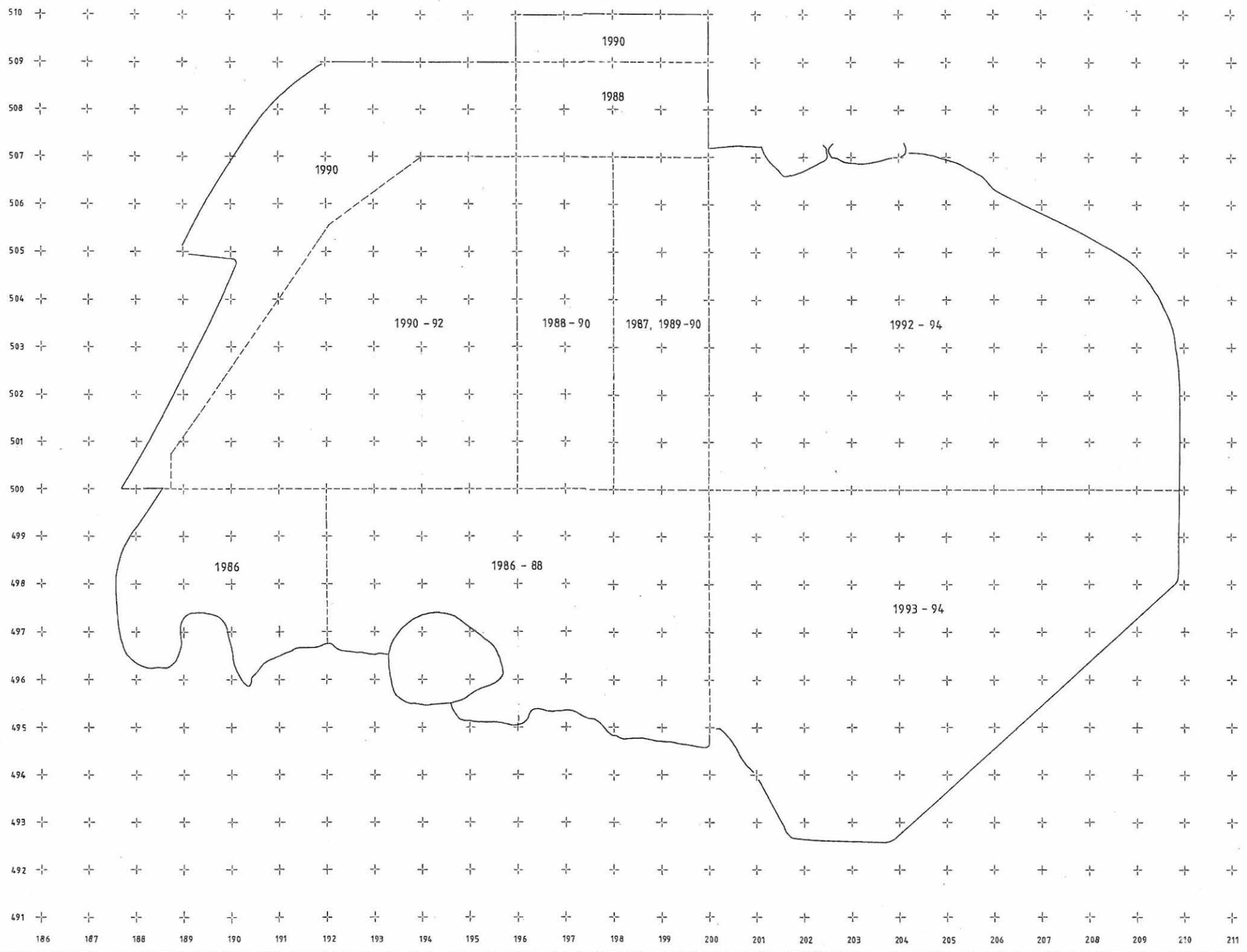
~~MK 1-2~~ 5 cm

KP. PL. 139 = 19,93 MMPY

KENTTÄPIIRT. PAULA PURHONEN

PUHTAAKSIPIIRT. ANJA SIIKANEN

LAITILA KODJALA VIRILÄ VAINIONMÄKI

Kalmisto A 1994

Kuva 1. Ruundit 492-499/200-208 tasossa 3. Kuva itäkoillisesta. Foto J.S

F 107294

Kuva 2. Ruundit 493-499/200-208 tasossa 4, kun kaidausaluetta ei ole kaidettu tasoon aivan jokaisessa ruundussa. Kuvan oik. puolella näkyvät keatoksessa selostetut rivimäisesti olevat isot ja korkeat kivet. Kuva itäkoillisesta. Foto J.S

F 107363

Kuva 3. Rundut 495-499/200-205
tasossa 4. Kun kaidausaluetta ei ole
kaivettu tasoon aivan jokaisessa
rundussa. Kuvassa etualalla näkyvä
keetomuksessa selostetut riidi-
mäisesti olevat isot ja korkeat
kivet. Foto: J.S.

F107366

Kuva 4. Rundut 493-499/200-206
tasossa 5. Kun kaidausalueesta on
osia, pääasiassa reunaoasia,
kaivamatta. Kuvan keskustasta
algaikalle näkyvät keetomuk-
sessa selostetut riidimäisesti
olevat isot ja korkeat kivet.
Foto: J.S.

F107378

F 107377

Kuva 5. Ruudut 495-499/200-201
tasossa 5. k:n kaidausalueesta,
on osia, pääasiassa reunaoisia,
kaidamatta. Kuvassa etualalla
keetomuksessa selostetut ridi-
mäisesti olleet isot ja koekeä-
kivet. Kuva itäkoillisesta.

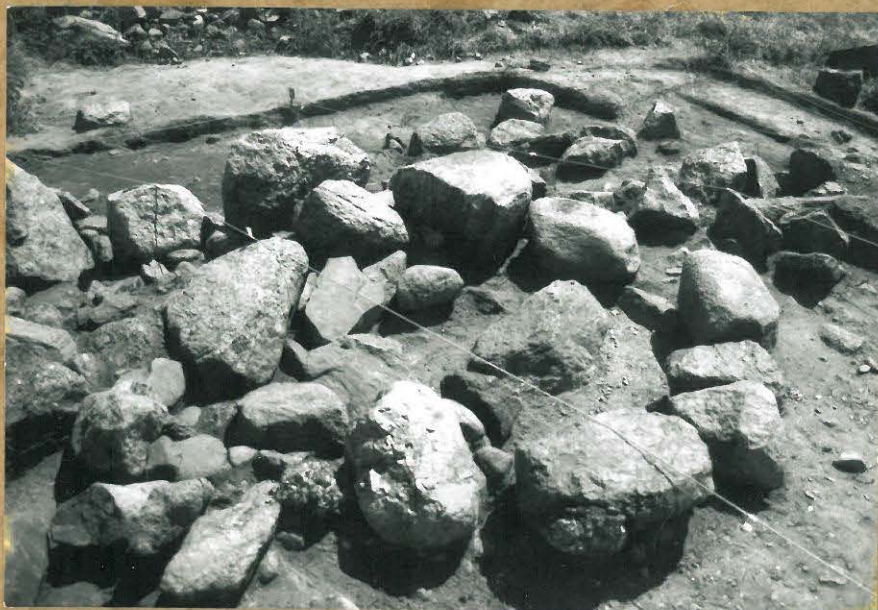
Foto: J.S.

F 107380

Kuva 6 Ruudut 496-499/201-202
tasossa 5. k:n kaidausalueesta o-
osia, pääasiassa reunaoisia,
kaidamatta. Kuvassa oikealla kee-
tomuksessa selostettu kookeäide-
kivien muodostama pyöreä,
kehämäinen rakenne ruudun nro
496-498/202-203. ja kuvan
vas. alakulmassa näkyy ruudun
sa 498-499/200-201 olleen
vastaavanlaisen rakenteen
kiviä. Kuva lounaasta. Foto J.S.

Foto Jyri Saikkonen

F 107375

Kuva 7 Rundut 492-498/202-203
tasossa 5, kun kaitausalueesta o-
osia, pääasiassa reunaoasia,
kaidamatta. Kuvassa keuhonneses
selostetut kookkaiden kiviä
muodostama pyöreä, kehämäi-
nen rakenne Runduissa 496-498
/202-203 ja tämän takana
(vas.) rivimäisesti oledista
isoista ja korkeista kivistä
eteläisimmät. Kuva luoteesta.

Foto: J.S.

F 107384

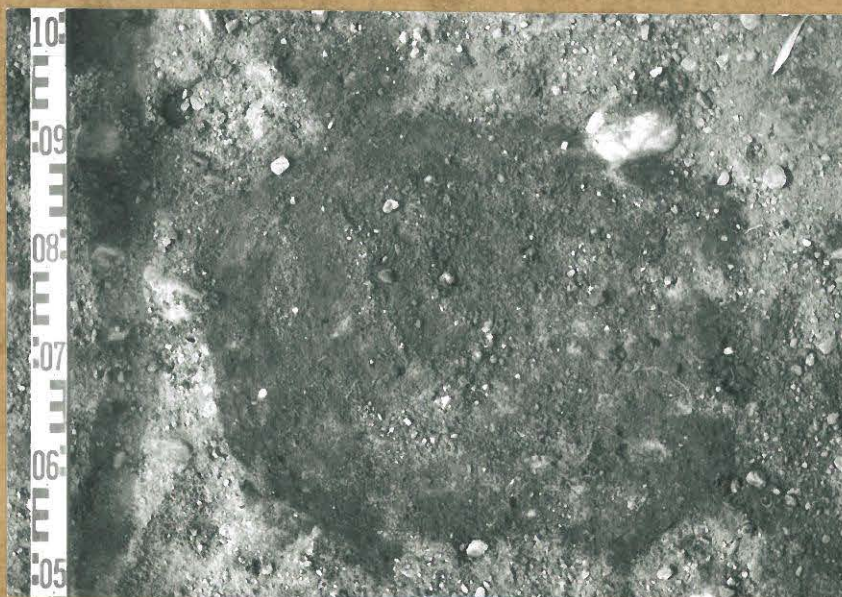
Kuva 8 Rundut 492-494/200-201
tasossa 5. Kuvassa tumman
kalmistomaan alueita kalmisto
pohjassa, koskemattomassa hie-
kassa. Kuva etelästä. Foto: J.S.

Foto: Lyyli Saikonen

Kuva 9. Kuoppa kalmistokump-
peen reunalla (kuopan keskiosa
koordinaatit: 506.20/203.20),
kun kuopan sisus on vielä
kaivamatta. Kuva kaakosta.
Foto J.S.

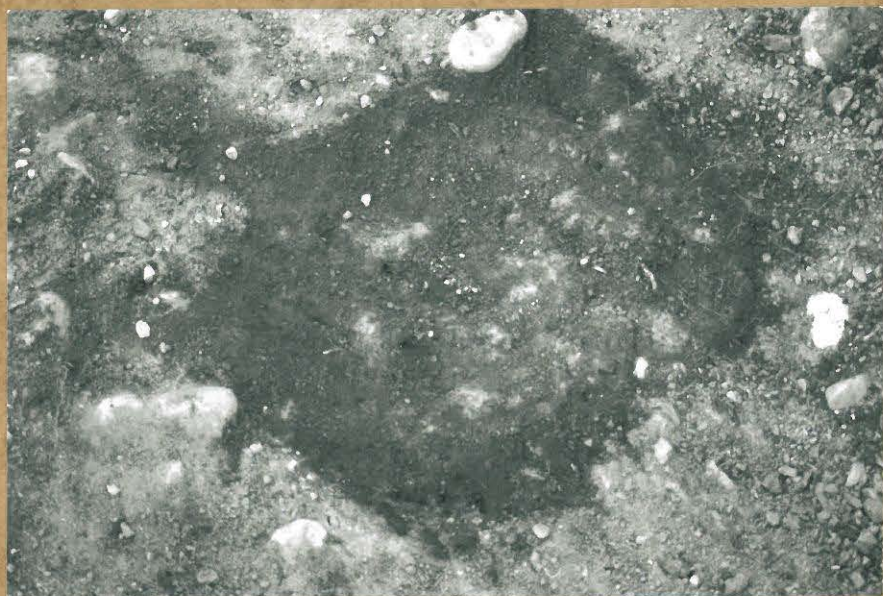
F 107296

Kuva 10. Sama. Kuva päältä,
kuvassa latvan suunnassa ete-
lassä. Foto: J.S.

F 107299

Foto: Jyri Saikkonen

Kuva 11. Sama. Kuopassa ol-
lutta haemaasta, palamatonta
savia on paljastettu kuiten-
esiin, ja savaa näkyy kuitassa
pieninä alueina. Kuva kaakosta.
Foto: J.S.

F107301

Kuva 12. Sama, kun kuopan
eteläpuolisko on kaivettu
kokonaan pohjaan. Kuva ete-
lälounnaasta. Foto J.S.

F107306

Kusta 13. Sama kokonaan poh-
jaan taitettuna. Kusta kaakosta.
Foto: J.S.

F 107309

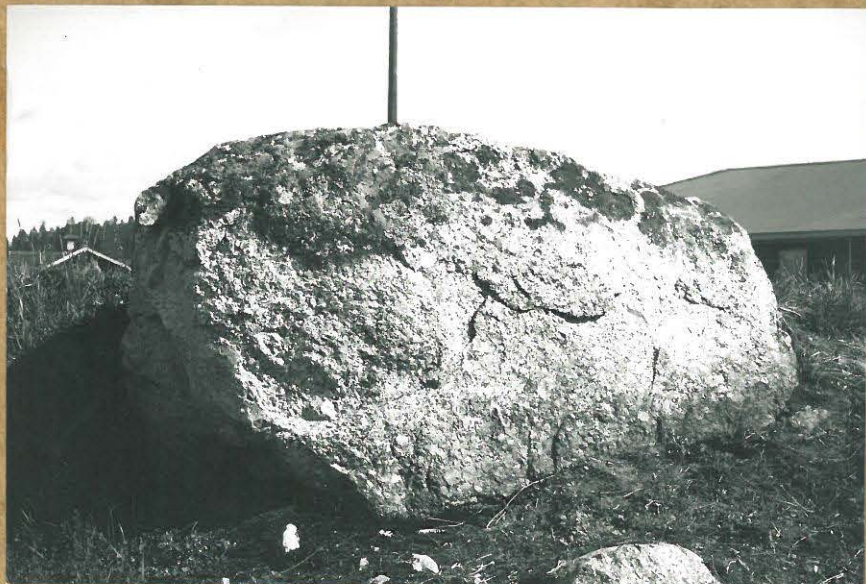
Kusta 14. Ojainen painanne
kalmistokumppareen reunalla,
rundiissa 500-503/208-209.
Kusta pohjoiskoillisesta. Foto: J.S.

F 107390

Foto Lyukei Saikkonen

LAITILA KODJALA VIRILÄ VAINIONMÄKI
kalmisto A 1994

66

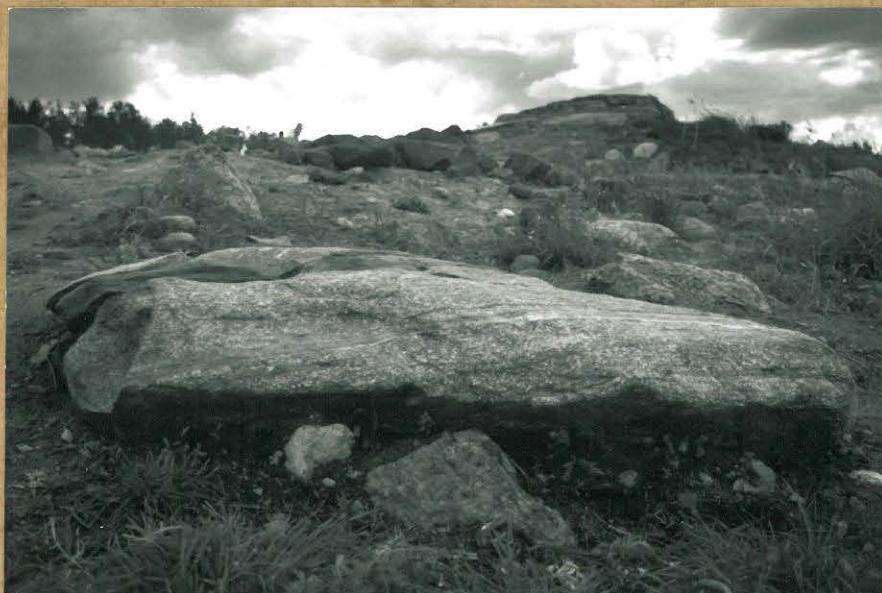
F107355

Kuva 15. Kalmistokumpareen
ent. keuhkukivi. Kuva etelästä
Foto: J.S.

F107381

Kuva 16. Kalmiston leppikivi.
Kiven kuopat on ympäröity
liidulla, mureaan lukiin Kai-
Jantzen aikana kivestä löyde-
tyt kaksi mutta kuoppaa.
Kuva kaakosta. Foto: J.S.

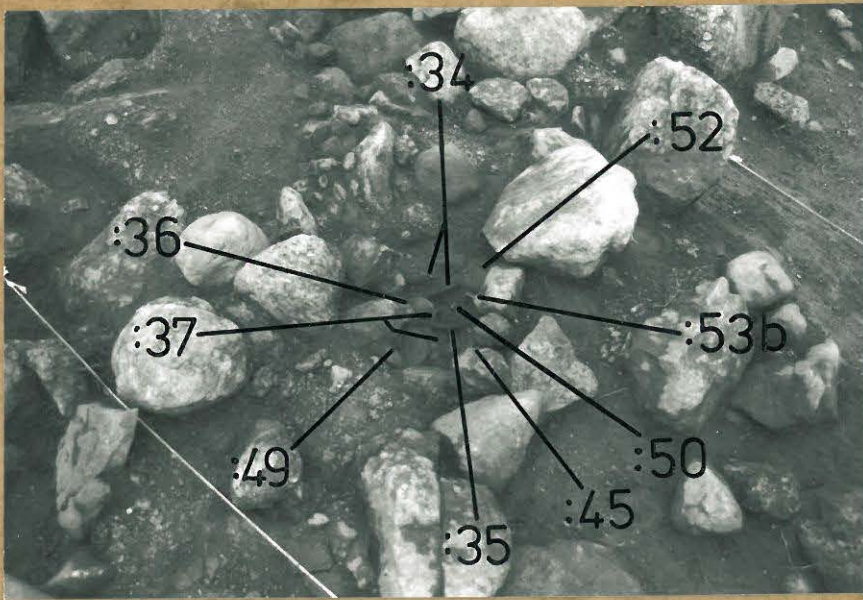
F107383

Kuva 17. Kalmiston leppikivi.
(Kiven kuopat eivät näy kutas-
sa), Kuva pohjoisesta, kalmis-
ton ulkopuolelta. Foto: J.S.

Foto: Jyeki Saikkonen

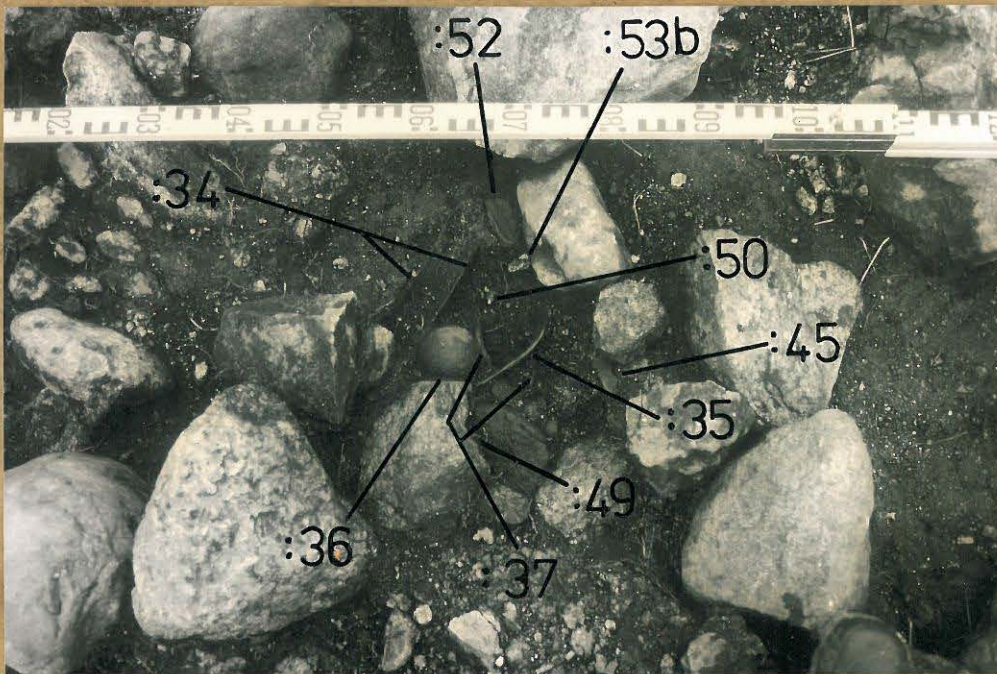
LAITILA KODJALA VIRILÄ VAINIONMÄKI
kalvisto A 1994

67

Kuva 18. Löytökokonaisuuden
KM 28303:34-65 löydöt:34-37,
:45,:49,:50,:52 ja 53b (kuvan kes-
kellä) in situ, kun esineet ovat
osittain näkyvissä. Kuva luotees-
tä. Foto J.S.

7107291

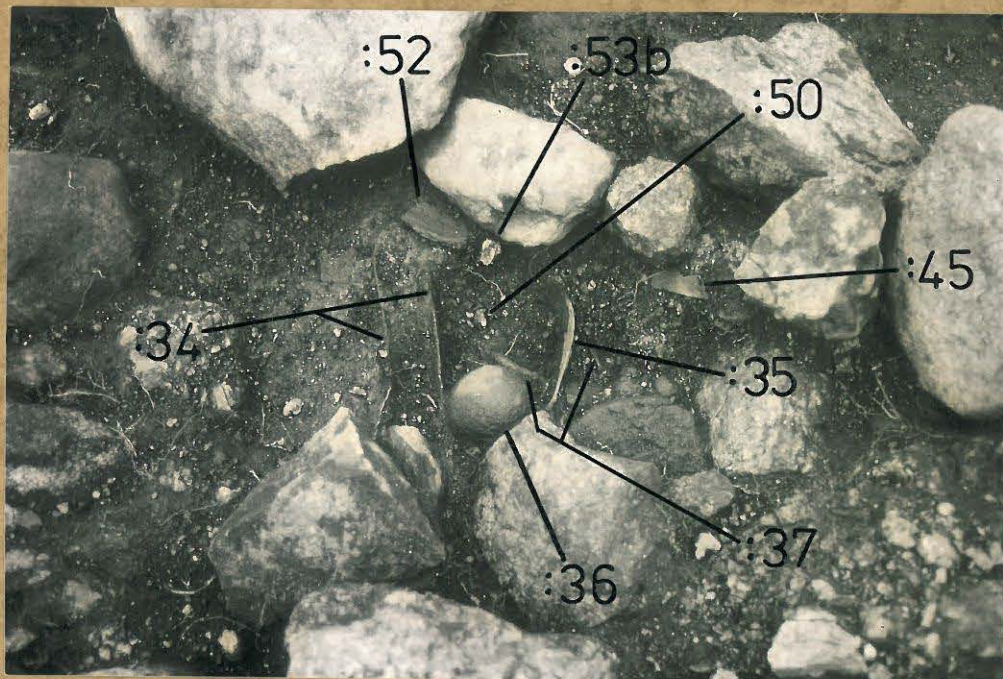

Kopio diasta 34661

Kuva 19. Saman löydöt:34-37,:45,:49 (osittain kiven takana,
:50,:52 ja :53b in situ, kun esineet ovat vasta osittain näky-
vissä. Kuva päältä, kuvassa latvan suunnassa etelä.

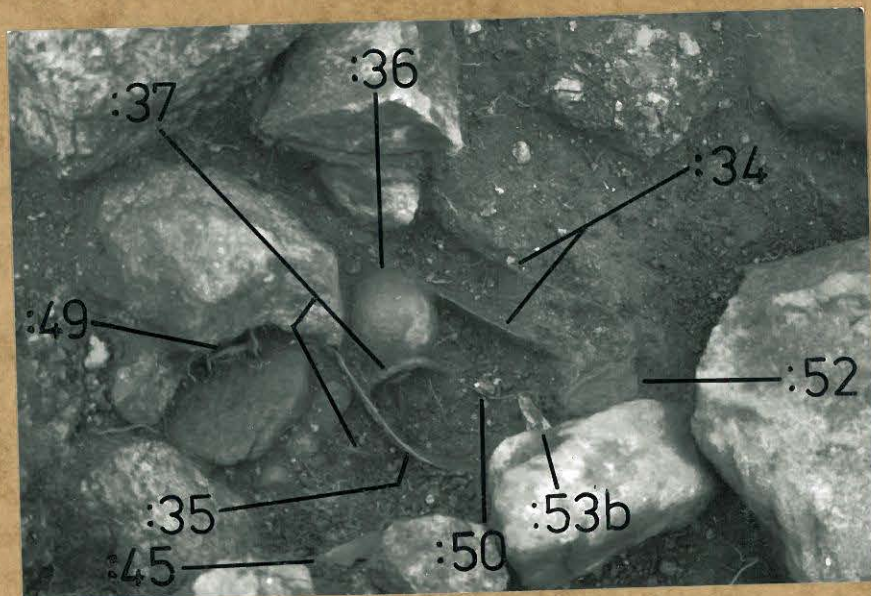
Foto: J.S.

Foto: Jyväskylä Savikainen

Kopio diasta 34660

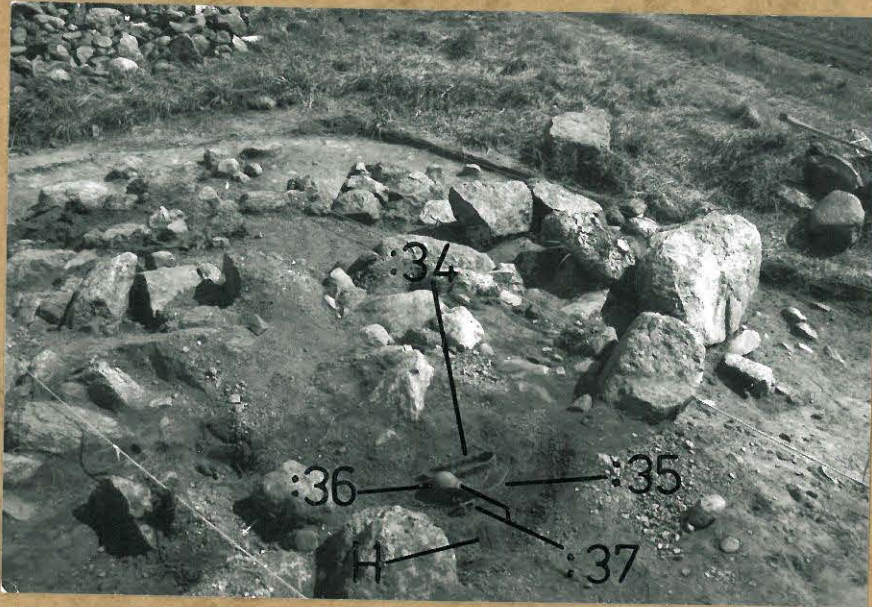
Kuva 20. Saman löydöt :34-37, :45, :50, :52 ja 53b, kun esineet ovat osittain näkyvissä. Kuva koillisesta. Foto J.S.

F 107293

Kuva 21. Saman löydöt :34-37, :45, :49, :50, :52 ja 53b in situ, kun esineet ovat vasta osittain näkyvissä. Kuva lännestä. Foto J.S.

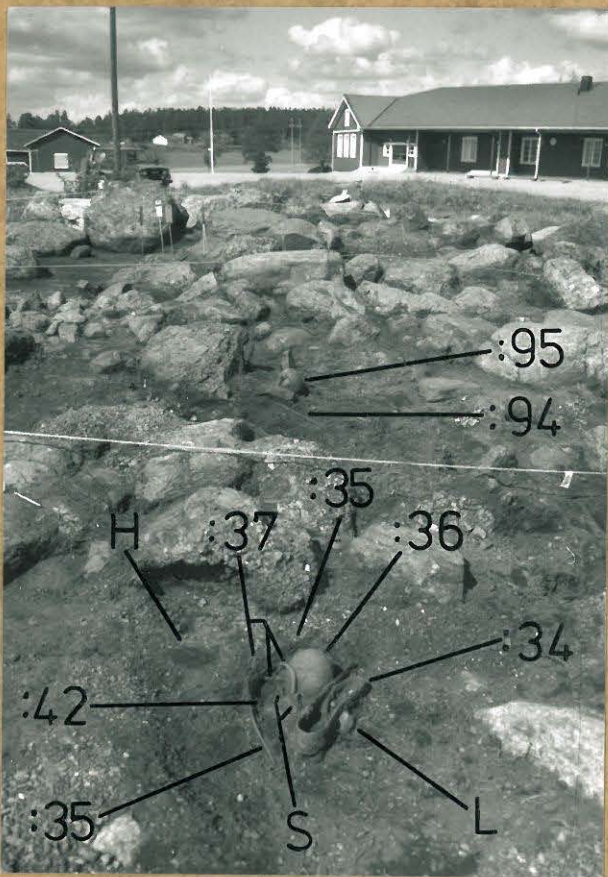
Foto Syykei Saukkonen

T 107314

Kuva 22. Saman löydöt: 34-37 in situ.
Kuvassa näkyy myös in situ -kaetoille mer-
kitty hällijosta: 735, näyte 1 ja: 58
kuva luoteesta. Foto L. S.

LAITILA KODJALA VIRILÄ VAINIONMÄKI 70
 Kalmisto A 1994

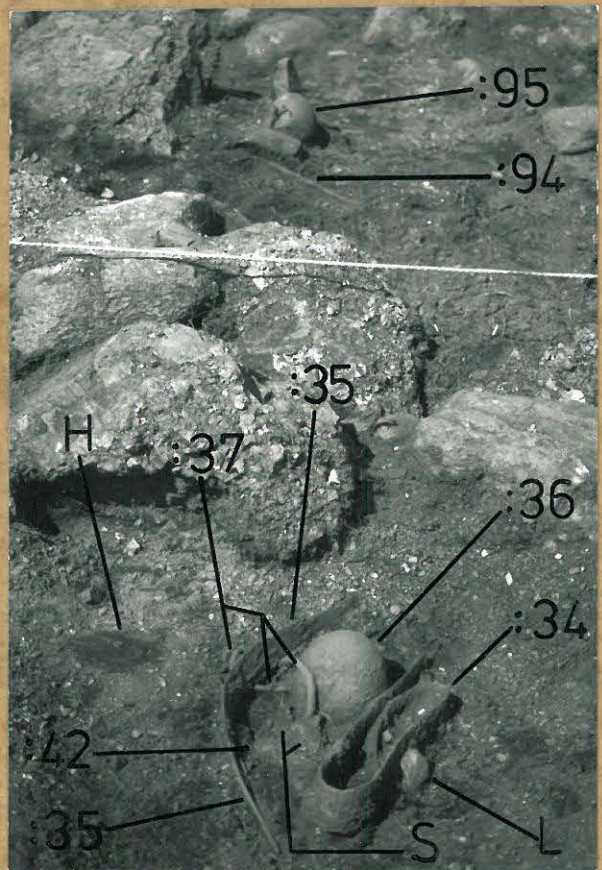

Kuva 23. Löytökokonaisuus KM 28303
 :34-65 löydöt: :34-37, :42, kookas pala
 palanutta (miekan säilän vieressä) ja
 saviasiianpaloja (esineiden keskellä)
 (etnalalla) sekä löytökokonaisuuden
 KM 28303: 93-107 löydöt: 94 ja 95
 (takana) in situ. Löytökokonaisuuden
 KM 28303: 34-65 osalta näkyy myös
 in situ -kaetaille hili (josta: 735, näyte 1 ja :58)
 Taustalla Leena Leppikangas (vas.)
 ja Olli Kilpelä. Kuva etelästä.

Foto: J. S.

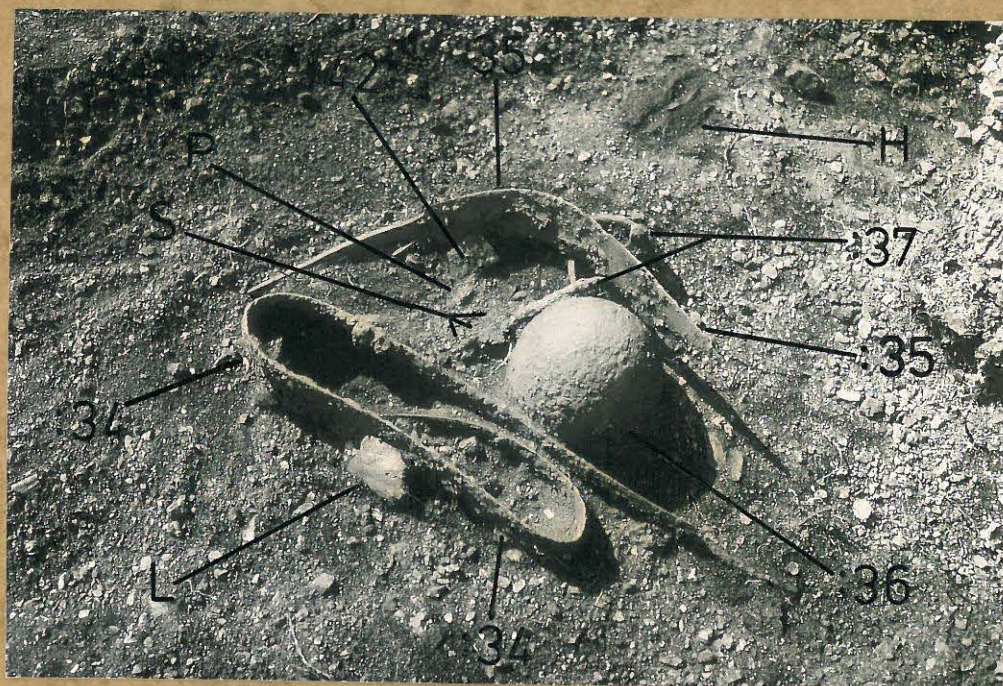
G 107316

Kuva 24. Sama (ilman Leena Leppi-
 kangasta ja Olli Kilpelää)
 Kuva etelästä. Foto J. S.

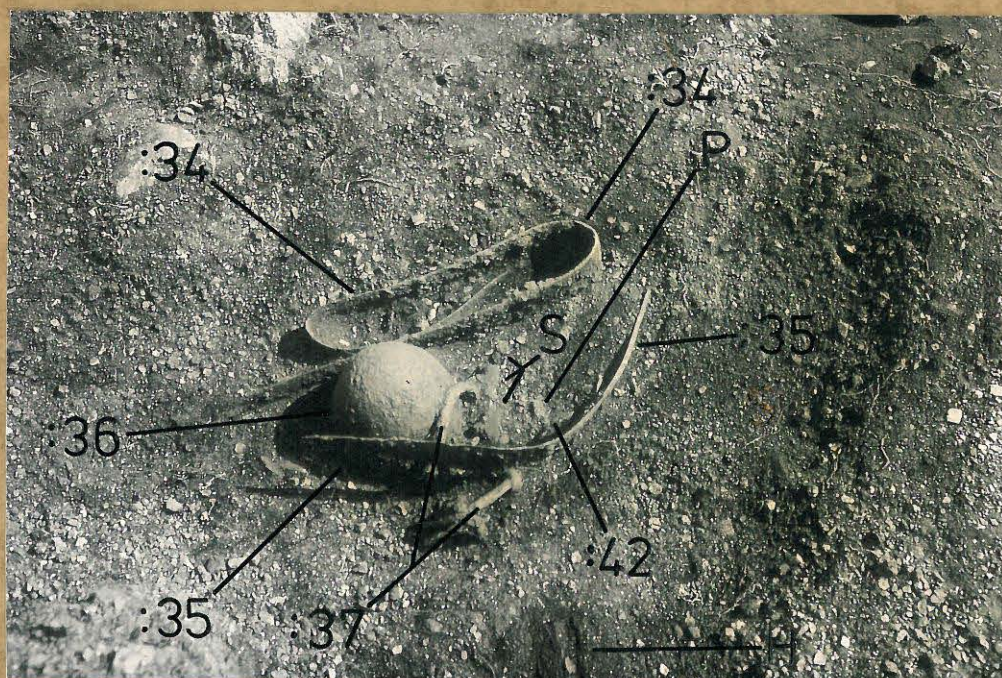
G 107317

Foto Pyrkki Saubkonen

Kuva 25. Löytöedkonnaisuu-
den KM 28303:34-65 löydöt
34-37, 42 sekä kookas pala
palanutta lunta (miekan
säilän vieressä), saviastian
paloja (esineiden keskellä)
ja insitu-kaetoille meekitty
hüli, josta: 735, näyte lja: 5
insitu. Kuvassa näkyy myös
yhdelle kaetoista meekitty
peonssiväri. Kuva idästä.
Foto: L.S.

Kopio diasta 34670

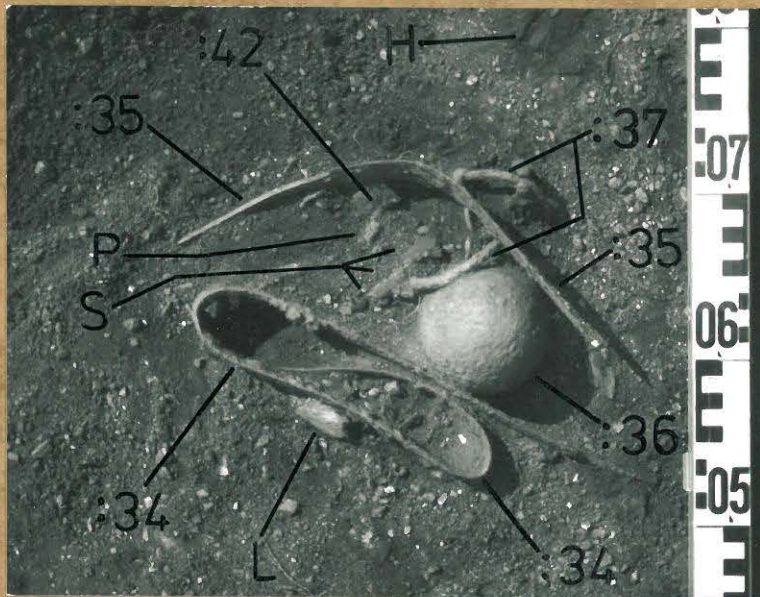

Kopio diasta 34668

Kuva 26. Saman löydöt: 34-37, 42 sekä saviastian paloja
(esineiden keskellä) ja insitu-kaetoille meekitty hüli
(josta: 735, näyte lja: 58) insitu. Kuvassa näkyy myös
yhdelle kaetoista meekitty peonssiväri. Kuva luoteesta.
Foto L.S.

Foto Lykei Saubkonen

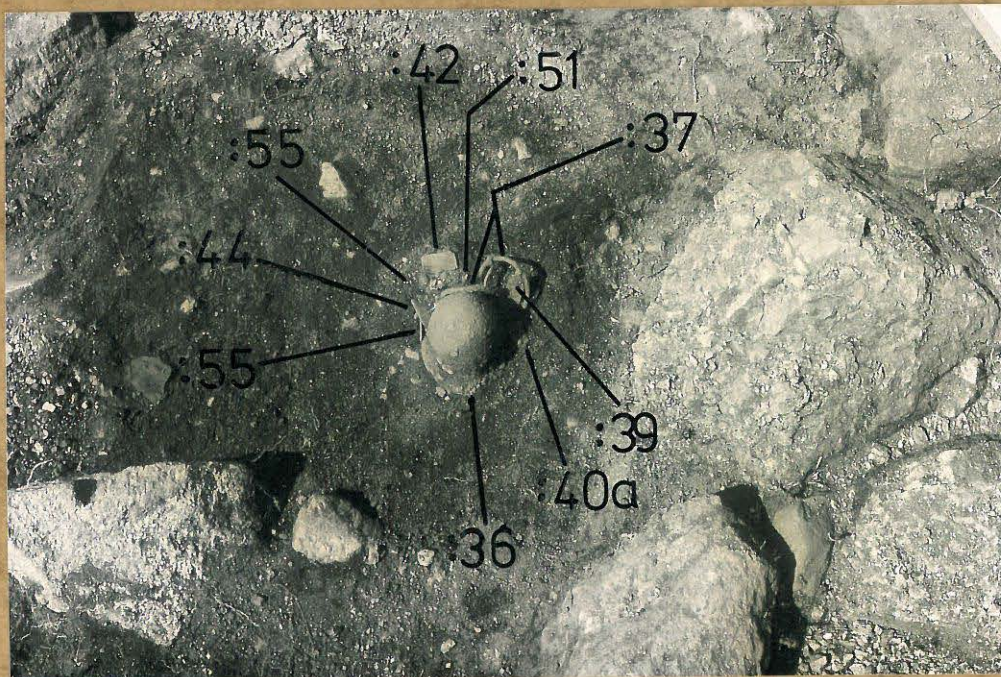
LAITILA KODJALA VIRILÄ VAINIONMÄKI 72
kalmiisto A 1994

Kuva 27. Saman löydöt: :34-:37, :42, sekä kookas pala palanutta luuta (miehen säilän tiestä) ja saviasiannapaloja (esineiden keskellä) in situ. Kuvassa näkyvät myös in situ -kaetoille merkitty hiili (josta: 735, näyte 1 ja :58) ja yhdelle kaetoista merkitty pronssiöveri. Kuva päältä, kuvassa latvan suunnassa pohjoinen. Foto: J.S.

Foto Jyri Saubkonen

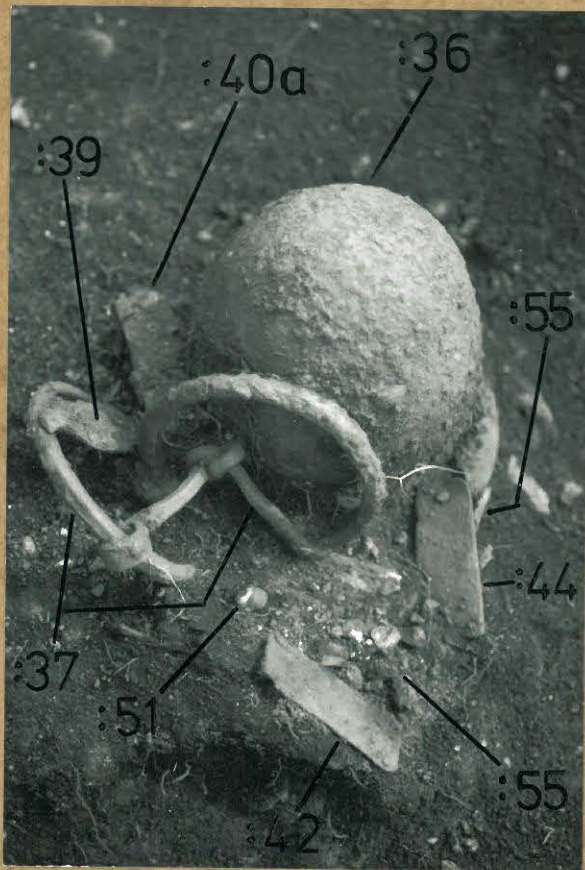
T 107312

Repro diasta 34675

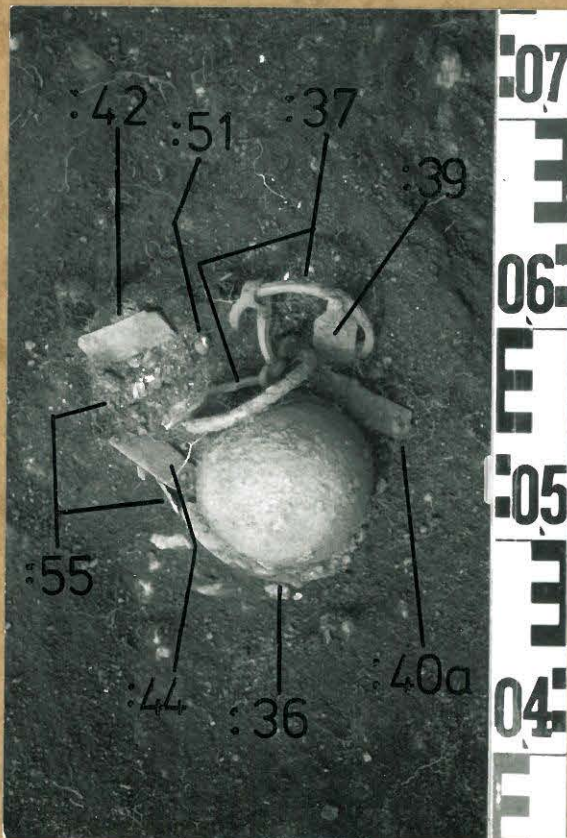
Kuva 28. Sama löydöt: :36, :37, :39, :40a (suuremmaksi osaksi kilven kupuran varjossa), :42, :44, :51 ja :55 in situ. Kuva päältä, kuvassa ylhäällä länsi. Foto: L.S.-H.

Foto Leena Söykeinki-Haamo

Kuva 29. Saman löydöt: :36, :37,
:39, :40a, :42, :44, :51 ja :55 in situ.
Kuva lounaasta. Foto: J. S.

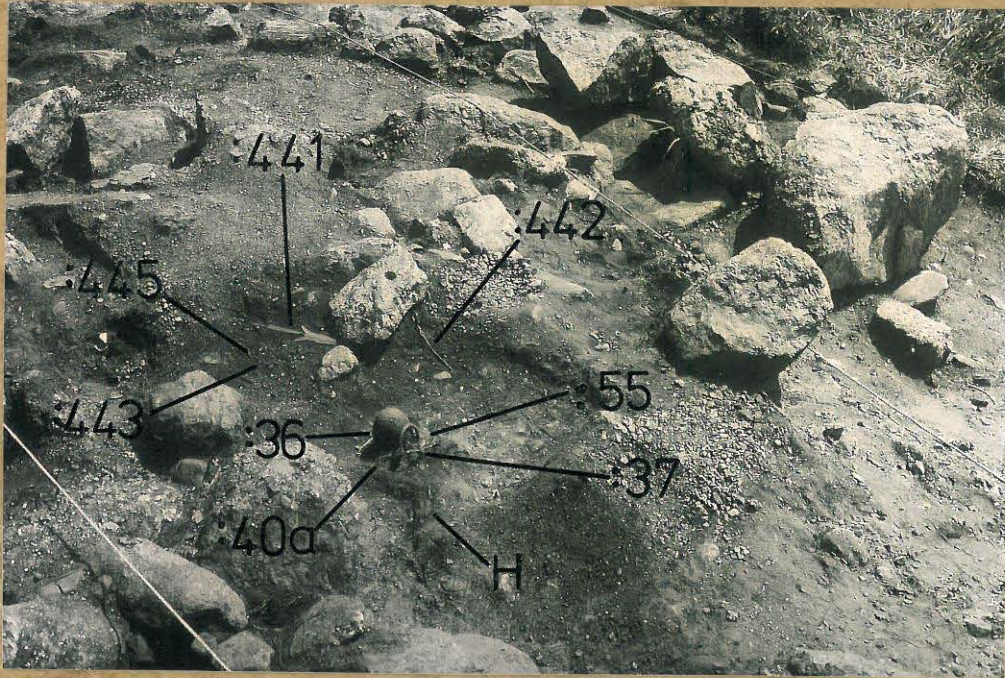
Foto 107320

Kuva 30. Saman löydöt
:36, :37, :39, :40a, :42, :44,
:51 ja :55 in situ. Kuva päältä
kuvasa latan suunnassa
pohjoinen. Foto: J. S.

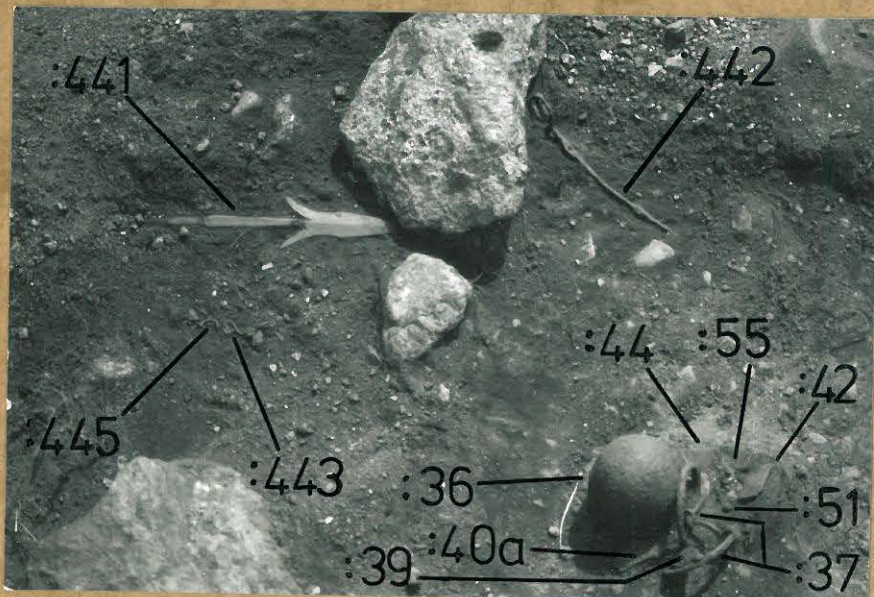
F 107318

Foto: Jyri Saubkonen.

Kopio diasta 34679

Kuva 31. Löytökokonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt: 36, :37, :40a (osittain kilvenkupuean jaejossa), :55 ja in situ-kartoille merkitty hiili (josta: 735, näyte 1 ja :58) sekä epäsaeman löytökokonaisuuden KM 28303:441-448 löydöt: 441-443 ja :445 in situ. Kuva luoteesta. Foto: J.S.

Kuva 32. Samojen löydöt :36, :37, :39, :40a (osittain kilvenkupuean jaejossa), :42, :44, :51, ja :55 sekä :441-443 ja :445 in situ. Kuva luoteesta. Foto J.S.

Foto 107340

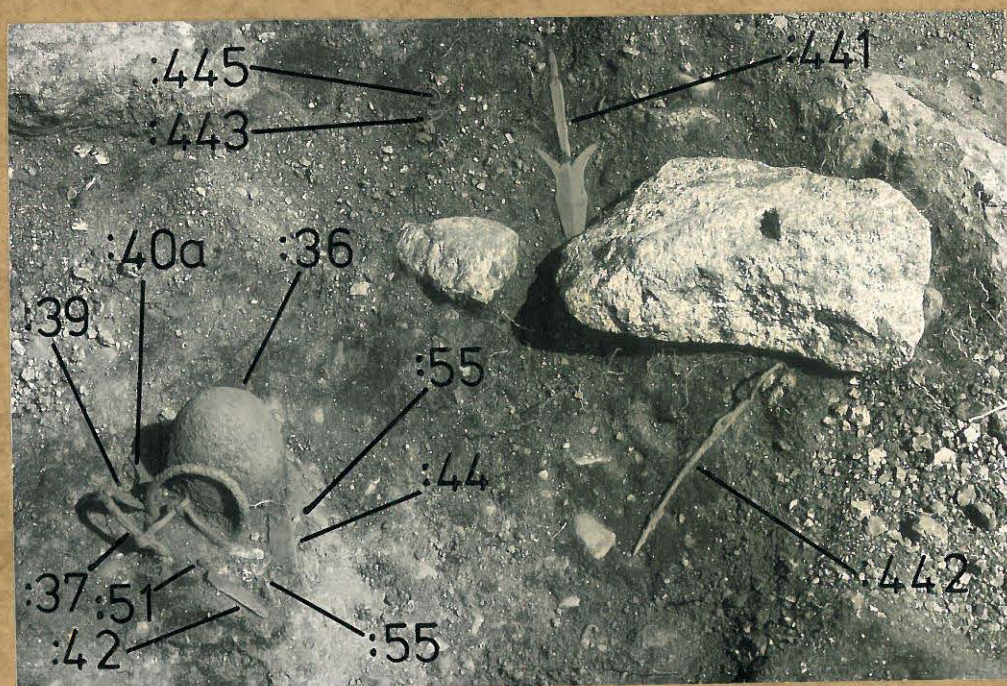
Foto: Jyri Saikkonen

Kuva 33. Samojen löydöt
:36, :37, :39, :40a (osittain
kilttenkupuran varjossa),
:42, :44, :51, :55 ja in situ -
kaetoille meekitty hiili
(josta: 735, näyte 1 ja :58)
sekä :441-443 ja 445 in situ.
Kuva päältä, kuvassa latian
suunnassa pohjoinen.

Foto: J.S.

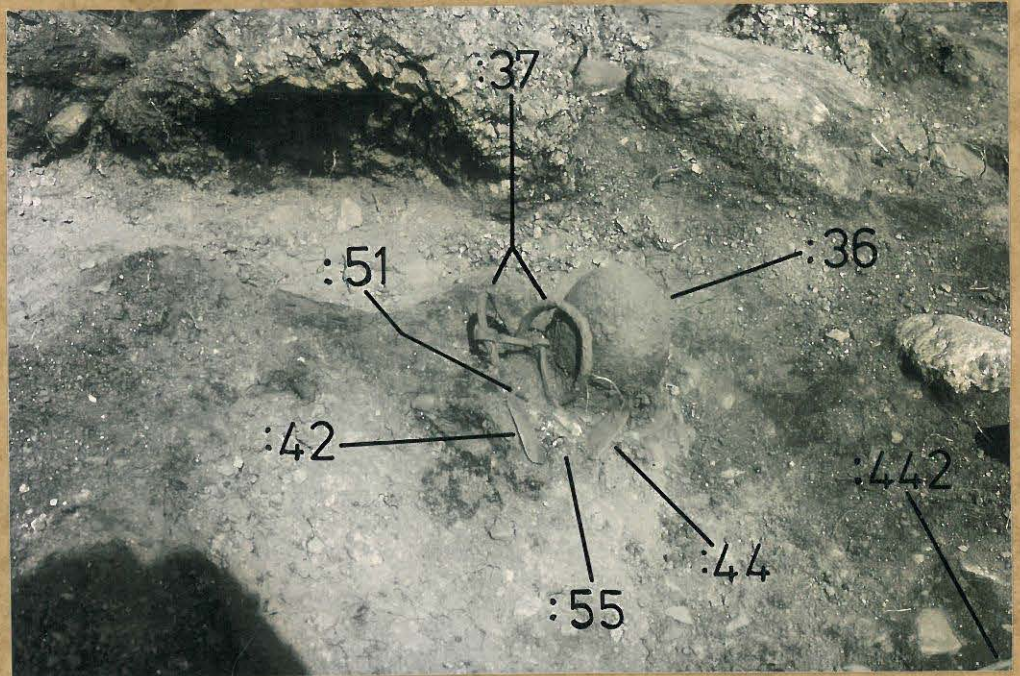
Foto 107337

Kopio diasta 34686

Kuva 34. Samojen löydöt :36, :37, :39, :40a
(osittain kilttenkupuran varjossa), :42, :44, :51 ja :55
sekä :441-443 ja :445 in situ. Kuva länsilounaasta.

Foto: Jyri Santkonen

Kopio diasta 34688

Kuva 35. Löytökotonaisuuden KM 28303:34-65 löydöt :36, :37, :42, :44, :51 ja :52 insitu. Kuvan oik. alakulmassa näkyy myös vähän epävarman löytökotonaisuuden KM 28303:441-448 rengasneulan :442 saetta. Kuva etelästä. Foto L.S-H.

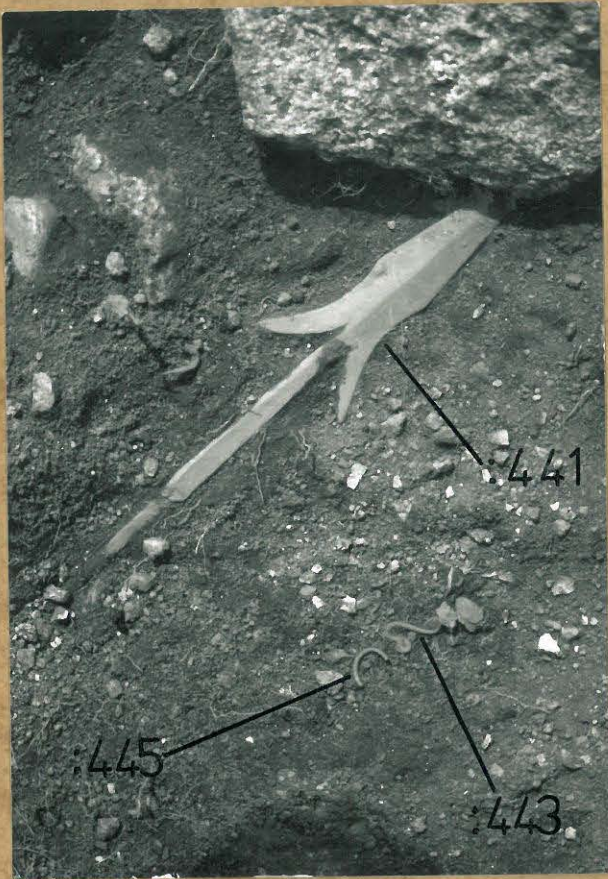

Kuva 36.

Epävarman löytökotonaisuuden KM 28303 :441-448 löydöt :441-443 ja :445 insitu. Kuva luoteesta. Foto: L.S-H

Kopio diasta 34689

Foto: Leena Söykeinki-Haamo.

Kuva 37. Saman löydöt: 441, 443
ja :445 in situ. Kuva päältä, kuvassa
ylhäällä länsi. Foto: J.S.

4 107342

Kuva 38.
Saman rengasneula
:442 in situ. Kuva
lounaasta. Foto: J.S.

Kopio diasta 34691

Foto: Lyyli Sautekonen.

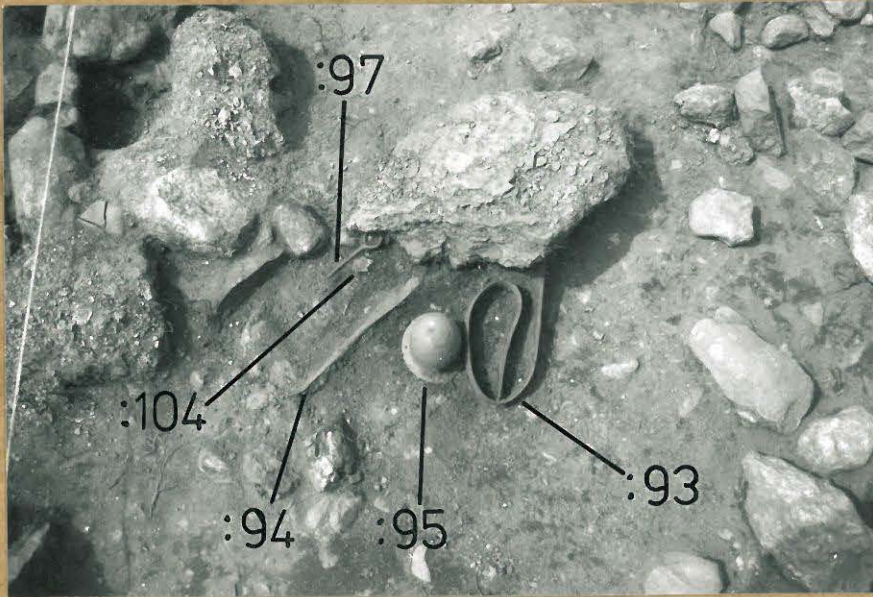

Kuva 39.
Löytökokonaisuuden KM 28303:93-
107 kiltvenkupura: 95 (kuvan keskellä
isön kiven alapuolella) in situ, kun
kokonaisuuden muita löytöjä ei ole
vielä näkyvissä. Kuva koillisesta.

Foto: J.S.

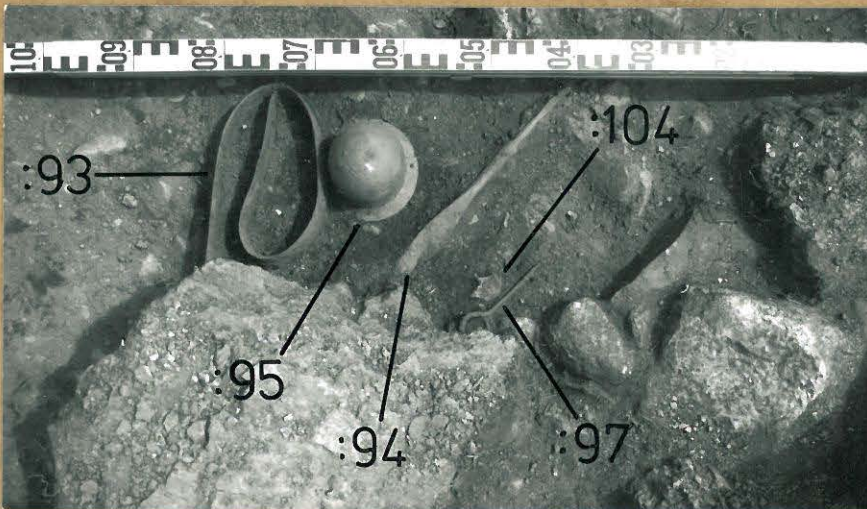
Kopio diasta 34692

Foto: Jyri Saukkonen.

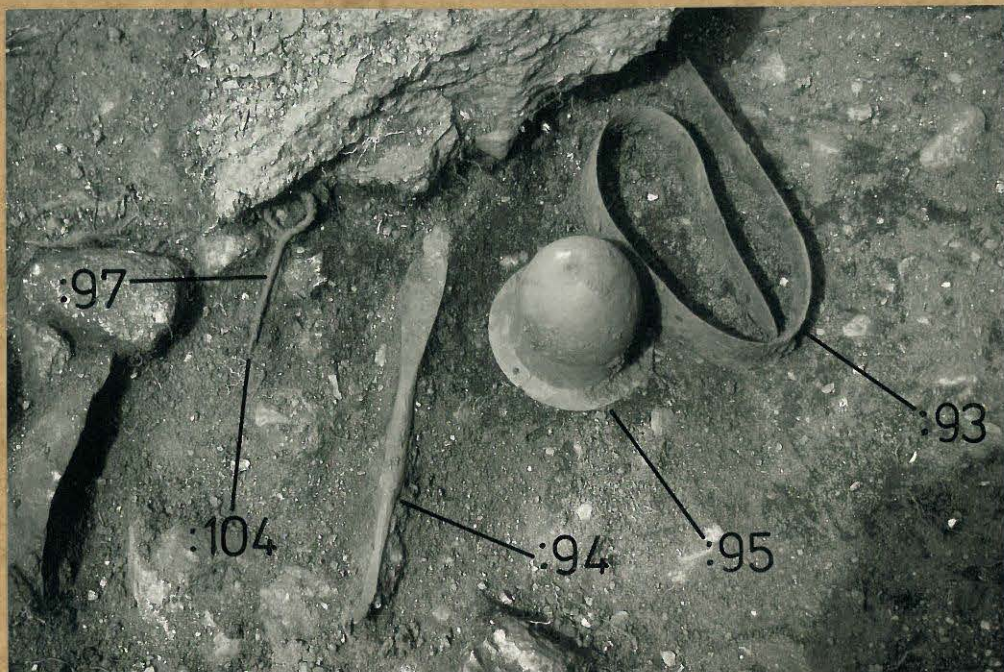
Kuva 40. Saman löydöt
:93-95, :97 ja 104 in situ.
Kuva idästä. Foto: J.S.

F 107330

Kuva 41. Sama.
Kuva päältä, kuvassa
latan suunnassa itä.
Foto: J.S.

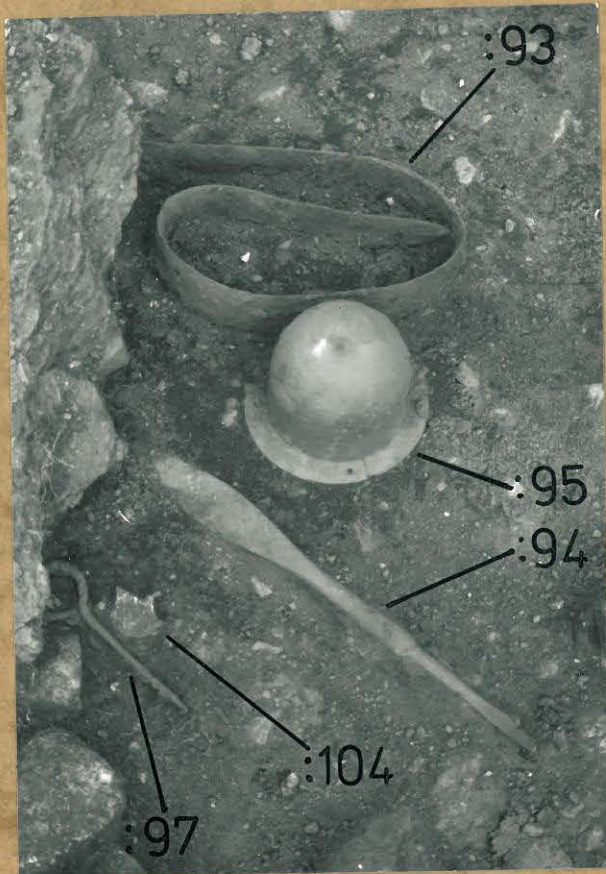
F 107329

Kuva 42. Sama.
Kuva kaakosta.
Foto: J.S.

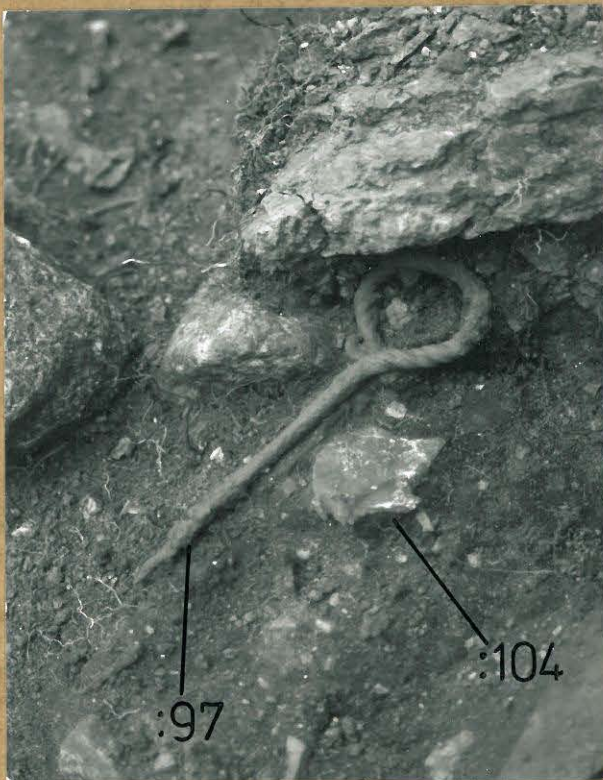
Kopio diasta 34699

Foto: Lyyli Saikkonen

Kuva 43. Sama.
kuva etelästä.
Foto: J. S.

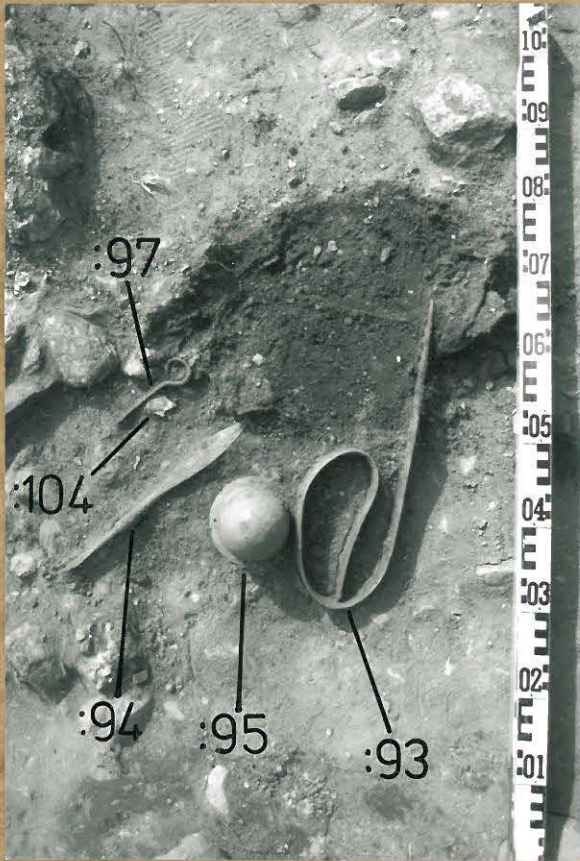
F 107334

Kuva 44. Sama löydöt: 97 ja
:104 in situ. Kuva idästä
Foto: J. S.

F 107332

Foto: Tytti Saikkonen

Kuva 45. Saman löydöt
:93-95, :97 ja :104 in situ.
Piemmissä kuvissa olea iso
kivi on otettu pois, ja kiven
alustaa on vähän kaitettu;
kiven paikka näkyy kuvassa
tummana alueena.
Kuva päältä, kuvassa laton
suunnassa pohjoinen.
Foto: J.S.

F 107349

Kuva 46. Sama. Kuda päältä
kuvassa ylhäältä länsi.
Foto: J.S.

F 107350

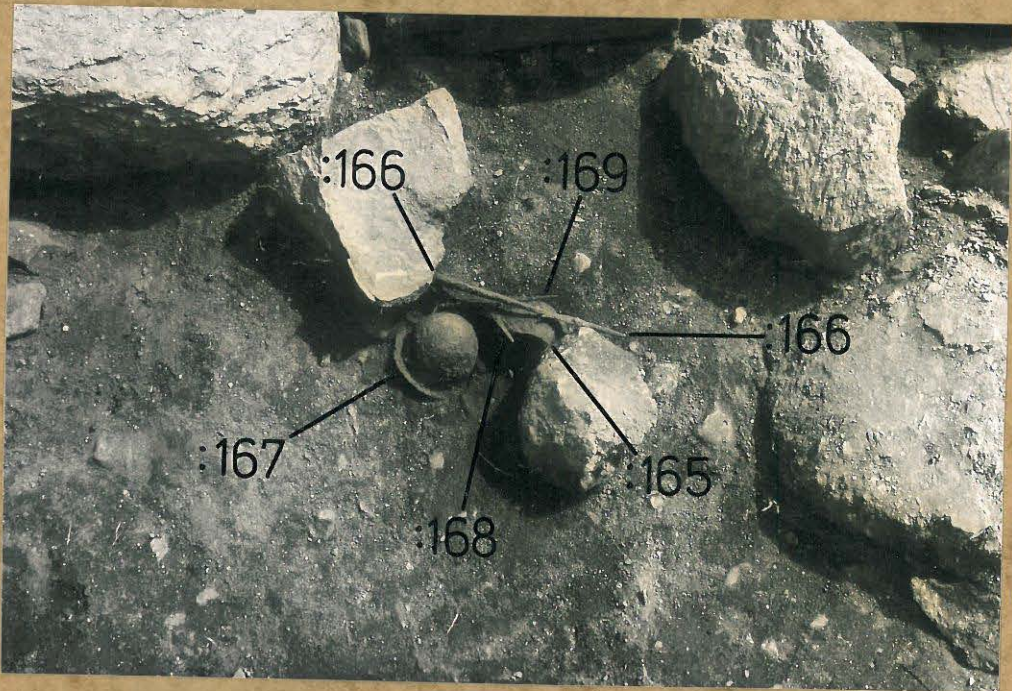
Kuva 47. Sama seitsi: 96
(kuvan keskustan alapuolella)
in situ. Kuva päältä, kuvassa
laton suunnassa pohjoinen.
Foto: J.S.

F 107360

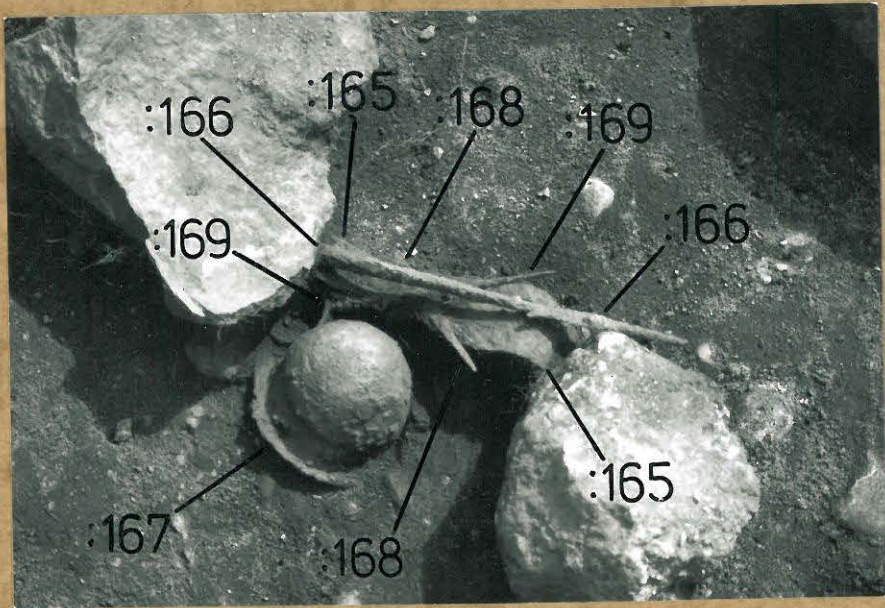
Kuva 48. Sama lähempää.
Kuva kaakosta. Foto: J.S.

F 107361

Kuva 49. Löytökohdalla
Sunden KM 28303
:165-177 löydöt:165-
169 in situ. Kuva lännes-
tä. Foto: J.S.

Kopio diasta 34709

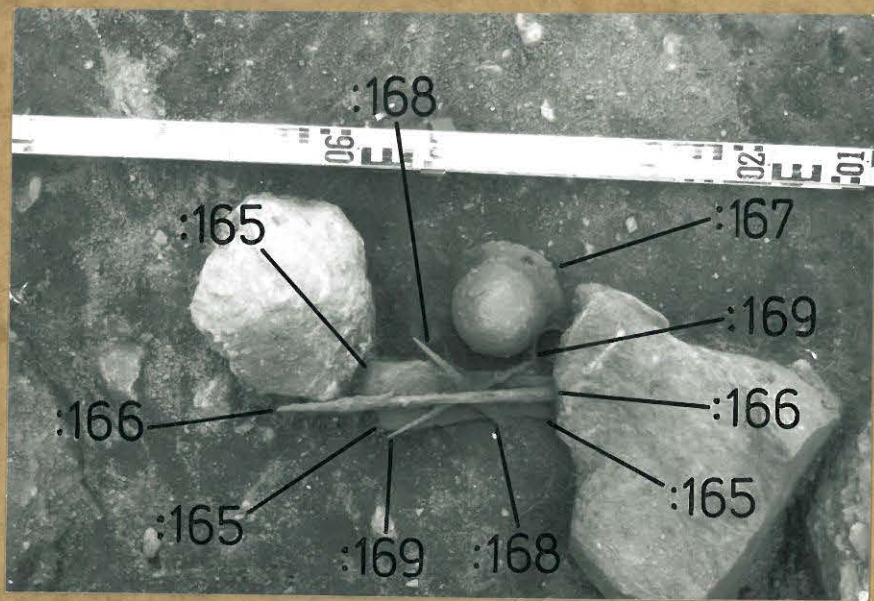

Kuva 50. Sama.
Foto: J.S.

J 107324

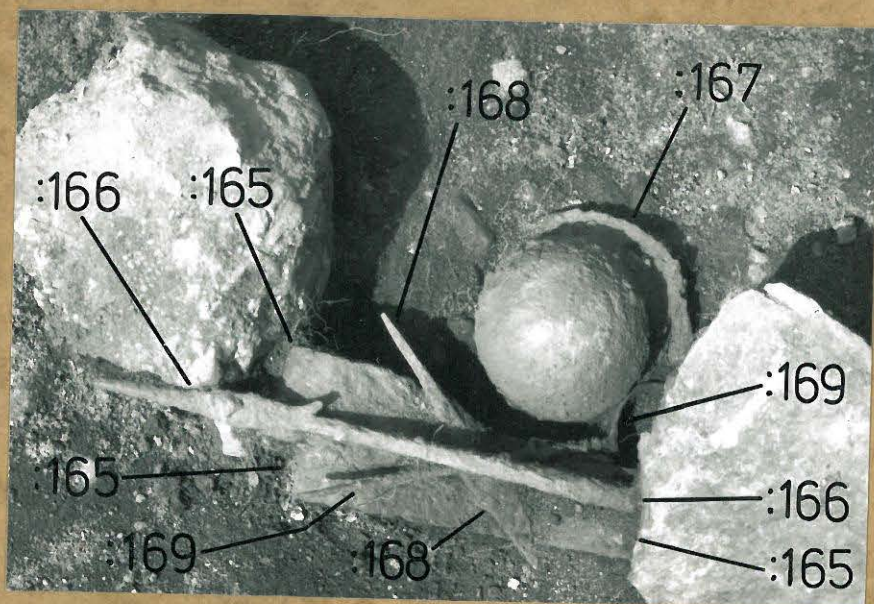
Foto: Jyri Saubkones.

LAITILA KODJALA VIRILÄN VAINION MÄKI
KALMISTO A 1994

Kuva 51. Sama. Kuva päältä,
tä, kuvassa latan suunnassa
länsiluode. Foto: J. S.

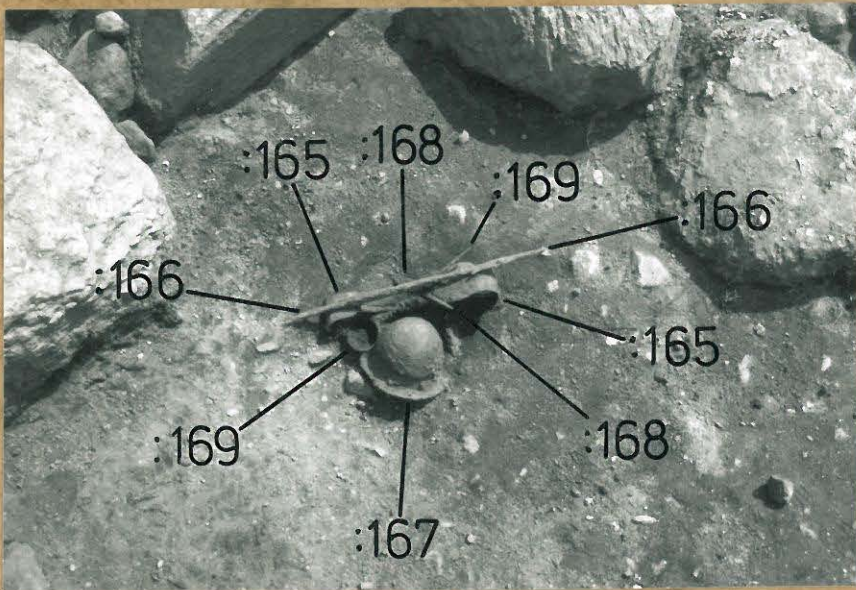
T 107323

Kuva 52. Sama.
Kuva päältä, kuvassa ylhäältä
(kupuran puolella) länsi.
Foto: J. S.

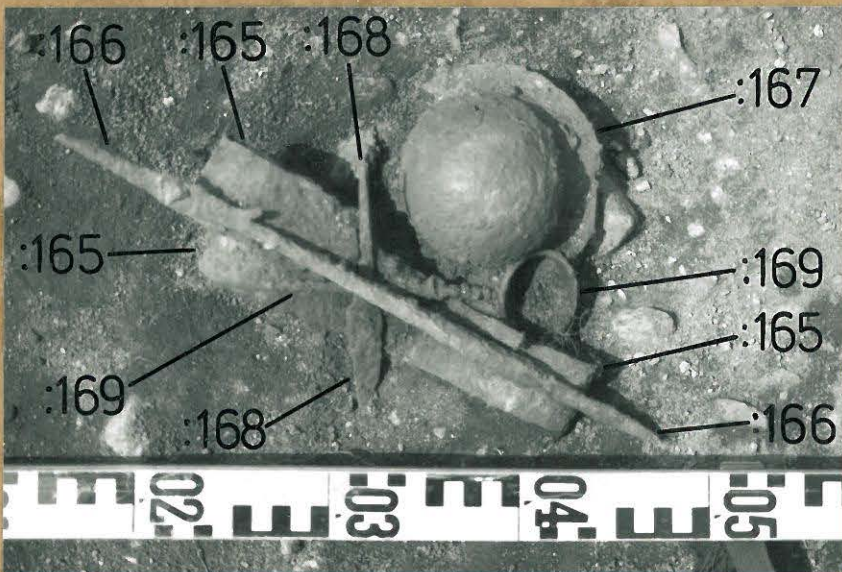
T 107327

Foto: Pirkko Saikkonen

Kuva 53. Sama
(keihäänkärki: :166 on kuitenkin pantu takaisin paikalleen sen jälkeen, kun se oli otettu arkeologisessa poistokäytännössä pois kokonaan suudesta). Kuva luoteesta.
Foto: J.S.

F 107344

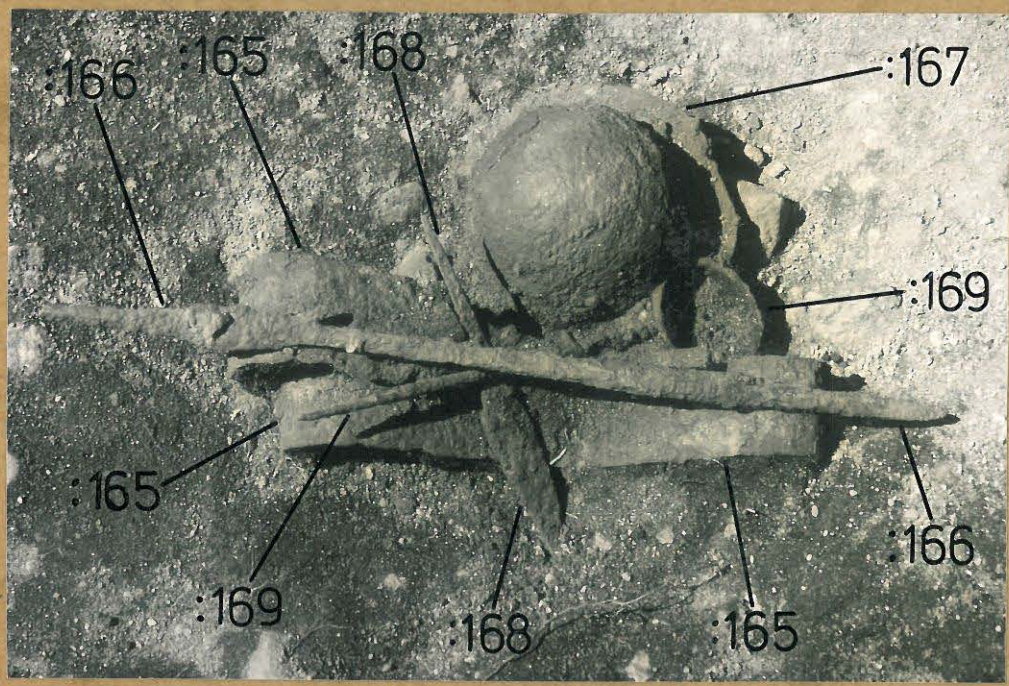

Kuva 54. Sama. Kuva päältä, kuvassa laton suunnassa itäkoillinen. Foto: J.S.

F 107348

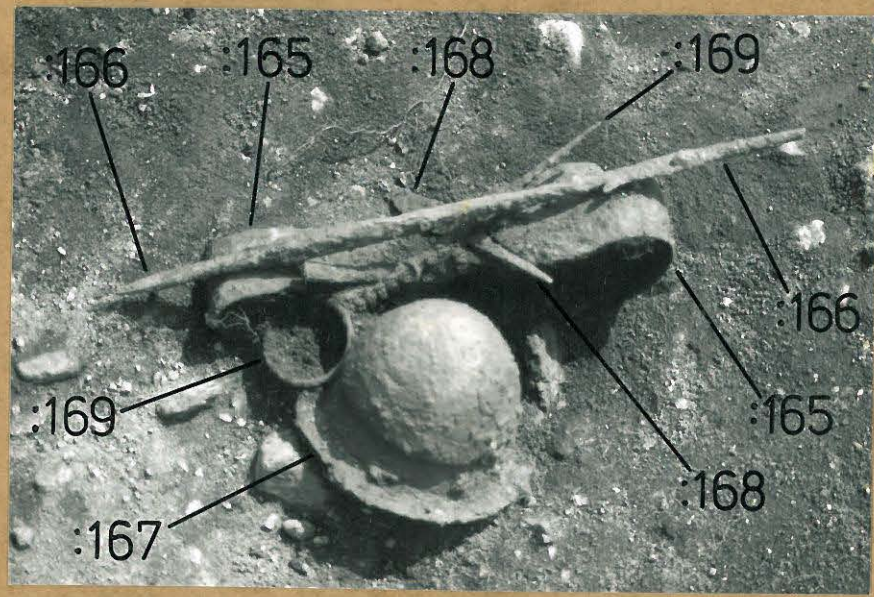
Foto: Jyri Saikkonen

LAITILA KODJALA VIRILÄN VAINION MÄKI
KALMISTO A 1994

Kuva 55. Sama.
Kuva päältä, kuvassa
ylhäällä länsiluode.
Foto: J.S.

Kopio diasta 34722

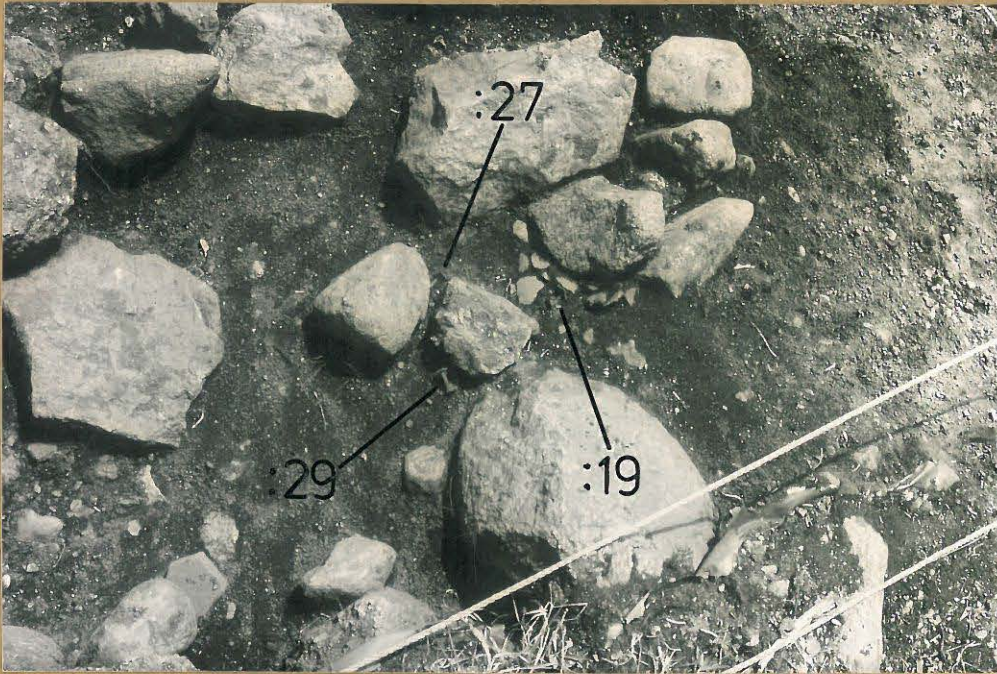
Kuva 56. Sama. Kuva
luoteesta. Foto: J.S.

4107343

Foto: Jyri Sankkonen

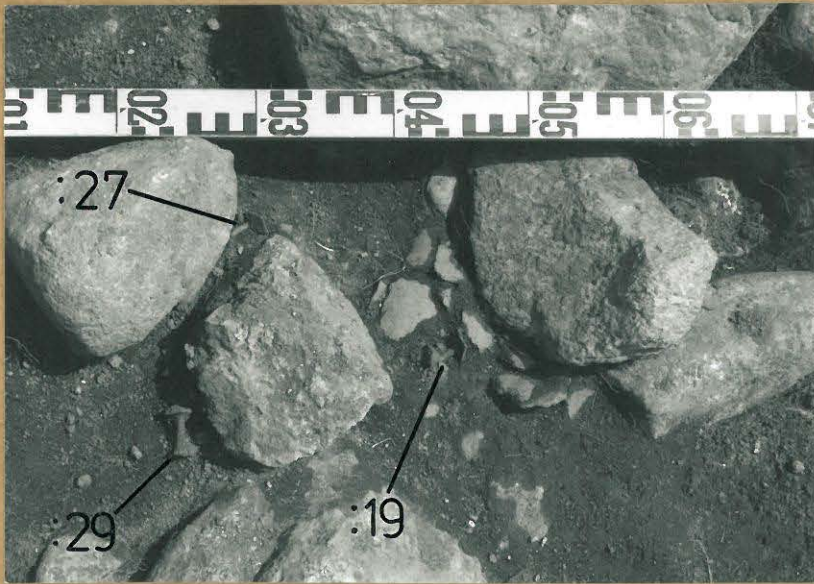
LAITILA KODJALA VIRILÄN VAINIONMÄKI

KALMISTO A 1994

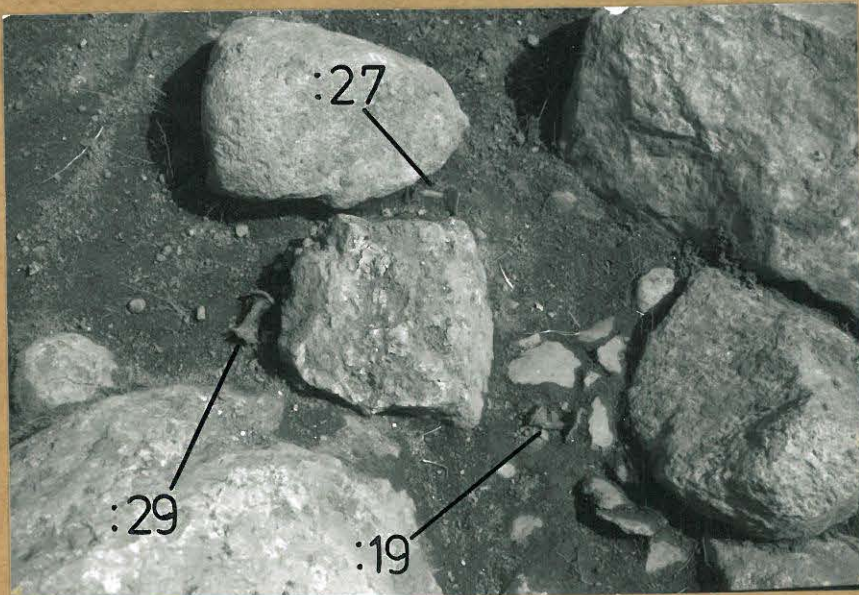
Kuva 57 Niitit
KM 28303:19,:27,:29
ja saviasianpaljoja:20
(niitin:19 ympärillä) in situ
Kuva luoteesta. Foto: J.S.

Kopio diasta 34726

Kuva 58. Sama. Kuva päältä,
kurassa latan suunnassa itä.
Foto: J.S.

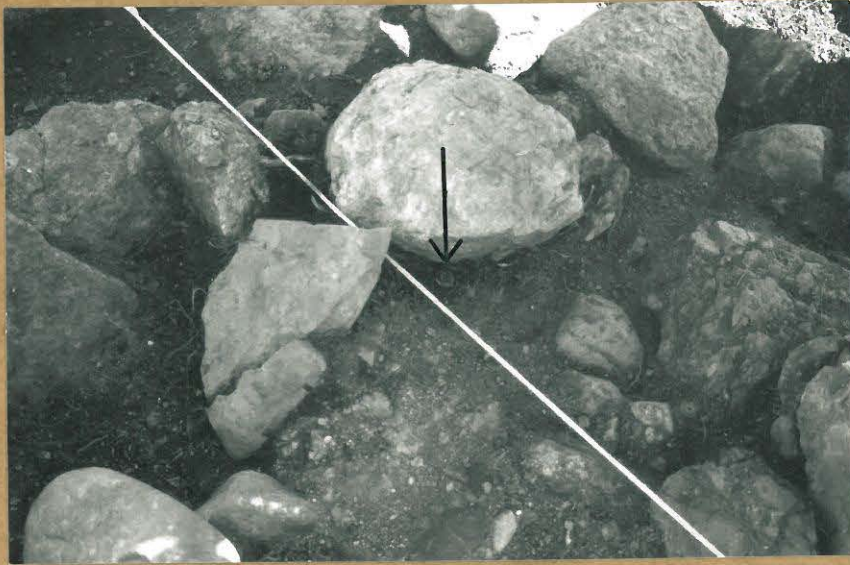
F 109277

Kuva 59. Sama. Kuva lounas-
ta. Foto: J.S.

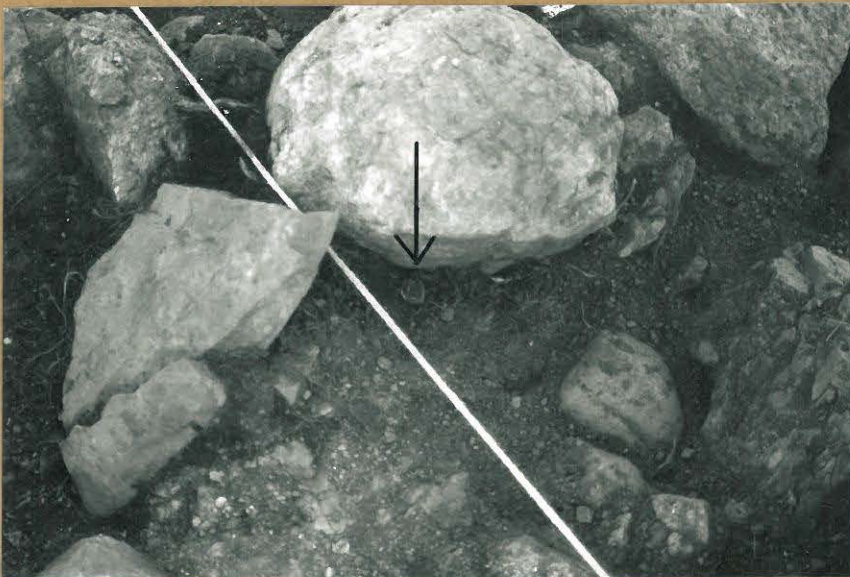
F 109276

Foto Jyri Saubkonen.

Kuva 60. Spiraalisoemus
*M 28303:67 (nuoli) in situ.
Kuva luoteesta. Foto: J.S.

F 107279

Kuva 61. Sama.

F 107280

LAITILA KODJALA VIRILÄN VAINIONMÄKI
KALMISTO A 1994

90

Kuva 62. Niitti KM 28303
:70 (nuoli) in situ. Kuva lännestä
Foto: L.S.

F 107283

Kuva 63. Sama.

F 107284

Foto Jyri Saubkonen.

Kuva 64. Kuutiokivi KM 2830
:82 (nuoli) in situ. (Kuutiokiven p
nalla, kuten paikoin muuallak
kaidausalueella, on siireää
sammalta, jota on kasvanut
paikalle muosin alla, jolla
kaidausalue suojattiin edelli-
senä suonna). Kuva taakosta.
Foto J. S.

F 107274

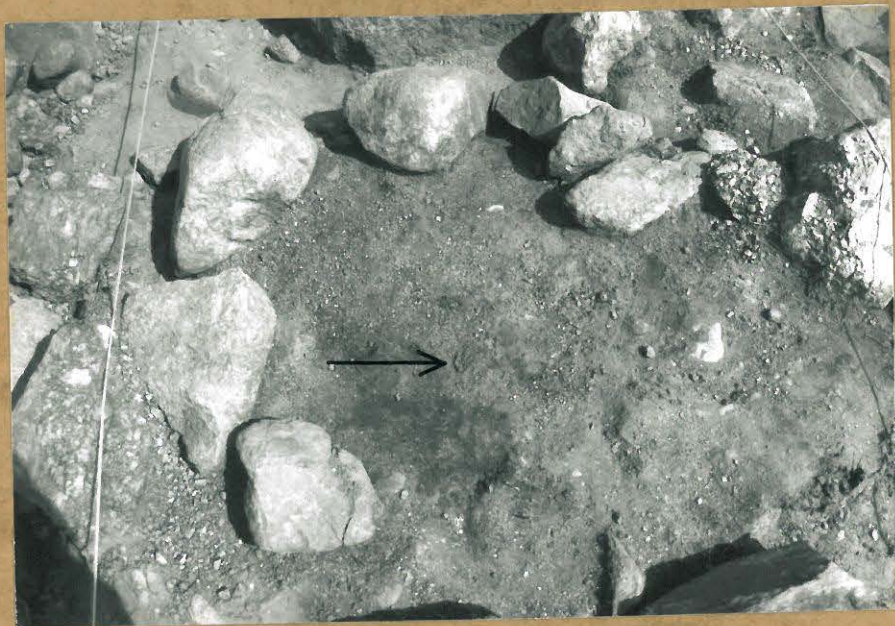

Kuva 65. Sama (kuvan-
kestellä). Foto: J. S.

F 107275

Foto: Jyri Saarekone.

LAITILA KODJALA VIRILÄN VAINIONMÄKI 92
KALMISTO A 1994

Kuva 66. Tasakaetinen
solkki KM 28303:210
(nuoli) in situ. Kuva länneestä
Foto: J.S.

F 107372

Kuva 67. Sama
(kuvan keskellä).
Kuva luoteesta.
Foto: J.S.

Kopio diasta 34732

Foto: Jyri Saulekonen

KALMISTO A 1994

Kuva 68 Veitsi KM28303:218
(nuoli) in situ. Kuva lännestä.
Foto: J.S.

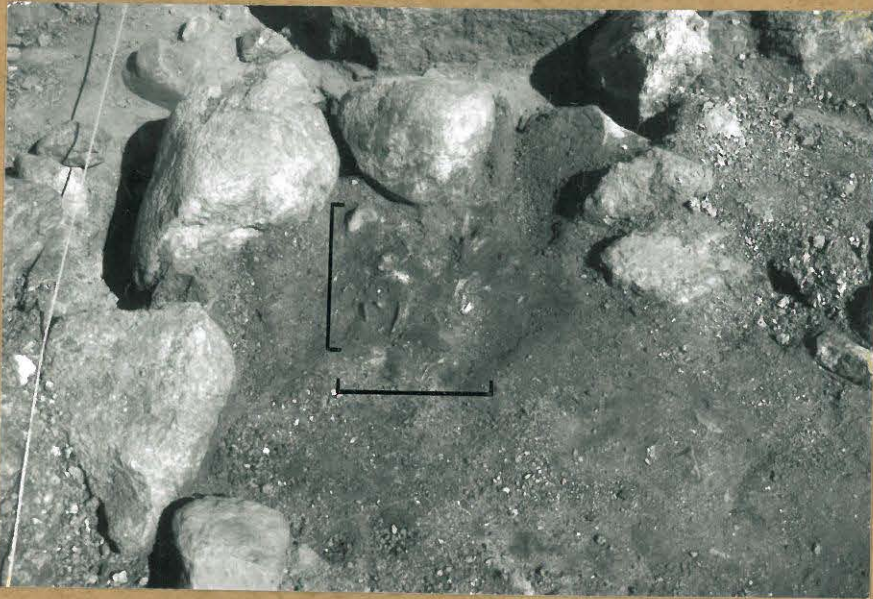
F 107353

Kuva 69. Sama (kuvankeskuksen
alarnoolella). Foto J.S.

F 107354

Foto: Jyri Soukkonen.

Kuva 70. Palanutta lunta
KM 28303:223 (erjätun-
tussimerkinnoin). in situ.
Kuva lännestä. Foto: J. S.

F 107367

Kuva 71. Sama lä-
hempää. Foto: J. S.

Kopio diasta 34736

Foto: Lyyli Saubekonen.

LAITILA KODJALA VIRILÄN VÄINIONMÄKI 95
KALMISTO A 1994

Kuva 72 Väitsi KM 28303
: 624 (kuvan keskellä) in situ
Kuva luoteesta. Foto: J.S

F 107391

Kuva 73. Sama. Foto: J.S

F 107392

Foto: Tytti Saikkonen.

Kuva 74. Pronssiäskettäin
tutkeltava KM 28303:715,
(nuoli) in situ. Kuva taakosta
Foto: J. S.

F 107393

Kuva 75. Sama.
Foto: J. S.

F 107394

LAITILA KODJALA VIRILÄN VAINIONMÄKI
KALMISTO A 1994

97

Kuva 76. Kalmistokum-
pareen 1986-1994 tutkit-
tua pohjoispuolista entis-
söidään kaisauksen päät-
teeksi. Traktoreilla työsten-
telee maanomistaja Esa
Niela, ja työtä seuraavat
oikealla Gösta Bågenholm
ja Paula Puhonen.
Kuva kaakosta. Foto: J.S.

T 107395

Kuva 77. Kalmistokumpa-
reen 1986-1994 tutkittu
pohjoispuollista entisöitynä
kaisauksen päätyttyä.
Kuva kaakosta. Foto: J.S.

T 107396

Foto: Tyri Saukkonen.